

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅ
ԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ
ՍՊՈՐՏԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՆԱԽԱՐԱՐԻՏԵՂԱԿԱԼ

РЕСПУБЛИКА АРМЕНИЯ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ,
НАУКИ, КУЛЬТУРЫ И СПОРТА

ЗАМЕСТИТЕЛЬ МИНИСТРА

REPUBLIC OF ARMENIA
MINISTRY OF EDUCATION,
SCIENCE, CULTURE AND SPORT

DEPUTY MINISTER

0010, Երևան, Վ. Սարգսյան 3, Կառավարական տուն 2, Հեռ. /Tel./Tel.: +374 10 59 96 00, ֆաքս /факс/fax (374 10) 52 73 43,
0010, Ереван, В. Саргсян 3, Дом правительства 2, 0010, V. Sargsyan 3, Government House 2, Yerevan, minister@escs.am, www.escs.am

N----- «-----» -----2022 թ.

**«Ալվան Ծաղիկ սոցիալ-կրթական կենտրոն»
հասարակական կազմակերպության նախագահ
ԼԻԼԻԹԳՅՈՒՆԱՇՅԱՆԻՆ
/Էլ. փոստ՝ alvan.tsaghik@gmail.com/**

Հարգելի՛ տիկին Գյուլնաշյան
Ի պատասխան Ձեր՝ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի
և սպորտի նախարարությունը հասցեագրած գրություն՝
տեղեկացնում եմ, որ «Տեխնագիում» ծրագրի իրականացման
վերաբերյալ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և
սպորտի նախարարությունը *առարկությունն է* չունի՝
համաձայն «Կրթության գարգացման և
նորարարությունների ազգային կենտրոն» հիմնադրամի
կողմից տրամադրած կարծիքի, ըստ որի՝ անհրաժեշտ է
«Տեխնագիում» ծրագրի իրականացման նպատակով ՀՀ
կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի
նախարարությունն ներկայացնել ՀՀ Շիրակի մարզի որևէ
դպրոցում համապատասխան թեմայով նախագծի իրականացման
պիլոտային ծրագիր:

Կից տրամադրում եմ ԿՁՆԱԿ հիմնադրամի մասնագիտական
կարծիքը:
Առդիր՝ 2ԷՂ:

4/18/2022

X

ԺԱՆՆԱ ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ

ՀԱՐԳԱՆՔՈՎ՝

Signed by: ANDREASYAN ZHANNA 6402810169

ԺԱՆՆԱ ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ

Կատ.՝ Ա.Խաչատրյան
/հեռ.՝ 010-599-620/

RA Ministry of Education, Science, Culture and Sports

From the Deputy Minister of Education: Zhanna Andresyan
To “Alvan tsaghik social-educational center” NGO director Lilit Gyunashyan

Dear Mrs. Gyunashyan,

In response to your letter to the RA Ministry of Education, Science, Culture and Sports, I would like to inform you that the RA Ministry of Education, Science, Culture and Sports has no objections to the implementation of the "Technazium" project, according to the opinion of “National Center of Educational Development and Innovation”. According to this, It is necessary to submit a pilot program to the Ministry of Education, Science, Culture and Sports of the Republic of Armenia, in order to implement the "Technazium" project on a relevant topic to any school in the RA Shirak.

Attached is the professional opinion of the “National Center of Educational Development and Innovation” Foundation. / See next page. /

With respect: Deputy Minister of Education: Zhanna Andresyan

0005, Yerevan, Tigran Mets 67, Tel. 010572100 0005, secretariat@kznak.am , info@kznak.am
14 April, 2022

To the RA Deputy Minister of Education, Science, Culture and Sports: Zhanna Andreasyan

Dear Mrs. Andreasyan,

In response to your letter 05.04.2022 02 / 09.3 / 7402-2022, I present the opinion of the “National Center of Educational Development and Innovation” Foundation's specialist, on the "Technazium" project of the "Alvan Tsaghik Social-Educational Center" NGO.

Attachment: 1 page.

EXECUTIVE DIRECTOR: A. TOROSYAN

Performer: G. Meliqyan

Tel. (010) 572100

Opinion:

About the "Technazium" project offered by "Alvan Tsaghik Social-Educational Center" NGO. The Technazium curriculum has been used for students for many years in the Dutch school system as an optional subject. The aim of the course is to stimulate students' interest in science and technology, to promote their professional orientation. The subject in "Technazium" is completely based on designing work, during which the students create knowledge as a result of contacts with friends, teachers, and the outside world. Such an approach provides favorable conditions for learners to develop the ability to plan research work, gain independent knowledge, work effectively in a group, and collaborate.

Rene Beunk, the founder of "Alvan Tsaghik Social-Educational Center" NGO, who is doing volunteering work in Gyumri for many years, offers to introduce the Dutch "Tehnazium" educational program in the Armenian educational system, especially in the schools of Shirak region.

The content of the proposed subject, in fact, corresponds to the logic of the implementation of project works envisaged by the new state standard of general education of the Republic of Armenia. With the experience of the Netherlands in this field, the proposed ideas and approaches can certainly be useful in introducing an educational component based on exploring and designing work in our education system.

We suggest "Alvan Tsaghik Social-Educational Center" NGO, as a first step, to develop a pilot project for the implementation of a project on a relevant topic in any school in the Shirak region. “National Center of Educational Development and Innovation” Foundation is ready to discuss and support the implementation of such a program.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ
ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐ

ՀՐԱՄԱՆ

No 1827-Ն/2

«25» սեպտեմբերի 2024 թ.

**ԳՅՈՒՄՐՈՒ «ԱԼՎԱՆ ԾԱՂԻԿ ՍՈՑԻԱԼ-ԿՐԹԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ»
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԱԾ
«ՏԵԽՆԱԶԻՈՒՄ» ԽՄԲԱԿԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Առաջնորդվելով Հայաստանի Հանրապետության կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի 2023 թվականի փետրվարի 24-ի N 09-Ն հրամանի հավելվածի 14-րդ կետի պահանջով՝

ՀՐԱՄԱՅՈՒՄ ԵՄ՝

1. Հաստատել Գյումրու «Ալվան ծաղիկ սոցիալ-կրթական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության կողմից ներկայացված «Տեխնազիում» խմբակի ծրագիրը:

9/25/2024

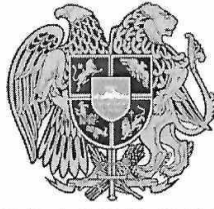
X *Andreasyan Zhanna*

ԺԱՆՆԱ ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ

ՆԱԽԱՐԱՐ՝

Signed by: ANDREASYAN ZHANNA 6402810169

Ժ. ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ
ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐ

ՀՐԱՄԱՆ

No 1827-Ն/2

«25» սեպտեմբերի 2024 թ.

**ԳՅՈՒՄՐՈՒ «ԱԼՎԱՆ ԾԱՂԻԿ ՍՈՑԻԱԼ-ԿՐԹԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ»
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԱԾ
«ՏԵԽՆԱԶԻՈՒՄ» ԽՄԲԱԿԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Առաջնորդվելով Հայաստանի Հանրապետության կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի 2023 թվականի փետրվարի 24-ի N 09-Ն հրամանի հավելվածի 14-րդ կետի պահանջով՝

ՀՐԱՄԱՅՈՒՄ ԵՄ՝

1. Հաստատել Գյումրու «Ալվան ծաղիկ սոցիալ-կրթական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության կողմից ներկայացված «Տեխնազիում» խմբակի ծրագիրը:

9/25/2024

X

ԺԱՆՆԱ ԱՆԴՐԵԱՅԱՆ

ՆԱԽԱՐԱՐ՝

Signed by: ANDREASYAN ZHANNA 6402810169

Ժ. ԱՆԴՐԵԱՅԱՆ

MINISTRY OF EDUCATION, SCIENCE, CULTURE AND SPORTS OF
REPUBLIC OF ARMENIA

COMMEND

No 1827-a/2

25 september, 2024

**ABOUT THE “TECHNASIUM” PROJECT’S PROGRAM PRESENTED BY
GYUMRI BY GYUMRI “ALVAN TSAGHIK SOCIAL-EDUCATIONAL
CENTER” NGO**

Guided by the request of the command attachment point 14, dated on 24 February, 2023
No 09-N, given by the RA Ministry of Education, Science, Culture and Sports

I COMMEND

1. To approve the “Technasium” project’s program presented by Gyumri “Alvan tsaghik social-educational center” NGO

9/25/2024

Minister: Zhanna Andreasyan

**«ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ԵՎ ՆՈՐԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

0005, Երևան, Տիգրան Մեծի 67, Հեռ./Տեղ/Tel. 010572100 0005, Երևան, Тигран Мец
67, Tigran Mets 67, Yerevan, secretariat@kznak.am , info@kznak.am

N⁰ 928-2024

«15» օգոստոսի 2024թ.

**ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի
և սպորտի նախարարի տեղակալ
ԱՐԱՔՍԻԱ ՍՎԱԶՅԱՆԻՆ**

Հարգելի՛ տիկին Սվաջյան.

05.06.2024 թ. Ե 05/06/24թ. գրությամբ ԿԶՆԱԿ հիմնադրամ է դիմել Գյումրու «Ալվան
ծաղիկ» սոցիալ-կրթական կենտրոն ՀԿ-ը՝ ներկայացնելով «Տեխնագիում» խմբակի ծրագիրը
(կցվում է):

Ձեզ եմ ներկայացնում խմբակի ծրագրի վերաբերյալ ԿԶՆԱԿ հիմնադրամի մասնագետի
մասնագետի փորձագիտական եզրակացությունը Digitally signed by MKRTCHYAN

Առդիր՝ 1 էջ և էլեկտրոնային նյութ:

ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՏՆՕՐԵՆԻ Ժ/Պ՝

Ա. ԹՈՐՈՍՅԱՆ

Կատարող՝ Կ. Հարությունյան
Հեռ. (010) 572100

Փորձագիտական եզրակացություն
Գյումրու «Ալվան ծաղիկ» սոցիալ-կրթական կենտրոն ՀԿ-ի կողմից
ներկայացված «Տեխնագիում» խմբակի ծրագրի վերաբերյալ

Ներկայացված ծրագրում շարադրված է նպատակը, վերջնարդյունքները, սովորողների տարիքային խումբը, թեմատիկ բովանդակությունը և օգտագործվող գրականության ցանկը:

Հարկ է նշել, որ ներկայացված փաթեթի էլեկտրոնային տարբերակի վրա կատարվել են համապատասխան մեկնաբանություններ՝ առաջարկությունների տեսքով: Հեռավար հանդիպումներ ենք ունեցել գործընկերների հետ, քննարկվել են դիտողություններն ու առաջարկները, եկել ենք փոխհամաձայնության, այնուհետև փաթեթը լրամշակվել է՝ հաշվի առնվել ներկայացված առաջարկները:

Եզրակացություն: Գյումրու «Ալվան ծաղիկ» սոցիալ-կրթական կենտրոն ՀԿ-ի կողմից ներկայացված «Տեխնագիում» ծրագիրը համապատասխանում է «Հանրակրթական հիմնական ընդհանուր և այլընտրանքային ծրագրեր իրականացնող ուսումնական հաստատություններում ուսումնական խմբակների ձևավորման ու գործունեության և ուսումնական նախագծերի իրականացման կարգի» պահանջներին:

**“NATIONAL CENTER OF EDUCATION DEVELOPMENT AND INNOVATION”
FOUNDATION**

0005, Երևան, Տիգրան Մեծի 67, Հեռ./Тел/Tel. 010572100 0005, Երևան, Тигран Мец
67, Tigran Mets 67, Yerevan, secretariat@kznak.am , info@kznak.am

N⁰ 928-2024

15 August, 2024

To The Deputy Minister of Education, Science,
Culture and Sports of RA
Araksia Svajyan

Dear Mrs. Svajyan,

In 05 June, 2024, “Alvan tsaghik social-educational center” NGO has applied with a written note E-05/06/24, presenting the “Technasium” project’s program:

See attached:

I provide you the NCEDI professional expert’s positive conclusion about the program.

Digitally signed by MKRTCHYAN

Appendix: 1 page and electronic material
EXECUTIVE DIRECTOR / temporary official/

A. Torosyan

Implementor: K. Harutyunyan

Tel: (010) 572100

Expert’s conclusion

About “Technasium” project’s program, presented by “Alvan tsaghik social-educational center” NGO in Gyumri

The presented program outlines the goal, outcomes, age group of learners, thematic content, and a list of literature used.

It should be noted that relevant comments in the form of suggestions were made on the electronic version of the submitted package. Were held remote meetings with our partners, discussed comments and suggestions, reached a mutual agreement, and then the package was revised, taking into account the submitted suggestions.

Conclusion: “Technasium” program, presented by “Alvan tsaghik social-educational center” NGO in Gyumri, complies with the requirements of the "Procedure for the Formation and Activity of Study Groups and the Implementation of Study Projects in Educational Institutions Implementing Basic General and Alternative Programs of General Education."

LAW OF THE REPUBLIC OF ARMENIA
ON VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING*

Adopted on May 22, 2024

Contents

LAW OF THE REPUBLIC OF ARMENIA	1
ON VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING.....	1
LAW OF THE REPUBLIC OF ARMENIA	3
ON VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING.....	3
CHAPTER 1.....	3
GENERAL PROVISIONS.....	3
Article 1. Scope of regulation of this Law	3
Article 2. Vocational education and training legislation	4
Article 3. Basic concepts used in this law.....	4
Article 4. Principles of state policy in vocational education and training and state guarantees of an individual’s right to education	7
Article 5. Objectives vocational education and training	8
CHAPTER 2	9
VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING SYSTEM	9
Article 6. The vocational education and training system.....	9

** The English translation of the Law of the Republic of Armenian “On Vocational education and training” was financed by the Modernizing Vocational Education and Training in Agriculture in Armenia (MAVETA) project, which is funded by a broad coalition of international and local organisations led by the Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC), including the Austrian Development Agency, the German Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ), the Government of Armenia, the Swiss Church Aid (HEKS/EPER) NGO, Izmirlian Foundation, the Strategic Development Agency (SDA) NGO and Vanand Agro CJSC. The project’s implementing partners are the GIZ and HEKS/EPER with the involvement of SDA and the School of Agricultural, Forest and Food Sciences at the Bern University of Applied Sciences (HAFL). The translation is intended for information purposes only. The contents of the translation are the sole responsibility of the service provider that implemented the translation.*

Article 7. Vocational education programmes and requirements thereof	9
Article 8. Vocational education qualification levels, duration and forms of learning	10
Article 9. VEIs and their types	12
Article 10. Main functions of VEI	12
Article 11. Licensing of the right for delivering vocational educational programme and qualification .	13
Article 12. Vocational education quality assessment	15
Article 13. Accreditation of a VEI	16
Article 14. Admission to a VEI	16
Article 15. Organization of vocational education and work-based learning	18
Article 16. State final testing, qualifications and graduation documents.....	20
CHAPTER 3	22
VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING MANAGEMENT	22
Article 17. Vocational education and training management system.....	22
Article 18. Government Competences in Vocational Education and Training.....	22
Article 19. Competences of the authorized public administration body for education in vocational education and training	23
Article 20. Competences of other authorized public administration bodies in vocational education and training, local self-government bodies and social partners.....	25
Article 21. Management of a vocational education institution	26
Article 22. Board of a state-owned VEI	27
Article 23. A state-owned VEI board chairman.....	28
Article 24. Cease and termination of the powers of a state-owned VEI board member	28
Article 25. Powers of a state-owned VEI board	29
Article 26. Director of the VEI and requirements imposed on him/her	30
Article 27. Certification for the right to manage a VEI.....	31
Article 28. Competition for the vacancy of the director of a state-owned VEI	32
Article 29. VEI director’s powers, their cease and termination	33
CHAPTER 4	35
ENTITIES OF VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING SYSTEM, THEIR RIGHTS AND RESPONSIBILITIES	35
Article 30. Rights and responsibilities of the students and trainees of the VET system	35

Article 31. Student self-government bodies	37
Article 32. Students' tuition fees and scholarships.....	37
Article 33. Preserving students' health	39
Article 34. The VEI staff, their rights and responsibilities	39
Article 35. Requirements for the teaching staff of the VEI, their training, evaluation, awarding of category	41
CHAPTER 5 ECONOMIC FOUNDATIONS OF VOCATIONAL EDUCATION SYSTEM	44
Article 36. Ownership relations of vocational education institution.....	44
Article 37. A VEI's funding.....	44
CHAPTER 6 CONCLUDING PART AND TRANSITIONAL PROVISIONS	46
Article 38. Concluding part and transitional provisions.....	46

LAW OF THE REPUBLIC OF ARMENIA

ON VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING

Adopted on May 22, 2024

CHAPTER 1

GENERAL PROVISIONS

Article 1. Scope of regulation of this Law

1. This law shall regulate the activities, management and financial and economic relations of the system of vocational and secondary vocational education and training (hereinafter referred to as the VET), as well as the rights and responsibilities of their participants, including social partners, ensuring the realization of a person's right to receive vocational education.

2. This law shall apply to educational institutions and organizations operating in the Republic of Armenia that offer vocational and secondary vocational educational programmes, regardless of their organizational structure and the founder.

3. This law shall apply to organizations implementing or participating in specific educational programmes through social partnerships, insofar as they are related to the education and training process.

Article 2. Vocational education and training legislation

1. The VET sector is regulated by the Constitution, international treaties ratified by the Republic of Armenia, the Civil Code, Labor Code of the Republic of Armenia, Laws “On Education”, “On State Non-Commercial Organizations”, “On Trade and Services”, “On Licensing”, “On Foundations”, this law and other regulatory legal acts of this sector.

Article 3. Basic concepts used in this law

1. The following basic concepts shall be used in this Law:

1) **Vocational education** – the process of formation of outcomes of learning delivered at the levels that award the qualification of a craftsman (or a junior specialist) or a specialist at least on the basis of basic education;

2) **Vocational training** – training delivered by a supplementary education programme based on the assessed needs of an individual or an organization and formulated order., Through this training, the individual acquires or adapts the knowledge, abilities and skills (hereinafter referred to as the capacity) defined by a the description of a specific job or occupation;

3) **Vocational education institution (hereinafter also referred to as VEI)** – an organization with the status of a legal entity, or a subdivision thereof, that implements at least one qualification programme of vocational education at the vocational or secondary vocational level, organizes methodological and work activities, and awards qualifications in the manner prescribed by law;

4) **College** – a VEI that implements a vocational or secondary vocational education programme;

5) **Sectoral qualifications framework for vocational education** – integral part of the overall sectoral qualifications framework, which defines the set (list) of qualifications at the vocational education level and outlines the requirements needed to ensure the achievement of the overall final learning outcomes associated with these qualifications.

6) **Educational programme** – a structured set of educational and labor components, implemented in a sequence designed to achieve specific final learning outcomes, which in turn defines the level of vocational education;

7) **Term of study** – the standard duration of an educational programme for a specific qualification level;

8) **Training module** – an independent component of the course that makes up the educational programme for which a credit is issued;

9) **Learning outcome** – a set of knowledge and competencies required at the end of the course or an educational programme;

10) **Credit** – a conventional unit of measurement of the student’s academic load to achieve learning (also work) outcomes of a course or educational module, including work-based learning;

11) **Credit accumulation and transfer system** – a set of activities for organizing the learning process, measurement, recording and transferring learning outcomes through credits that ensure smooth mobility of students;

12) **Social partnership** – A universally agreed-upon form of educational, labor, partnership, and social cooperation between vocational education institutions (VEIs), employers, their associations, other non-profit organizations, trade unions, and public authorities aimed at providing education aligned with the needs of the labor market and economic development;

13) **Work-based learning (hereinafter also referred to as WBL)** – a way of organizing training at a real workplace or in a work environment adapted thereto, ensuring the acquisition of work skills focused on the learning outcomes;

14) **Distance learning** – a way of organizing basic and supplementary education programmes and a method of synchronous and asynchronous implementation, by which direct or indirect communication between the teaching staff (teacher) and students (attendees) shall be carried out by means of learning management platforms and telecommunication technologies;

15) **Externship** – An approach to organizing primary and supplementary educational programs through self-directed learning or work-based learning. This method involves providing guidance through direct and indirect teacher counseling, assignment of thematic tasks, and summarizing the learner's (attendee's) achievements and outcomes.

16) **State final testing** – a process that verifies and assesses whether the knowledge and capacities of a graduate comply with the outcomes of the educational programme at the appropriate level of professional education, leading to the award of the corresponding qualification upon successful completion;

17) **Qualification of vocational education (hereinafter also referred to as Qualification)** – an educational credential awarded to an individual, certifying the completion of a VET programme at the craftsman (junior specialist) or specialist level. This credential is validated by a graduation document;

18) **Accreditation of a VEI** – an external quality assessment process through which the compliance of the VEI or an educational programme thereof, with the established accreditation criteria is confirmed;

19) **Student** – a person studying under an educational programme of any level of vocational education and qualification;

20) **Attendee** - a person enrolled in and studying under a supplementary education programme of vocational education;

21) **Apprentice** – a student (attendee) undergoing work-based learning at a VEI and at the workplace (at the training and practical center), engaged in employment relationship with an employer;

22) **Student scholarship** – reimbursement of expenses, whether full or partial, for educational services and related student engagement activities, funded through allocations from the state budget, VEIs, other legal entities, individuals, or under international agreements

23) **Special educational conditions** – a set of modules and instructional methods, personalized technical aids for learning, an accessible environment with reasonable accommodations, as well as pedagogical, psychological and other services designed to facilitate the individual's participation in

the educational process, with the goal of achieving the desired outcomes of the relevant qualification level of the education programme;

24) **Reasonable accommodation** - modifications or adaptations agreed upon collaboratively by the student (attendee) and the VEI (such as alternative accessible formats, support equipment and technologies, extended time allowances, and personalized assistance, etc.) that are tailored to meet the individual's specific needs and preferences, do not compromise the integrity or outcomes of the VET programme, enable individuals with disabilities to participate equally in the educational and training process, facilitating their attainment of measurable and assessable outcomes.

25) **Inclusive education** – ensuring maximum participation in the educational process and the end result set by the educational programme for each student, including those in need of special educational conditions, in accordance with the specifics of development, by providing the necessary conditions and an adapted environment;

26) **Pedagogical and psychological support services** – instructional, psychological and teaching support provided to a student, his/her legal representative and teaching staff;

27) **Individual learning plan** – a personalized road map that outlines the career path of a student receiving vocational education and training, evaluates the student's capacities, defines specific targets, actions, and resources necessary to achieve career goals, and includes supporting mechanisms such as support services;

28) **VET teacher** – a VEI employee who contributes to the assimilation of a student's learning modules or provides requirements for content focused on relevant qualification, as well as a vocational training instructor who delivers a work-based learning in the organization;

29) **Lecturer** – a VET teacher who through the learning process ensures the student's (attendee's) assimilation of the final learning outcomes;

30) **Practical training master (hereinafter referred to as master)** – a VET teacher who ensures the student's (attendee's) assimilation of the outcomes of practical learning and craft skills;

31) **Vocational training instructor (hereinafter referred to as instructor)** – a specialist of a social partnership party organization who receives a teacher's status as part of a work-based learning programme and ensures the process of improving applied skills as a result of practical training;

32) **Assistant to the VET teacher** – a teacher who supports the lecturer and the master, if necessary, the instructor in the process of organizing the training;

33) **Training of the VET teacher** - implementation of a supplementary educational programme in training organizations guaranteed by the law in the prescribed manner, aimed at supplementing, improving and updating the professional, including learning and teaching skills of the lecturer or master in accordance with the requirements of the labor market in the relevant period, on the basis of the need identified by the authorized body of the public administration system and the established order;

34) **Evaluation (performance review) of the VET teacher** – the process of determining the suitability of the work skills of the lecturer, master or instructor to the position held;

35) **Qualification category** – a degree corresponding to the professional criteria of a teacher, master or instructor;

36) **Professional criterion** – description of professional development of a lecturer, master or instructor;

37) **National qualifications register (e-register)** – a unified database for registration of information about the academic and job advancement, awarded qualification and VET graduation documents;

38) **Information system for vocational education management** – a unified electronic system of data collection, analysis and information dissemination, which includes information about college management, financial and economic, training and research processes, as well as about students, graduates, VET staff, employers (by agreement).

Article 4. Principles of state policy in vocational education and training and state guarantees of an individual's right to education

1. Vocational education and training are a structured educational process that equips individuals with essential professional skills and practical experience, enabling them to perform qualified professional tasks, address current and future challenges, respond to the changing labor market, adapt to new conditions, and continuously improve and develop their careers.

2. The Republic of Armenia declares universal inclusive education as a guarantee of every student's right to education and work-based learning as a guarantee of competitiveness in the labor market.

3. The principles of state policy in VET include:

1) Reproduction and development of the society's intellectual and practical potential and labor force, and the enhancement of labor market competitiveness;

2) Inclusive, high-quality vocational education and training for all, with the promotion of lifelong learning opportunities;

3) Independence and academic freedom of VETs;

4) Transparency and collective management within the VET system;

5) Public-private partnerships, accountability and recognition of achieved outcomes;

6) Collaboration with social partners;

7) Preservation and promotion of traditional Armenian crafts and arts as a cultural heritage within vocational education;

8) Bringing vocational education qualifications in line with international requirements;

9) Development of comprehensive relations and cooperation with the Armenian Diaspora.

4. Taking into account the composition and structure of the labor market, the State shall ensure for every person in state-owned vocational institutions:

1) Necessary conditions for the normal functioning and development of the VET system, including adequate financing;

2) Access to vocational education through competitive processes funded by the state budget;

3) Financing of VET according to the State's estimated needs and priority development areas;

4) Vocational education and training commissioned and funded by social partners;

5) Equal opportunities for obtaining vocational education and training through reasonable accommodations and inclusion.

5. The State shall also support the work skill development programs for VEI students and attendees in professional areas and organization of these programs.

Article 5. Objectives vocational education and training

1. The objectives of state policy in VET include:

1) Providing training for individuals with vocational education, considering personal preferences, the specifics of development, state and economic needs, current labor market requirements, and future development trends;

2) Eliminating educational inequalities and ensuring equal access to vocational education and training at all levels, including for people with disabilities;

3) Ensuring equal access to affordable and high-quality vocational education and training for both women and men; Defining the sectoral framework of qualifications based on current and future labor market needs, guided by the principle of public-private partnership;

4) Promoting the employment of individuals with appropriate professional capacities, supporting the search for decent job and engagement in entrepreneurship;

5) Reducing the proportion of people without qualifications (microqualification)

6) Providing opportunities for foreign citizens of Armenian origin (Armenian Diaspora) to receive professional education;

7) Promoting the training and improvement of specialists in priority areas, based on the state's projected needs, including those in border or high-altitude settlements

8) Supporting the training and improvement of specialists in priority areas, based on the State's projected needs, including those in border and high-altitude settlements;

9) Ensuring the continuous development of the VET system and expanding opportunities for permanent education;

10) Creating effective cooperation formats between educational programme levels, qualifications and relevant sectors of the economy for collaborative activities, pilot programmes, cost-effectiveness and mutual support;

11) Introducing effective forms of organizing vocational education and training, including verification of the outcomes of vocational education;

12) Providing career guidance and professional orientation for students, helping them make informed decisions about qualifications, career path and growth, employment, and competitiveness in the labor market;

13) Introducing a system for the accumulation and transfer of credits;

14) Contributing to the continuous improvement of teaching staff;

15) Providing state financial assistance in the form of scholarships;

16) Building and equipping building facilities of VEIs accommodating the needs of all students, including those with disabilities, and ensuring a safe, violence-free, inclusive, and effective learning environment for all;

17) Other objectives specified by law.

CHAPTER 2

VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING SYSTEM

Article 6. The vocational education and training system

1. The objective of the VET system is to ensure the state policy of vocational education and training of specialists by creating appropriate infrastructure and mechanisms through mutual beneficial and ongoing cooperation between social partners.

2. The VET system includes:

1) Public administration bodies competent in the field of VET and those organizations that exercise powers in the VET system established by law;

2) VEIs and other organizations delivering vocational education programmes;

3) Social partnership party organizations;

4) Licensing processes and criteria;

5) Accreditation processes and criteria;

6) National qualifications framework, sectoral qualifications framework and their descriptions;

7) Supplementary education programmes;

8) Learning outcomes recognition, evaluation and qualification awarding criteria and processes;

9) State register of qualifications.

Article 7. Vocational education programmes and requirements thereof

1. Vocational education programmes are elaborated in accordance with the requirements of the national qualifications framework and sectoral qualifications framework.

2. Vocational education is delivered at the following level of educational programmes:

1) Vocational basic educational programme – qualification of a craftsman or a junior specialist;

2) Secondary vocational basic educational programme – qualification of a specialist.

3. Name of the qualification established in Paragraph 1 of Part 2 of this Article is determined by the description of the relevant industry qualification scope, depending on the nature of the profession;

4. Based on the appropriate level qualification programme implemented by a VEI, the VEI can develop and implement microqualification programmes that ensure desired learning outcomes

5. The VEI can also develop and implement supplementary education programmes under which the learning outcomes achieved are certified, forming the basis for microqualifications;

6. A VEI can also implement pilot educational programmes according to qualifications in compliance with the requirements established in Part 1 of Article 11 of this Law.

7. Based on the descriptions of industry qualifications at the relevant level of the vocational education program, the authorized public administration body for education shall prepare and approve the description of each qualification. This framework may be revised based on the testing and evaluation of educational programmes as provided in Part 8 of this Article.

8. The framework description of each qualification provided for in Part 7 of this Article shall include:

- 1) The qualification orientation, description of the occupation and the expected learning outcomes;
- 2) Entry and withdrawal requirements for qualifications, including forms and frequency of state final testing);
- 3) Total academic load of a student expressed in credits and the minimum duration of the study;
- 4) Programme content – the list of courses or modules providing the qualification and the credit allocated to each course or module;
- 5) Minimum requirements for the inventory and equipment of relevant laboratory and training and practical premises (workshops) based on qualification specifics;
- 6) The awarded qualification and the possible scope of further professional activity.

9. With input from pertinent employers and guided by their recommendations, as well as based on the documents outlined in Parts 7 and 8 of this Article, the VEIs develop and approve educational programme that leads to qualifications of the appropriate level, encompassing instructional packages such as educational modules, curricula, and programme implementation methods.

10. The VEI prepares the estimate for the organization of the educational programme of the relevant qualification level according to the criteria established by the authorized public administration body for education.

11. The educational programme for a specific qualification and orientation shall be implemented for the first time in the manner prescribed by Paragraph 4 of Part 1 of Article 19 of this Law, which outlines the procedures for testing qualification educational programmes.

12. During testing, the authorized public administration body for education shall monitor and evaluate the qualification educational programmes as per Paragraph 4 of Part 1 of Article 19 of this Law. Upon completion of the initial testing phase, students shall be awarded a diploma and a transcript certifying the qualification defined in Article 16 of this Law.

13. Qualification educational programmes that have undergone testing according to the procedures established by Parts 11 and 12 of this Article may subsequently be implemented by other VEIs without further testing, in the manner prescribed by Article 11 of this Law.

14. VEIs ensure the learning process for students across various levels of vocational education through relevant qualification programs. This includes implementing the credit accumulation and transfer system and awarding qualification degrees.

15. Specifics regarding the implementation and management of individual educational programmes may be established by laws and subordinate legislation based on international agreements, while adhering to the requirements for industry qualifications.

Article 8. Vocational education qualification levels, duration and forms of learning

1. Vocational education is delivered through the following basic educational programmes that award degrees at two separate educational levels:

1) At the first level: vocational education, the learning whereof is completed by a state final testing, and the person who has completed the study is awarded the craftsman or a junior specialist qualification degree;

2) Second level – a specialist education, whose study is completed by a state final testing, and the person who has completed the study is awarded a specialist qualification degree.

2. The duration of the study of the basic educational programme for obtaining a craftsman or a junior specialist qualification degree shall be from six months to three years.

3. The duration of the study of the basic educational programme for obtaining the specialist qualification degree shall be from one year and ten months to five years.

4. A qualification, contingent on the student's ability to achieve the learning outcomes set by the qualification programme, may be awarded earlier or later than the time limits established by Part 2 or 3 of this Article, upon the student's application, with the consent of the employer and the VEI, in accordance with the procedure established by the authorized public administration body for education.

5. The educational programmes by the levels of vocational education can be implemented with full or partial load, combining full-time, distance or externship forms of methodology.

6. A student studying under a part-time vocational education programme shall be obliged to accumulate credits corresponding to at least 50 percent of the annual academic load within the timeframe set for the study established by the given educational programme of the VEI. The total duration of the study of a part-time student can be extended up to twice the duration set for the qualification of the relevant educational programme.

7. The terms of study in vocational education are determined by the qualification component of the qualification educational programme of the relevant level, taking as a basis the education received by the student or the number of credits, the specifics of the training of the given qualification and the methodological form of organization of the education.

8. Combining studies in more than once educational programme at the same time is not prohibited if the mode of organizing the courses does not overlap.

9. Persons who have received a graduation certificate of the relevant level of vocational education have the right to continue their studies under the next level of educational programme in accordance with the procedure established by the authorized public administration body for education, based on the number of the credits acquired or the reasonable amount of academic difference of compatible programmes.

10. Literary Armenian is the teaching language in the VEI, and the Armenian sign language, if appropriate.

11. Training modules, courses or their individual topics can be taught in foreign language in accordance with the procedure established by the VEI:

1) If the qualification orientation of the educational programme involves learning of a foreign language;

2) If the course is delivered by a foreign specialist;

3) In the case of a qualification educational programmes at a relevant level implemented jointly with a foreign VEI;

4) In the case of a qualification educational programmes at a relevant level delivered for foreign citizens;

5) If translation is provided.

12. The start and the end of the organization of the learning process, class schedules, and vacation periods, shall be determined by the VEI, taking into account the specific requirements of the relevant educational programme, including practical work training and the established minimum study duration.

Article 9. VEIs and their types

1. By their founders, VEIs can be:

1) A state-owned VEI founded by a Government decree or on the basis of an international agreement;

2) A public VEI, which is founded on the basis of a cooperation agreement between the State and a non-state organization (including a foreign one);

3) A private VEI, which is founded by a legal entity or an individual (including foreign ones).

2. A state-owned VEI is a non-profit organization. A non-state-owned VEI may have any form of incorporation.

3. In the system of vocational education, the “college” type of educational institution is defined.

4. The cooperation agreement for the establishment of a public VEI sets forth the rights and responsibilities of the founding parties, the specifics of management and organization of education, issues related to ownership rights and other property and personal non-property rights.

5. The establishment and operation of branches of foreign educational institutions are regulated by the Law “On Education”, this law and international treaties of the Republic of Armenia.

Article 10. Main functions of VEI

1. Under this Law, its charter, as well as other regulatory legal acts that regulate this sector, a VEI performs the following:

1) Elaboration and approval of teaching and learning aids of the educational programme that provides the relevant level of qualification with the involvement and cooperation of social partners and employers, their implementation and evaluation of learning outcomes;

2) Organization of the admission process, including the qualification of foreign citizens by a level of the educational programme;

3) Providing professional and career guidance advice;

4) Organizing the training process under a qualification educational programme of the relevant level, selected necessary teaching methods and technologies, organizing current and state final testing according to the educational programme and eligibility requirements;

5) Continuous improvement of VET quality, introducing modern teaching and learning methods, ensuring their diversity and efficiency;

6) Supplementary educational programmes;

- 7) Termination of students' learning, transfer and restoration of the student rights in the manner prescribed by the authorized public administration body for education;
 - 8) Providing persons with special educational needs with necessary services, including reasonable adaptations for efficient and high-quality organization of education on an equal basis with others;
 - 9) Establishing the procedure for students' accumulation of credits, evaluation of learning outcomes, state final testing forms and frequency by the given educational programme qualification;
 - 10) Awarding qualifications provided for by the educational programme;
 - 11) Establishing procedures related to educational, administrative, financial and economic activities, including the selection and appointment of their employees;
 - 12) Organizing courses aimed at professional improvement of the training support, teaching and administrative staff, or ensuring their inclusion therein;
 - 13) Preparing the annual expenditure estimates for the VEI;
 - 14) Approving and providing the strategic plan for the development of the VEI, including priority areas of activity;
 - 15) Launching platforms to promote social partnership, dialogue and cooperation between the parties;
 - 16) Setting tuition fees based on the vocational education programme and qualification;
 - 17) Supporting student self-governance, ensuring the students' involvement in VEI programmes;
 - 18) Establishment of institutions, branches and structural units in the manner prescribed by law, including in foreign countries, as well as structural units that implement general education, vocational and secondary vocational education programmes;
 - 19) Possession, use or disposal of the organization's property as prescribed by law and the charter;
 - 20) Other activities not prohibited by law and the charter of the VEI.
2. The activity of political, party, religious organizations and associations in the VEI is prohibited.

Article 11. Licensing of the right for delivering vocational educational programme and qualification

1. An educational programme of the relevant level of qualification of the vocational education shall be implemented on the basis of the right to implement the educational programme at the vocation or secondary vocational education level, as well as on the basis of each qualification license in the manner and under the terms established by the Government.
2. The right for delivering the educational programme and the qualification provided for in Paragraph 1 of this Article shall be licensed by the authorized body of the public administration system (hereinafter referred to as the Authorized Body) on the basis of a decision of the Licensing Committee for educational programmes in accordance with the Law on Licensing, this Law, regulations of licensing educational programmes of vocational education and other regulatory legal acts.

3. The conditions for granting the right to implement an educational programme at the relevant levels of vocational education include:

1) the existence of a building and educational premises necessary for carrying out educational activities, in respect of which the VEI has ownership, lease or gratuitous use rights;

2) the availability of a sports area that supports the educational process, or a contract for its use or provision of services, and premises equipped with appropriate library equipment in accordance with the sanitary and safety regulations established by the Authorized Body;

3) the availability of field internship, laboratory premises and facilities supporting the classroom and practical training process, in compliance with sanitary and safety regulations;

4) the presence of a five-year strategic development plan of the VEI;

5) the commitment to provide financial support to students in case of public and private VEIs.

4. The compliance with the conditions stipulated by Paragraphs 2 and 3 of Part 3 of this Article shall be certified on the basis of the certificate of the Authorized Body.

5. For a newly established state-owned VEI, the requirement to have a strategic development plan provided for in Item 4 of Paragraph 3 of this Article shall be met within one year from the day of establishment.

6. The conditions for issuing a license for each qualification of the relevant level of vocational education are as follows:

1) availability of teaching and learning aids (training modules, curricula, form of implementation of the programme) providing the qualification (specialization) of the relevant level of the educational programme

2) availability of necessary training inventory, including relevant equipment owing to the specifics of the qualification, library and information system and teaching and learning aids based on the orientation of the qualifications or the existence of an agreement with social partners on their use; the availability of inventory and equipment of laboratories and field internship premises (workshops), library and information fund corresponding to the level or qualification orientation of the given educational programme, or the availability of a contract on their use or provision of services, taking as a basis the provision of conditions established by Paragraph 5 of Part 8, Parts 9 and 10 of Part 8 of the Article 7 of this Law.

3) in the case of application of work-based learning forms provided for in Paragraphs 1 and 2 of Part 9 of Article 15 of this Law, information about a document (memorandum, contract) that defines the scope of cooperation with the employer, and about the relevant human and logistical resources ensuring its implementation;

4) The availability of teaching and support staff necessary to provide training under a vocational education program at the relevant educational level, of which the total number of teaching staff working under the regular employment contract is at least 30 percent of teaching staff.

7. In the case of organizing the study of a certain qualification at the levels of vocational education programs on the basis of basic education, the licensing package of the given programme includes an educational programme that provides the third level state component of secondary education.

8. The right to implement the educational programme of the newly established VEI shall be granted at the same time as the license for at least one qualification. The right to implement the

educational programme and the corresponding qualification license shall be issued to the VEI indefinitely.

9.

10. The validity of the license for the implementation of an educational programme at the relevant level or the qualification issued to the VEI may be terminated by the Authorized Body on the grounds and in the manner prescribed by the Law on Licensing.

11. The Authorized Body shall notify the VEI in a proper manner of the termination of the license within three business days following the day of making the decision, also sending the original decision on the termination of the license.

12. The Authorized Body's decision to terminate the validity of the license can be appealed in court.

13. In case the license for the implementation of a qualification (orientation) programme of a relevant level of vocational education is terminated, the students included in the educational programme shall have the right to continue their studies in the relevant educational field by being included in the educational programmes of this state or another non-state accredited VEI, or to participate in the state final examination under educational programmes of this VEI in the manner prescribed by the Authorized Body:

14. If as a result of the changes in the regulatory legal acts the licensing terms provided for in Parts 3 and 6 of this Article change, the Authorized Body shall notify the VEIs holding the relevant license within 10 business days.

Article 12. Vocational education quality assessment

1. The assessment of the vocational education quality is a continuous process involving the monitoring, evaluation and improvement of VEIs, their educational programmes, student career paths, and opportunities. This process is conducted in accordance with the government standards for internal and external evaluation.

2. The vocational education quality assessment system includes:

- 1) internal assessment;
- 2) external assessment;
- 3) quality assessment or certification agencies.

3. Internal assessment is the assessment of the compliance of the VEI's activities and the educational process with the set goals and final learning outcomes in accordance with the procedure established by the VEI's charter. The internal assessment shall be conducted once a year before the start of the new academic year. Administrative and teaching staff, students, representatives of employers involved in the implementation of WBL take part in the internal assessment.

4. The external assessment is the assessment, in accordance with the standards set by the State, of the effectiveness of the management and operation of the VEI, compared with the outcomes of the previous period, implemented pilot programs or other VEIs. Graduates and students of the VEI, state authorized bodies for management of education and other professional sectors,

representatives of VEI's social partner organizations can participate in the external quality assessment.

5. The quality assessment or certification agencies are specialized bodies established by the Government or recognized in the prescribed manner, independent in their functions, whose main objective is to implement the processes of external quality assessment of the vocational education.

Article 13. Accreditation of a VEI

1. A VEI's accreditation shall be carried out by quality assessment or certification agencies (hereinafter referred to as Specialized Agencies), in the manner prescribed by law. The procedure and criteria and terms of validity of the accreditation of a VEI shall be approved by the Government upon submission of the authorized public administration body for education.

2. The State shall ensure the international mutual recognition and compatibility of accreditation criteria and data of VEIs and their educational programmes, as well as the accessibility of the data on accredited VEIs and their educational programmes on international platforms.

Article 14. Admission to a VEI

1. Admission to a VEI shall be performed through competition, based on the educational programme levels and qualifications.

2. A VEI shall be entitled to announce admission only if it has the right to deliver the relevant level of an educational programme, and a qualification license.

3. The Government shall approve for the next academic year and the following two academic years the percentage of the state scholarships according to the levels of the educational programme and sectoral qualifications, based on the country's economic, social, health, cultural development needs and the need to train specialists with the relevant qualification (specialization) and financial capacities of the State. The approved percentage of state scholarships from the state budget can be changed annually by no more than 20 percent, except in cases of significant changes in priorities in sectoral state strategic programmes.

4. Within the budgetary allocations approved by the Government for the given year by respective educational sectors, the head of the authorized public administration body for education, until March 1st of the given year, in the manner prescribed by the relevant authorized body, shall approve and publish the initial amount of scholarships provided by the State under an educational programme at the level of vocational and secondary vocational education, and the final amount – based on the results of the competition.

5. In accordance with the educational programme levels and qualifications, within the general places allocated by Part 4 of this Article, the head of the authorized public administration body for education, taking as a basis the substantiated preliminary applications of the VEIs, shall allocate admission places subject to reimbursement by VEIs. VEIs can perform paid admission within the limit of places allocated by the license for each qualification (specialization).

6. The competition for admission shall be held on the basis of the VEI's qualifications and specialization places, the applications of the applicants registered in the education management information system, from the date of publication of the announcement on the admission terms until the deadline set by the admission procedure.

7. VEIs performing admissions for qualifications under educational programmes in the field of culture, and sports, shall publish no later than a year before the corresponding academic year the terms of the vocational exams. The published terms cannot be changed, unless it is due to a declared state of emergency or martial law.

8. The procedure for admission to a VEI shall be established by the Authorized Body, providing for the admission dates, the list of published information and the procedure for their publication, the procedure for calculating scores required for entry, the procedure for conducting examinations and competitions for sectoral qualifications established by Paragraph 9 of this Article.

9. The admission requirements for a VEI at the relevant level of vocational education in fields such as culture, sports, and medicine, as well as other qualifications defined by the Authorized Body, include tests or examinations. These may assess skills in creative and performing arts and physical abilities, or, in the case of medical fields, knowledge and skills in the relevant general education subjects.

10. The admission competition results shall be published immediately after summing up the results of the qualification competition at the relevant level.

11. Those citizens with dual citizenship or citizens of the Republic of Armenia who have studied in educational institutions in foreign countries for the last three years and graduated therefrom may at their choice be admitted to a VEI in accordance with the procedure and conditions established for citizens of the Republic of Armenia or foreign citizens, but in compliance with the admission requirements provided for by Part 9 of this Article. Those foreign citizens and stateless persons who have studied in the educational institutions of the Republic of Armenia in the last three years and graduated therefrom, take part in the admission to a VEI in accordance with the procedure and conditions established for citizens of the Republic of Armenia.

12. The VEI shall sign a contract with the student (his/her legal representative), the text whereof shall be published at the same time as the VEI's admission announcement.

13. The maximum duration of study, the annual amount of the tuition fee and the total number of credits for the educational programme of the given profession, the specifics of practical training based on the qualification and respective occupation, as well as other conditions established by law and the charter of the VEI shall be enshrined in the contract signed between the VEI and a student. The terms of the contract signed with the student are not subject to change throughout the study, except in cases when the change is favorable to the student.

14. The student right of a person whose study has been terminated can be restored, regardless of the reasons and terms of termination of study.

15. In case of termination of study or if there is a desire to enter a certain stage of qualification of the relevant level of the educational programme and continue the studies through transfer from one institution to another or receiving education under more than one educational programme, the following shall be the basis:

1) maximum number of limited places allocated by the license for the relevant qualification (specialization);

2) the compliance of the available credits, the amount and content of the modules defined by the educational programme and the curriculum, and the academic difference which is verified in comparison with the learning outcomes set by the educational programme studied by the given student and in force at the moment;

3) compliance with the requirements provided for by Part 9 of this Article

16. In the case of continuing in the future the studies of a person who has stopped studies, the need for accumulation of the relevant credits by the student shall be discussed in accordance with the procedure established by the VEI, taking as a basis the change of the final outcomes of the given educational programme.

17. The authorized public administration body for education shall establish the procedure for conducting competition among applicants on the grounds provided for in Paragraph 15 of this Article.

18. Transfer of a student to a state-owned VEI can only be made only from another accredited state-owned, public and private accredited VEI.

Article 15. Organization of vocational education and work-based learning

1. An educational programme for qualification or micro-qualification (certain learning outcomes) of the relevant level of vocational education can provided in a college, in a subdivision of a higher educational institution implementing an educational programme with qualifications of vocational education levels, in a penitentiary, or another organization, under a license.

2. The procedure for organizing vocational education and training programmes for persons held in penitentiaries shall be established by a Government decree on the basis of the Penitentiary Code of the Republic of Armenia.

3. The education of students with special educational needs shall be organized on the basis of the assessment of the need for their special educational conditions, designation of relevant teaching and psychological support services, and, where appropriate, an individual training plan.

4. Upon the request or consent of the student (his/her legal representative) with special educational needs, a general educational institution provides the VEI with information about teaching and psychological support services collected based on the assessed need of the person.

5. The provisions of the Law on General Education shall apply to the provision of teaching and psychological support services for organizing the education, and to the assessment of the special educational needs, insofar as they are inherently applicable to vocational education.

6. Vocational education shall be organized in accordance with schedule of the training modules and curricula developed collaboratively by the relevant VEI and social partners in the field of the given qualifications and approved by the VEI.

7. If the study under a qualification educational programme at the relevant level is organized on the basis of basic education, then this programme shall include the programme (outcomes) that provides at least the state component of the third level of secondary education, in accordance with

the requirements of the state standard of general education, which is defined in the curriculum and schedule of its implementation.

8. For knowledge and capacity building under a modular qualification programme at the relevant level of a VET educational programme, and for improving the skills to apply them in practice, the VEI, in cooperation with and engagement of social partners, shall provide practical training in the forms specified in Part 9 of this Article. The forms defined in Part 9 of this Article can be used for supplementary educational programmes.

9. Work-based learning shall be organized in the following ways:

1) dual learning – a form of organizing learning at the level of an educational programme based on the specifics of qualifications, which is carried out at the same time at the VEI and at the employer’s premises (including at practical training centers) or by combining the learning in a working environment adapted to a real workplace as established by Paragraph 17 of this Article, ensuring the acquisition of work skills meeting the qualification and occupation.

2) internship – an on-the-job learning stage that complements the cognitive and practical component of the main educational programme and during which the student mostly observes the work process, performs certain tasks according to a set schedule.

3) on-the-job learning – organized in the current work environment. It is provided mainly through the organization of education in the form of externship and ensures the simultaneous education and qualification of a person who is in an employment relationship during work.

10. In providing studies in the form of dual learning, the study in a working environment shall be predominant part of the educational programme, and the final outcomes shall be checked in a practical environment engaging employment.

11. Practical training in the forms of work-based learning, as outlined Paragraphs 1 and 2 of Part 9 of this Article, shall be provided based on a practical training programme. In the case described in Paragraph 3 of Part 9 of this Article, if there is a difference between the practical training programme and the student's current work functions, the practical training programme shall address only this difference.

12. Training in the forms specified in Paragraph 9 of this Article shall be organized based on an agreement defining the scope of cooperation for organizing work-based learning, concluded between a VEI and an employer.

13. When organizing studies as specified in Paragraph 1 of Part 9 of this Article, an employment contract (Apprenticeship agreement) shall be signed between the employer and the student (apprentice) in accordance with the Labor Code of the Republic of Armenia. This contract shall also define:

- 1) Qualification at a relevant level of the educational programme and the purpose of practical training;
- 2) The place of practical training;
- 3) The rights and responsibilities of the parties;
- 4) The scope of work, timing, and duration of commencement and completion of work;
- 5) Health and safety issues;

14. If the work in the relevant field of qualification of an educational programme is defined by law as hard, harmful, especially hard, especially harmful, or considered hard and harmful for

individuals under the age of 18, then an apprentice under the age of 18 may be involved in practical training if certain conditions are met. These conditions include measures to protect the health, safety, and morals of the minor, supply of necessary personal protective equipment, prior provision of information about safe work practices by the employer, conducting of relevant training and induction. The work must be carried out under the supervision of an adult (vocational training instructor) with sufficient professional knowledge and experience in this field. Additionally, before the practical training begins, the student must undergo a medical examination at the expense of the educational institution, unless otherwise stipulated by the contract with the employer.

15. An apprentice engaged in dual learning shall receive appropriate remuneration from the employer (including the VEI, if the VEI is the employer) for the actual time worked or tasks performed and this period shall be considered as professional experience and included in the length of service. The labor relations during dual learning are governed by the Labor Code of the Republic of Armenia.

16. The VEI shall be responsible for insuring students performing a certain job as part of work-based learning under a vocational education programme against accidents at work and occupational diseases, unless otherwise stipulated in the agreement signed with the employer.

17. Per diem allowance, transportation and accommodation expenses of students engaged in practical training as part of work-based learning under a vocational education programme shall be reimbursed by the VEI, unless otherwise stipulated in the agreement signed with the employer. The expenses to be reimbursed and their amount shall be determined by the Government.

18. In the vocational education system, for qualifications deemed a priority by the State, the apprentice's salary mentioned in Part 15 of this Article may be fully or partially reimbursed. This reimbursement follows a principle of gradual decrease in accordance with the student's professional improvement, as outlined in Part 3 of Article 32 of this Law.

19. For providing work-based learning, a VEI, in accordance with the educational programme qualifications and occupation, may alone or collaboratively create an economic association or become a participant in the cases and in the manner prescribed by Paragraphs 5 and 6 of Article 37 of this Law.

20. Regardless of the application of the forms of vocational education provided for in this Article, the vocational educational programme must ensure compliance with the requirements set forth in Part 8-10 of Article 7 of this Law.

21. During the learning, the VEI may change the form of organization of work-based learning in accordance with the procedure established by the Authorized Body.

Article 16. State final testing, qualifications and graduation documents

1. Upon completion of the educational programme at the relevant levels of vocational education, and based on the positive result of the state final testing (examination), the VEI shall award the student an official document certifying the academic degree, namely a diploma and a transcript thereof.

2. A student's ability to solve professional tasks and perform tasks in practical work situations shall be evaluated during the state final testing, based on the final learning outcomes established for the relevant qualification orientation.

3. The state final testing can be conducted in stages.

4. A student who has not passed the state final testing shall not be deprived of the right to take the state final testing on the terms set by the legislation and the agreement signed with the VEI.

5. The state final testing is conducted by the state qualification committee. At least one third of the committee's members must be representatives from organizations involved in social partnership.

6. The procedure for organizing, retaking the state final testing, and establishment of the state qualification committee shall be established by the authorized public administration body for education.

7. A student who has completed the study at the relevant qualification level of the educational programme under the dual work-based learning programme shall also be awarded with a certificate and an insert on the work skills acquired and recognized by the sectoral commission in accordance with the procedures established by Article 26.1 of the Law on Education.

8. VET graduation documents are:

1) for vocational education – a diploma with a qualification of a “craftsman” or “junior specialist” and a transcript thereto;

2) for secondary vocational education – a diploma with a qualification of a “specialist” and a transcript thereto;

3) vocational training or partial qualification (microqualification) certificate and insert;

4) for work-based learning – the certificate and insert for the evaluated and recognized skills.

9. A person who has not completed his/her studies shall be issued an academic certificate for the studied courses and modules and accumulated credits.

10. If a student has not completed the full programme specified for an educational programme of the relevant qualification level, then based on the student's application, he/she may also be issued a vocational training or partial qualification (microqualification) certificate according to the achieved learning outcomes.

11. The documents provided for in Parts 9 and 10 of this Article shall be the basis for the person to continue his/her studies under vocational educational programmes, taking into account the compliance of the qualification content and credits of the selected educational programme.

12. The diploma and its transcript, the certificate and the insert shall be provided in the form of an electronic document.

13. The form of the academic certificate set by Part 9 of this Article, as well as the procedure for ordering, distributing, completing, recording, registering, storing, and providing a copy of the VEI graduation documents, shall be established by the authorized public administration body for education.

14. The forms of the diploma and the transcript certifying the qualifications awarded at the levels of vocational education shall be approved by the Government upon submission of the authorized public administration body for education.

15. Foreign qualifications of vocational education awarded to a person shall be recognized and evaluated in accordance with the conventions ratified by the Republic of Armenia, international

treaties and other legal acts signed between the Republic of Armenia and other states, on the basis of information (consultation) provided by a specialized entity which is independent in its functions. In cases where the acquired qualification of a person cannot be proved by a document, the qualification recognition process shall be carried out in accordance with the procedure established by the authorized public administration body for education.

CHAPTER 3

VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING MANAGEMENT

Article 17. Vocational education and training management system

1. The VET management shall be performed by:
 - 1) the Government;
 - 2) the authorized public administration body for education;
 - 3) other competent authorities of the public administration system, including territorial administration bodies, as well as local self-government bodies;
 - 4) VEI management bodies;
 - 5) Social partners, including sectoral entities provided for in Parts 3 and 4 of Article 20 of this Law.

Article 18. Government Competences in Vocational Education and Training

1. Competences of the Government in vocational education and training shall include:
 - 1) establishing, reorganizing and dissolving state-owned VEIs, as well as making decisions on the establishment, reorganization, withdrawal from participation, and termination of activity of public VEIs with the participation of the State, as prescribed by law;
 - 2) approving the standard charter of state-owned VEIs;
 - 3) approving the procedure and terms for licensing the right to provide an educational programme at relevant qualification levels of vocational education and qualifications licensing;
 - 4) approving the procedure and criteria for accreditation of VEIs, the validity period;
 - 5) approving internal and external evaluation criteria for VEIs, the procedure for external quality assurance assessment, the procedure for the creation and recognition of external quality assessment and certification agencies;
 - 6) approving the competitive selection process for appointing directors of a state-owned VEIs;
 - 7) approving the procedure for adjusting wage rates and determining bonuses for VEI teaching staff who are certified or awarded a qualification category;
 - 8) approving the procedure, coefficients and standards for financing state-owned and public VEIs from the state budget, including performance-based funding indicators;
 - 9) establishing procedures for awarding full or partial state scholarship, including the eligibility criteria, grounds, cases and amounts;

- 10) approving the procedure for the formation and allocation of admission places with scholarships (full or partial) for each academic year in state-owned and public VEIs;
- 11) approving admission places in state-owned and public VEIs by qualifications (specialization) in the form of full or partial scholarship for each academic year;
- 12) approving procedures for targeted training in state-owned and public VEIs, including the admission and secondment of citizens with qualifications prioritized by the State or from border and high-altitude settlements;
- 13) approving forms of diplomas and transcripts certifying qualifications at relevant vocational education levels;
- 14) approving procedures for high-achieving graduates of secondary vocational education institutions to continue their education in relevant professions at higher educational institutions;
- 15) approving procedures for admitting foreign citizens to VEIs;
- 16) exercising other powers as specified by law.

Article 19. Competences of the authorized public administration body for education in vocational education and training

- 1. Competences of the authorized public administration body for education in vocational education and training shall include:
 - 1) approving the description of each qualification of vocational education from sectoral qualifications range;
 - 2) establishing procedures for implementation and functioning of the credit accumulation and transfer system in the VET sector;
 - 3) establishing procedures and methodology for providing forms of work-based learning;
 - 4) approving terms for guaranteeing educational programmes being tested, the grounds and procedure for testing, approval, and early termination of these programmes;
 - 5) approving pilot programmes and projects, and, terminating them early if there are appropriate grounds;
 - 6) performing licensing of the right to provide an educational programme and qualification;
 - 7) setting the minimum requirements for a member of the board of a state-owned VET, the procedure for nomination, replacement and termination of powers;
 - 8) establishing the procedure for the elaboration, approval of the strategic plan of a state-owned VEI development and the reporting on the implementation thereof;
 - 9) establishing the procedure for organizing the certification examination for the right to manage a VEI, the certification thereof, the formations and activities of the Certification Committee;
 - 10) establishing the procedure for monitoring and evaluation of the activities of the VET system;
 - 11) establishing the criteria for preparing the budget for the provision of the educational programme of relevant qualification level;
 - 12) establishing the procedure for admission to a VEI;
 - 13) establishing the procedure for obtaining more than one vocational education;

- 14) establishing the procedure for terminating the students' studies, and restoration of the student right who has terminated the studies;
- 15) establishing the procedure for a student's transfer from a VEI to another;
- 16) establishing the grounds, procedure and terms for granting academic leave to a VEI student;
- 17) establishing the basic criteria for teaching and administrative positions of the VEI;
- 18) establishing the competition procedure for the vacancy of the VEI teaching staff, and the cases of non-announcement of the competition;
- 19) approving the procedure and schedule of retraining of the VEI teaching staff, programme directions;
- 20) establishing the procedure for certification of the VEI teaching staff, the procedure for the formation of evaluation committees and their activities;
- 21) establishing the procedure for awarding a qualification category to teaching staff, the formation of the qualification category awarding commission, the activities thereof and the list of documents required for awarding qualification categories, and the characteristics of the qualification category;
- 22) establishing the procedure for organizing, retaking the state final testing, formation of the state qualification committee, as well as awarding qualifications ahead or beyond the specified period;
- 23) establishing the form of the academic certificate established by Part 9 of Article 16 of this Law, the procedure for ordering, distributing, completing, recording, registration, storing and provision of a copy of the VEI graduation documents;
- 24) establishing the minimum list and scope of subjects specified by the state component of the third level of secondary education in the vocational education programmes on the basis of basic education;
- 25) providing in the prescribed manner and form the copy of the graduation document of the VEI, including reorganized or dissolved, if there are archival forms;
- 26) establishing the procedure for naming a VEI;
- 27) setting the nominations, the requirements and the procedure for holding a contest "Best of the Year" among VEIs, ways of encouragement;
- 28) establishing the eligibility criteria for the competition "Best Students" of VEIs, the amount of nominal scholarships and the procedure for conducting the competition;
- 29) establishing the list of documents used in the VEI and approve their completion (use) procedures;
- 30) organizing the development of courseware and other support materials, guidelines for ensuring access to education aimed at improving the effectiveness of VET, including inclusiveness, and coordinating the provision of methodological support to VEIs;
- 31) establishing the procedure for reimbursement for transport services to students and teaching staff of the state-owned VEI;
- 32) exercising other powers as specified by law.

Article 20. Competences of other authorized public administration bodies in vocational education and training, local self-government bodies and social partners

1. Other authorized bodies of public administration system empowered by the Government, within their competence in the field of VET, shall implement:

1) Assessment and identification of professional competency needs in their areas of expertise, which are necessary for an individual's independent activity in a society based on social market economy principles.

2) In terms of professional education - formation of sectoral qualifications framework, lists and descriptions of qualifications, qualification framework description, requirements for students' knowledge and competencies;

3) state final evaluation of graduates and awarding of qualification degrees;

4) organization of upgrading and improvement of qualifications of pedagogical workers in the field;

5) support and engagement in the organization of students' practical work training as part of work-based learning;

6) Submission of recommendations to the authorized body for education regarding labor market demand research, in-demand specialists and their training conditions;

7) approval of charters of the VEIs under their authority.

2. Local self-government bodies participate in the implementation of the powers defined in Paragraphs 1, 2, 4, and 5 of Part 1 of this Article in the field of VET, as well as support the functioning of the social partnership system in the community

3. The coordination of the dual learning system provided for in Paragraph 1 of Part 9 of Article 15 of this Law is carried out by the authorized public administration body for education or, by its delegated organization (Responsible authority coordinating dual learning) on the one hand, and non-profit organizations representing the interests of the private sector by fields (Sectoral entity) on the other hand. The procedure for the formation and operation of the responsible authority coordinating dual learning is established by the authorized public administration body for education.

4. The responsible authority coordinating dual learning shall:

1) define the minimum requirements and procedure for employers to act as a party implementing an educational programme in the form of work-based learning;

2) set the criteria for selecting vocational training instructors;

3) organize training and continuous improvement of vocational training instructors;

4) create and maintain a directory of organizations that are parties to social partnership;

5) perform other functions specified by legislation.

5. Within the scope of coordination of dual learning, the sectoral entity shall:

1) analyze and present the labour market needs of the sector to the responsible authority coordinating dual learning;

2) support public-private sector cooperation and dialogue;

3) provide advice on the development, implementation, and monitoring of the appropriate level qualification educational program in the form of dual learning provide advice on the development,

implementation and monitoring a relevant level qualification education programme in the form of dual learning;

4) assist in resolving disputes arising during the implementation of the appropriate level qualification educational programme in the form of dual learning, harmonizing the interests of the parties;

5) select and nominate employers to act as a party implementing the educational programme;

6) promote the dissemination of information about the attractiveness of the VET sector among youth, organize and conduct professional orientation measures;

7) organize and carry out testing and recognition of learning outcomes defined by the appropriate level qualification educational program in the form of dual learning, with the involvement of the authorized public administration body for education, the VEI, and employers.

6. Employers of specialists qualified by vocational education levels can develop and propose cooperation programs with VEIs, alternative cost-effective models of providing education and other cooperation mechanisms to the relevant authorized public administration body and the organization.

7. To improve the quality of VET and increase its competitiveness in the labor market, relevant product manufacturers, suppliers and service-providing organizations, within the framework of cooperation with VET, provide them with materials for the maintenance of their products and services, providing necessary advice.

Article 21. Management of a vocational education institution

1. The management of a state-owned VEI shall be exercised by the founder, the authorized body, the collective management body of the VEI - the management board, board of trustees (hereinafter referred to as the Board) and the executive board of the VEI (director, chief, rector, head of the programme or department, hereinafter referred to as the Director).

2. The management and other bodies of state-owned VEIs established on the basis of international agreements, public and private VEIs, as well as VEIs considered to be subdivisions of the organization, their formation and operation procedures, their powers shall be defined by the laws regulating the corresponding organizational and legal form, the charter of the VEI, the founding organization and foundational agreements.

3. The Board may create advisory bodies for defining the strategic aspects of the development of the state-owned VEI, for development and implementation of vocational education programmes, expanding the scope of cooperation, signing cooperation agreements, specifying the types of business activities and conditions of their organization, defining the financial and economic activities and the aspects of expenditures of the VEI, and informed adoption of other managerial decisions. The procedure for the formation and activity of these advisory bodies shall be defined by the VEI charter and the decision of the Board.

4. Professional (creative or arts) councils may be established in the VEIs implementing qualification educational programmes in culture and sports in accordance with the procedure and functions defined by the charter.

Article 22. Board of a state-owned VEI

1. The Board of a state-owned VEI is a standing body, the term of office of a member whereof is five years. The term of membership of a student representative who is a member of the Board shall be determined by the duration of his/her studies.

2. The Board of the state-owned VEI consists of seven members, except for the cases provided for in Part 6 of this Article.

3. The nominal composition of the Board of a state-owned VEI must be approved by the head of the corresponding authorized body within five working days following the day of receiving the candidacy of the board member from the bodies and entities outlined in Part 4 of this Article.

4. The Board of the state-owned VEI shall be formed in the following proportion:

1) two members are to be nominated by the head of the relevant authorized body from the representative of competent state-owned and local self-government bodies in the field of qualification (specialization), employers or other authoritative persons in the sector;

2) two are nominated by the organizations representing the interests of the private sector in the field of qualifications (specialization) from employers most actively cooperating with the VEI in this field or implementing an educational programme;

3) three are nominated by the bodies authorized by the VEI charter: two from the teaching staff and one from student community representatives.

5. A student community representative provided for in Paragraph 3 of Part 4 of this Article shall be nominated by student self-government bodies as stipulated in Article 31 of this Law. This representative shall represent the interests of the student community in the Board.

6. Specifics of management bodies and their formation established by this Article may be provided for in state-owned VEIs implementing educational programmes in the police, defense and security, as well as other sectors of strategic priority for State, by a decree of the Government and by the charter of the VEI based thereon.

7. A state-owned VEI's board members serve on a voluntary basis. However, they may receive reimbursement for expenses incurred in the performance of their duties from the VEI's funds. The amount and procedure for reimbursement shall be determined by the board.

8. A board member of a state-owned VEI cannot be the person:

1) convicted on the basis of a court's legally effective verdict, and his/her conviction has not been removed or expunged in the prescribed manner, or the criminal prosecution against him/her has been terminated not on exculpatory grounds;

2) convicted of an intentional crime or served a sentence related to deprivation of liberty, irrespective of the fact of expunged or removed conviction;

3) recognized by a legally effective judgment of the court as incapacitated or partially incapacitated;

4) is a member of the executive board of a political party;

5) holds a political position;

6) holds an administrative position in this VEI.

9. The procedure for the formation of the board of a state-owned VEI, minimum requirements for the board member, the procedure for the nomination, replacement and termination of powers shall be established by the authorized public administration body for education.

10. A state-owned VEI board members, except those provided by Paragraph 2 of Part 4 of this Article, may be nominated and appointed to the position of a board member no more than twice in a row.

11. At least two months before the expiration of the term of office of the current board member of the state-owned VEI, and in the event that the grounds for early termination of the board member's powers become known or the board member's powers are terminated – no later than within five days after the respective day, the board chairman or a person replacing him/her shall notify the Board in writing, and in the case of the member provided for in Paragraphs 1 and 2 of Part 4 of this Article – the authorized body for filling up the vacancy.

12. The vacancy of a board member of the state-owned VEI shall be filled up in the prescribed manner no later than within 30 business days after receiving the notification of the board chairman on the termination of the powers of a board member.

13. Maintenance and the office work of the board of the state-owned VEI is organized by the secretary of the board.

14. A meeting of the board of the state-owned VEI shall be valid if at least four members participate in it. In case of tied votes, the vote of the board chairman shall be casting.

Article 23. A state-owned VEI board chairman

1. The board chairman of a state-owned VEI shall be elected from among the board members by secret ballot by a majority of votes of the members present at the meeting. The board chairman of the state-owned VEI shall be elected for a term of three years, and if less than three years remain before the expiration of his/her term of office as a board member, then for that term.

2. A VEI student or a teaching staff cannot be elected the VEI board chairman.

3. A state-owned VEI board chairman shall:

- 1) organize the work of the board;
- 2) convene and presides over the board meetings;
- 3) organize taking of minutes of the board meetings;
- 4) exercise other powers specified by the VEI charter.

Article 24. Cease and termination of the powers of a state-owned VEI board member

1. The powers of a board member of a state-owned VEI shall cease if:

- 1) he/she submits a written statement to the board chairman;
- 2) his/her term of office has expired;
- 3) he/she died;
- 4) for the members nominated under Article 22 Part 4 Paragraphs 3 of this Law, the status of a VEI teaching staff or a student has ceased;

5) for the members nominated under Article 22 Part 4 Paragraphs 1 and 2 of this Law, the nominating body has the authority to recall these members from their positions on the board before the end of their term.

2. The powers of a board member of a state-owned VEI shall be terminated by the Authorized Body by a decision of the board if:

- 1) any of the circumstances provided for in Part 8 of Article 22 of this Law has occurred;
- 2) did not attend the board meetings at least three times during a year without a valid excuse.

3. To resolve the issue of termination of powers of a board member of a state-owned VEI, the board chairman shall convene a board meeting within 10 business days following the day the relevant circumstances become known, and in case of failure to convene a meeting it shall be convened by at least three members of the board.

Article 25. Powers of a state-owned VEI board

1. The board of a state-owned VEI shall:

- 1) approve its work procedure;
- 2) elect the VEI board chairman and secretary;
- 3) organize the process of selecting the VEI director and elect the director;
- 4) decide on applying the Authorized Body on the termination of the director's powers in the cases and manner provided for in Part 11 of Article 29 of this Law;
- 5) upon the director's recommendation approve the strategic plan for development of the VEI;
- 6) upon the director's recommendation, approve the VEI's annual action plan and the schedule;
- 7) upon the director's recommendation, approve the estimate of annual expenditures of the VEI or amendments thereto, for submitting to the Authorized Body;
- 8) upon the director's recommendation, review the VEI's annual action plan and the budget execution report, and either approve or assess them as unsatisfactory;
- 9) approve the director's recommendation on major transactions defined by the VEI charter;
- 10) upon the director's recommendation, approve the establishment of an economic entity by the VEI or its participation, approve the charters of the established economic entities;
- 11) in the range of types of business activity not prohibited by the VEI charter, approve individual types of business activity of the VEI, establish their description, essential terms of the agreement, sets the target directions for the use of the profits;
- 12) decide on the establishment of branches and institutions and approval of their charters (or for submitting to the approval of the Authorized Body);
- 13) amend the charter of the VEI, except for the cases provided by law;
- 14) decide on early termination of a board member's powers;
- 15) monitor the execution of its decisions;
- 16) approve the modular qualification programme and curriculum submitted by the director, including a work-based learning programme;
- 17) discuss upon submission from the director the results of internal and external evaluation of the VEI and determine the actions arising from them;

18) decide on creating and implementing new educational programmes of relevant levels of qualification;

19) determine and award honorary titles of the VEI;

20) approve the procedure presented by the director for electing the heads of structural units of the VEI (head of the chair, head of the cycle, etc.);

21) upon the director's recommendation, approve the VEI's structure, staff list and official salary rates of employees;

22) decide on creating, reorganizing and dissolving structural units of the VEI;

23) upon the director's recommendation, approve the internal disciplinary rules, code of conduct of the VEI, adopt internal legal acts specified by the charter of the VEI (regulations, procedures, guidelines, etc.);

24) set the amount of tuition fees according to educational programmes and qualifications;

25) approve the list of students who receive full or partial scholarships from the state budget funds;

26) approve the procedure, requirements and criteria for the provision of scholarships, as well as financial intensives for students provided by the VEI;

27) exercise other powers specified by law and the charter of the VEI.

2. The director may approve amendments to the budget estimate mentioned in Paragraph 7 of Part 1 of this Article, provided these changes do not exceed 5% of the budgeted expenditures and are considered current expenses.

3. Until the board of a state-owned VEI is formed, the director temporarily shall assume the powers defined by Paragraphs 7, 11, 16, 18, 21, 23, 24, 25, and 26 of Part 1 of this Article. .

Article 26. Director of the VEI and requirements imposed on him/her

1. The director manages the current activities of the VEI.

2. A person who has received the right to manage the VEI in accordance with the procedure established by Article 27 of this Law (Certificate) may be elected or appointed the VEI director. This requirement does not apply to the director of a state-owned VEI provided for in Part 6 of Article 22 of this Law, whose nomination procedure and additional requirements are established by the laws regulating the relevant sectors.

3. The director of a state-owned VEI shall be elected by competition for a term of five years.

4. A person may not apply for a competition for the vacancy of a VEI director, if:

1) he/she has been recognized by a legally effective court judgment as incapacitated, partially incapacitated or missing;

2) deprived through judicial process of the right to engage in teaching or administrative activities, to hold managerial positions;

3) on the basis of a legally effective court judgment he/she has been convicted of an intentional crime and his/her conviction is not removed or expunged;

7) convicted of intentional crime or served a sentence related to deprivation of liberty, irrespective of the fact of expunged or removed conviction;

- 4) he/she is a member of the executive board of a political party.
5. The presence or absence of the circumstances provided for in Article 4 Part 4 Paragraphs 1-4 of this Law shall be substantiated by a certificate issued by the competent authority.
6. The director of a state-owned VEI may not hold another position or perform other paid work, except for scientific, teaching activities.
7. During their tenure, the director of the VEI is required to exhibit political restraint. They must not use their official position or resources for the benefit of political parties or social, including religious, organizations, nor to promote any attitudes towards them. Additionally, they must not engage in other political or religious activities while performing their official duties.

Article 27. Certification for the right to manage a VEI

1. A person with a higher education, and at least five years of teaching practice or at least three years of work experience in education management, or at least five years in the management, or at least five years of professional activity during the last ten years may apply for a certificate.
2. A person cannot apply for certification if the circumstances outlined in Part 4 of Article 26 exist, or if their powers as the director of a VEI have been terminated based on Paragraph 7 of Part 6 of Article 29 (if these circumstances have not been resolved) or on the grounds specified in Paragraph 3 of Part 11 of Article 29.
3. Certification shall be conducted in the following stages:
 - 1) verification of documents according to the list of documents specified by the authorized public administration body for education;
 - 2) examination through testing;
 - 3) awarding of a certificate for a period of five years.
4. Certification is organized at least once a year.
5. The procedure for establishment and activity of the Certification Committee, organization of certification exams and certification, and the appeal of exam results shall be established by the authorized public administration body for education.
6. The announcement about the certification process and the well-defined framework of regulatory legal acts and skills required to prepare for the testing stage shall be posted on the official websites of the authorized public administration body for education and public notices: www.azdarar.am - no later than one month before the day of the certification exams.
7. The content of the certification exam questionnaire shall be compiled to test legal knowledge in educational sector, including labor relations, as well as managerial, teaching methodologies, application skills and soft skills.
8. A person who has passed the certification exam shall be awarded with a certificate for a period of five years. The list of persons who have received the certificate shall be published by the authorized public administration body for education.
9. The results of the certification exam can be appealed in court or to the authorized public administration body for education.

10. The certification shall be revoked if false information is found in the documents submitted by the certified person, or if their powers as the director of a VEI have been terminated under Paragraphs 2-4 of Part 4 of Article 26, as well as on the grounds specified in Paragraph 3 of Part 11 of Article 29 of this law.

11. A person who has received a certificate may participate in the competition for the vacancy of the director of a state-owned VEI within five years following the date of receiving the certificate, and in the case of a public or private VEIs or a unit of an organization implementing vocational education programmes, be appointed to the position in the manner prescribed by the charter of the VEI.

Article 28. Competition for the vacancy of the director of a state-owned VEI

1. The competition for electing the director of a state-owned VEI shall be announced not earlier than three and not later than two months before the date of expiration of the director's contract. In the event of vacancy of the director of a state-owned VEI due to reasons provided for in Parts 5, 6 and 11 of Article 29 of this Law, a competition for electing the director shall be announced no later than within a month after the vacancy occurs.

2. In the event of vacancy of the director, the head of the Authorized Body shall appoint in the manner prescribed by this Law and the VEI charter one of the deputy directors as a temporary executor of the director's duties, setting an additional remuneration in the amount of the difference with the director's salary.

3. The new director shall take office from the date of appointment when the position becomes vacant due to the expiration of the current director's term or for any other reason.

4. The Government shall approve the procedure for election of the director of a state-owned VEI by competition, including the format for the elaboration of the VEI strategic development plan and the procedure for appealing the competition results.

5. For participating the competition for the vacancy of the director of a state-owned VEI, a candidate for the director (hereinafter referred to as the Candidate) shall submit to the Board:

- 1) documents corresponding to the list set by the Authorized Body;
- 2) the certificate;
- 3) the five-year development plan of the educational institution.

6. A representative of the Authorized Body can participate in the competition as an observer.

7. The candidate shall present his/her five-year development plan of the VEI to the Board

8. The director of a state-owned VEI shall be elected by the Board by secret ballot, with at least five votes of the members. Each member of the Board has the right to one vote. The vote of an absent member shall not be transmitted.

9. The competition results can be held invalid by a decision of the Authorized Body if the negative conclusion of the observer, violation of the procedure for conducting the competition presented in the appeal of the candidate or a board member is confirmed, or in court.

10. The Board shall send the decision on the voting results to the Authorized Body. Within five business days, the head of the Authorized Body shall sign an employment contract with the candidate recognized as the winner by the voting results in the Board.

Article 29. VEI director's powers, their cease and termination

1. A VEI director shall:

- 1) organize the process of education and training that ensures the final outcomes of the relevant level of the educational programme and qualification;
- 2) ensure the protection of students' health of within its authority;
- 3) ensure normal operation of the VEI;
- 4) organize the execution of the Board decisions;
- 5) administer the property of the VEI (including financial resources), conclude transactions on behalf of the VEI, ensure the effective management of the property and financial resources in accordance with the procedure established by the VEI charter;
- 6) issue orders, instructions, decrees, commissions within its authority and monitor their implementation;
- 7) hire and dismiss VEI employees;
- 8) apply incentives and disciplinary measures to employees;
- 9) form advisory bodies under the director, determine their composition and powers;
- 10) assist in the activities of the VEI advisory bodies;
- 11) represent the VEI in the Republic and Armenia and foreign states;
- 12) act on behalf of the VEI without a power of attorney and issue a power of attorney to act on behalf of the VEI;
- 13) exercise other powers assigned to him/her by this law and the charter of the given VEI.

2. The directors of a state-owned and private VEI shall undergo mandatory state-funded retraining at least once every three years under the programme defined in accordance with the needs assessed by the Authorized Body.

3. The director of a state-owned VEI shall hold office until the expiration of his/her term of office, regardless of the expiration of the five-year term of the certificate, and the director of a public and private VEI or the head of the unit implementing vocational education programmes of the organization shall hold office until the expiration of the certificate.

4. A person who has received a certificate may apply and be certified in the prescribed manner before the expiration of the certificate.

5. The powers of the director of a state-owned VEI shall cease by a corresponding act of the Authorized Body under the following circumstances:

- 1) his/her contract has expired;
- 2) he/she has submitted resignation;
- 3) he/she has reached the age of 65;
- 4) he/she has died or declares as diseased or missing based on a legally effective judgement of the court.

6. The powers of the director of a state-owned VEI shall be terminated based on a reasoned decision of the Authorized Body if:

- 1) he/she was appointed in violation of the requirements of the law, or false information was found in the documents submitted for certification as specified in Article 27, Part 10 of this Law;
- 2) circumstances provided for in Parts 4 and 6 of Article 26 of this Law have arisen;

3) in the exercise of his/her functions, the VEI has suffered damage through his/her fault, the amount of which exceeds one percent of the value of the property owned by the VEI;

4) he/she has been elected or appointed to another position with his/her written consent or taken up other work incompatible with his/her role;

5) Due to temporary incapacity, he/she has not reported to work for more than four consecutive months or more than 120 days during the last eight months, excluding maternity leave days.

6) he/she did not show up for work for more than three days in a row without a valid excuse.

7) He/she suffers from an illness that may impair managerial and pedagogical duties (as per a government-approved list of diseases)

7. In the cases specified in Paragraphs 1 and 3 of Part 5 and Paragraphs 1, 2, and 4 of Part 6, the director's powers shall be terminated the day after the relevant event or legal decision takes effect.

8. In the case specified in Paragraph 2 of Part 5, the termination shall occur on the date specified in the resignation.

9. In the case provided for in Paragraph 2 of Part 5, the director's powers shall be terminated on the date of death or when the court decision becomes legally binding.

10. In cases provided for in Paragraphs 3, 5, 6 and 7 of Part 6, termination shall occur within one month, with the legal and factual reasons provided.

11. The Board of a state-owned VEI may in accordance with the procedure established by this law and the charter of the VEI consider the issue of the director's further tenure and apply to the Authorized Body for the termination of the director's powers in the following cases:

1) The report on the implementation of the VEI's annual activity plan or the strategic development plan was rejected by the Board twice in a row;

2) Based on the results of the VEI's internal and external evaluation, the performance of the director was found by the Board as unsatisfactory.

3) During his/her tenure, he/she has committed acts incompatible with educational functions.

12. The mechanism provided for in Part 11 of this Article may be invoked based on the grounds provided for in Paragraphs 1 and 2 no earlier than one year after the VEI director's appointment, except if the individual has been appointed to the position of the same VEI twice in a row.

13. The decision on the issue provided for in Part 11 of this Article shall be adopted by at least five votes of the board members.

14. The authorized public administration body may reject the Board's application on a reasoned justification within 10 days from the date of receipt of the decision provided for in Part 11 of this Article.

15. In the case of failure to deliver the decision provided for in Part 14 of this Article, the Authorized Body shall terminate the contract with the director within 10 days from the date of receipt of the decision of the Board.

CHAPTER 4

ENTITIES OF VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING SYSTEM, THEIR RIGHTS AND RESPONSIBILITIES

Article 30. Rights and responsibilities of the students and trainees of the VET system

1. A VEI student shall be entitled to:

- 1) choose the level of the educational programme, the qualification, its orientation, terminate or resume studies at any educational level, regardless of the period of its termination;
- 2) choose and participate in the manner prescribed by the VEI in non-mandatory courses (modules) and other additional educational programmes for the studied qualification;
- 3) make recommendations for improving the content of his/her qualification programme and the form of organizing the learning;
- 4) participate in the activities of the relevant VEI management and student self-government bodies;
- 5) benefit from student scholarship and other forms of financial incentives for students, including nominal scholarships, donations, and grants;
- 6) continue in the manner prescribed by the authorized public administration body studies under an educational programme of this or another VEI in case of termination of any of the educational programmes studied;
- 7) initiate and create student organizations, associations - student self-government bodies to be included in and become their members and come up with student initiatives, programmes, social volunteering activities;
- 8) in case of need for special educational conditions, receive education on general basis and benefit from reasonable accommodations without additional payments;
- 9) participate in the VEI's internal quality evaluation by the set directions;
- 10) appeal internal legal acts, defend their rights in court;
- 11) other rights provided for by the law, the VEI charter and the contract signed with the student and the VEI.

2. The student shall be obliged to:

- 1) perform the duties specified by the VEI charter and internal disciplinary rules;
- 2) participate in the learning process of the qualification educational programme of the corresponding level;
- 3) pay tuition fees in the terms and in the manner stipulated by the learning contract, fulfill other contractual obligations;
- 4) perform other duties provided for by laws, the VEI charter, the contract signed with the student.

3. Student self-government bodies within the VEI and its respective structural units function as student representative bodies.

4. Termination of a student's studies through interruption shall be applied in the cases of:

- 1) pregnancy and childbirth;
 - 2) for caring of a child under the age of 3,
 - 3) military service;
 - 4) for reasons of temporary disability;
 - 5) based on family circumstances;
 - 6) intermediate studies in exchange and collaborative programmes.
5. Termination of a student's studies through dropout shall be applied:
- 1) based on the student's application;
 - 2) in case of transfer to another institution.
6. Termination of a student's studies through expulsion shall be applied:
- 1) in cases of non-fulfillment or improper fulfillment of the duties specified by the VEI internal disciplinary rules or the learning contract signed between the VEI and the student, including failure to pay the tuition fee within the period specified by the VEI;
 - 2) in case of insufficient level of achievement of learning outcomes, regardless of the basis of study, if he/she has not completed them in the manner and in terms set by the VEI.

7. Disciplinary sanctions may be imposed on a student, including expulsion from the VEI, in case of violation of the duties stipulated by the VEI charter and internal disciplinary rules. Disciplinary measures in the form of an additional monetary payment cannot be applied to the student, except in cases of compensation for the damage caused.

8. In the cases specified by Paragraphs 1-3 of Part 3 of this Article, a student shall be granted academic leave for the period set by law, and in the cases specified by Paragraphs 4-6 of Part 4 – an academic leave for a reasonable period, but not more than one year. Student rights and learning conditions shall be preserved during the academic leave. The Authorized Body shall define the grounds, procedure and terms for granting academic leave, as well as the timelines for reinstating student status.

9. When restoring the status of a student who has returned from academic leave, as well as in other cases specified by law, the amount of the tuition fee set at the time of admission to the VEI shall be preserved (except for the case of a decrease in the tuition fee in the given academic year), if the student has submitted an application to restore his/her status within the time limits set by the Authorized Body.

10. A student can participate (be involved) in vocational or nationally important events, educational programmes, contests, festivals and other academic events related to the programme he/she studied, in accordance with the procedure established by the Authorized Body. The missed results of the student's educational programme without the condition of additional payment, shall be supplemented with the support of the VEI.

11. When receiving vocational education services, a trainee shall enjoy the rights of a student and bear obligations set for the student.

Article 31. Student self-government bodies

1. Various student organizations, associations - student self-government bodies can be established in the VEI at the initiative of students, the procedure for the establishment and activity whereof shall be defined by the VEI Board.

2. Self-government bodies of the VEI shall be formed and operate on the basis of this law, the VEI's charter.

3. In the VEI and its relevant structural units, student self-government bodies shall act as student representative bodies.

4. Student self-government bodies of the VEI when performing their activities shall be guided by the following principles:

- 1) the freedom and voluntariness in accession (to the relevant body);
- 2) ensuring the possibility of equal participation of the students in the activities of the respective body;
- 3) transparency and openness of activities;
- 4) collective nature, personal responsibility, and accountability of actions;
- 5) ensuring pluralism and diversity;
- 6) independence from the influence of political parties and religious organizations.

5. Student self-government bodies of the VEI shall:

- 1) support student initiatives, participate in their implementation;
- 2) organize student discussions and other professional events;
- 3) support improving the effectiveness of the organization of work-based learning, students' involvement in social partnership programmes;
- 4) support the implementation of programmes aimed at improving the effectiveness of education and training;
- 5) assist in the implementation of students' research works and the publication of their outcomes;
- 6) encourage students to carry out volunteer work and assist them;
- 7) cooperate with relevant international organizations, become members of similar organizations;

8) In accordance with the procedure established by the VEI Board, participate in fundraising events, the funds generated wherefrom can be used exclusively for the implementation of the goals of their activities,

6. The amount of total funding allocated to student self-government bodies, the cases of provision of property and other resources (including additional ones), the minimum amount, conditions for their use and the accountability procedure shall be established by the VEI Board.

Article 32. Students' tuition fees and scholarships

1. VEIs may set tuition fees for providing educational services based on the qualifications (orientation) of each level of the educational programme and determine its amount, which is not

subject to change throughout the study period, except for the cases specified in Part 2 of this Article, or if the change is favorable for the student.

2. The amount of tuition fee for a student who has restored the status of a student shall be determined for the given academic year, except for the cases provided in Article 30 Part 8 of this law and a new contract signed with the student.

3. The State shall provide scholarship in accordance with the number of positions, criteria, amount, and procedure approved by the Government, based on the student's academic performance, results achieved during practical work training, research work, professional achievements, social activity, social and health conditions, and other grounds defined by law, as well as for the student's accommodation, transportation expenses, food, and other cases defined by legislation. A student receiving a scholarship may be subject to transfer based on the results of the academic year.

4. Scholarships shall be provided to students admitted with qualifications prioritized by the State, or from border areas or high-altitude settlements, or on other targeted educational grounds, regardless of the grounds provided for in Part 3 of this Article.

5. Those persons cannot receive funding from the state budget:

1) who are simultaneously studying at the level or qualification of another educational programme, if they have acquired more than half of the credits of that educational programme using the state budget funds, except for the cases specified by the Government;

2) who are simultaneously studying under two qualification educational programmes of the same educational level and receive funding from the state budget for the study under one of them;

3) who study in the branches of foreign VEIs operating in the Republic of Armenia, except for the cases specified by international agreements;

4) who have dual citizenship of the Republic of Armenia, but were admitted to the VEI in accordance with the procedure established for foreign citizens.

6. It is not allowed to charge additional fees for the provision of services required for organizing the learning of persons with needs in special educational conditions.

7. It is not allowed to apply a higher tuition fee (than those set in the given VEI for the citizens of the Republic of Armenia) for Armenians registered and residing in Georgia's Samtskhe-Javakheti and Kvemo-Kartli, those recognized refugees and received asylum in the Republic of Armenia, as well as for those foreign citizens of Armenian origin, in the foreign state of permanent residence of which an emergency situation has occurred that threatens their life or health. The presence of the emergency situation mentioned in this paragraph shall be confirmed by the authorized public administration body for state policy.

8. VEI can reimburse up to ten percent of the students studying on a paid basis, taking into account a student's social status and high academic performance, fully or partially reimburse the tuition fee at its own expense, in the manner prescribed by the Authorized Body.

9. VEI may provide scholarships and student financial incentives to students, and may also set the periodicity of payment of the tuition fee.

Article 33. Preserving students' health

1. VEI provides safe and secure learning conditions, normal working hours, medical care and services, necessary conditions for physical development and promotion of health, form personal hygiene and healthy lifestyle skills in accordance with the procedure established by the authorized public administration body for health.

2. For the purpose of the students' health protection, every student shall undergo a medical (preventive) checkup at the medical care service of the VEI, and if this is not possible – at the health organization of the territorial service using state budget funds.

Article 34. The VEI staff, their rights and responsibilities

1. A lecturer at a VEI can be a person who has:

1) a higher education with a qualification considered fundamental for the modular programme being taught, or at least a secondary vocational education and at least four years of work experience in the relevant field within the last ten years, or

2) Higher education or at least secondary vocational education, and a professional training certificate from additional educational programs endorsed with a qualification considered fundamental for the taught modular programme, and at least four years of work experience in the relevant field within the last ten years, or

3) and in the case of a master craftsman – at least four years of work experience in the field of this occupation over the last ten years.

2. For the purposes of Part 1 of this Article, at least 30 percent of the content of the taught modular programme shall be considered fundamental.

3. Vacancies of a state-owned VEI teacher or a master shall be filled up by competition as prescribed by the authorized public administration body for education. A vacant position is considered to be unoccupied position of a teacher or master teaching the subject or module specified by the curriculum of the given qualification orientation. A competition for vacancy may not be announced in the cases specified by the authorized public administration body for education.

4. Criteria and terms for the selection, appointment, promotion and re-appointment of VEI staff shall be defined by this law, VEI charter and internal legal acts.

5. The positions of the teaching staff are classified according to the following hierarchy:

1) assistant or assistant lecturer, junior master;

2) lecturer (teacher), master;

3) senior lecturer, senior master;

4) vocational training instructor.

6. The positions specified by Part 5 of this Article are interrelated with a teacher's evaluation results or the awarded qualification category in accordance with the procedure established by the authorized public administration body for education.

7. Based on the specifics of organizing learning of at the level of educational programmes and qualifications of the VEI in culture, sports and other sectors, support, production staff and other positions may be set forth by the VEI charter.

8. Persons holding an administrative position or performing managerial functions and having the appropriate qualifications may also carry out teaching activities in the same VEI with a load of no more than eight academic hours per week.

9. A person holding an administrative position may not hold an administrative or other position performing managerial functions.

10. The activity of the head of an educational structural unit of the VEI (head of the chair, head of the sectoral section, etc.) shall be considered teaching (pedagogical) activity.

11. The professional criteria for the support, teaching and administrative positions of a state-owned VEI shall be set out by the Authorized Body, taking into account the specifics of the VEI, the level of education and educational programmes of professional areas.

12. A VEI teaching staff shall be entitled to:

1) within scope of the educational programme, at their discretion, make up the content of the course or training module, choose the teaching and learning methods and the necessary resources, topics of student tasks and researches and determine the methodology for their implementation, means of evaluating current and summative results that ensure the effectiveness of meeting the final outcomes;

2) make recommendations for improving the descriptions of the educational programme, modules and learning aids;

3) participate in professional improvement courses and professional exchange and other academic events;

4) participate in unscheduled qualification, apply for the respective qualification category;

5) engage in the development and implementation of pilot, innovative programmes and methods;

6) organize and implement vocational training and improvement programmes, as well as social, volunteer and business programmes;

7) participate in local and international programmes, competitions and engage in working groups;

8) elect and be elected to respective positions and bodies of the VEI in the manner prescribed by the VEI charter;

9) engage in the discussion of issues related to the activity of the VEI;

10) have organizational and logistical facilities for carrying out professional activities;

11) use the services of the VEI's library, information repositories;

12) freely use, distribute and exchange professional information, print and publish the results of own research, if they do not contain information considered state, official, commercial secret and other classified information;

13) be immune to the actions of students, teaching and other staff that downgrade their professional rating and humiliates their dignity;

14) enjoy the rights arising from the principles of academic freedom;

15) use the reimbursement allocated for transport services in the prescribed manner;

16) enjoy other rights reserved to them by law and the VEI charter and other legal acts.

13. A VEI teaching staff shall be obliged to:

- 1) complied with the requirements set out by the VEI charter and internal legal acts;
- 2) respect and protect the student's rights and freedoms, honor and dignity;
- 3) contribute to the exercise of the right of a person to education, taking into account the specific educational needs of everyone;
- 4) contribute to the students' assimilation of learning modules and achievement of learning outcomes;
- 5) participate in mandatory evaluation, take part in trainings relevant to the description of his/her position, in accordance with the procedure and schedule established by the authorized public administration body for education;
- 6) consistently improve their subject and professional knowledge, perform creative and research work;
- 7) collaborate with colleagues for the exchange of experience and improving the efficiency of professional activities;
- 8) form proper behavior and manners, foster patriotism among students;
- 9) develop students' independence, proactivity and creative abilities;
- 10) perform other duties stipulated by law, the VEI charter, other legal acts and the employment contract.

14. Incentives may be set out for teaching staff by the VEI, state and local self-government bodies, social partners, organizations and individuals.

Article 35. Requirements for the teaching staff of the VEI, their training, evaluation, awarding of category

1. Based on the professional criteria of teaching positions established by Part 11 of Article 34 of this Law, the VEU shall define the job description for a teacher or master who provide each module.

2. The job description of the teacher and master includes:

- 1) professional objectives;
- 2) instructional description of theoretical and practical learning and teaching;
- 3) targets of analytical and research work;
- 4) description of work planning and organization skills;
- 5) advisory and feedback provision skills requirement;
- 6) the range of digital skills.

3. To verify the suitability for the position held, evaluation shall be conducted once in three years of a teacher or master craftsman who is a regular employee, and for the teaching staff and instructors who have second jobs the evaluation shall be conducted at their request.

4. Before the expiration of the specified term, a member of the VEI teaching staff may apply for unscheduled evaluation, but not earlier than a year after the next evaluation.

5. An evaluation committee shall be formed by the VEI for each evaluation, which includes representatives of the authorized public administration body for education and employers.

6. A lecturer teaching a syllabus corresponding to the third level of secondary education, may undergo training, evaluation and receive a qualification category according to the procedure for teacher evaluation and awarding a qualification category established by the Law on General Education.

7. A teaching staff member can undergo training funded by the VEI or through other means not prohibited by law, in line with the directions of the training programme set out by the authorized public administration body. These programmes aim to meet the professional standards for pedagogical positions as specified in Part 34 of Article 11.

8. The training of the VEI teaching staff shall be organized in accordance the procedures for the organization and implementation of supplementary educational programmes defined by the law and Government, through a modular training programme, which provides an ordinary national and an insert on the achieved learning outcomes.

9. The authorized public administration body for education shall set the nominal list of necessary credits collected by the teaching staff member for the evaluation, and the professional criteria. The criteria set by this paragraph shall also include the documents specified in Paragraph 8 of this Article and the basis of the tasks performed during the training, as well as the opinions of the beneficiaries of the VEI (director, student, VEI teaching staff member), internal and external assessment results.

10. Based on the results of the evaluation of the teaching staff, the Evaluation Committee shall make a decision whether they fit their position or they don't. On the basis of the Evaluation Committee's decision on non-fitting the position held, the employment contract concluded with the teaching staff for the given position shall be terminated.

11. The Evaluation Committee's decision can be appealed in court or to the authorized public administration body for education. In the event of an appeal, the dismissal of the teacher or master from the occupied position shall be put off until a final decision is made.

12. The right of a person to engage in teaching activity is not limited in the case of unfit for the position held and dismissal from the position held.

13. During the evaluation process, the adequate result of the VEI teaching staff in accordance with the procedure established by the Government shall be the basis for changing the rate and setting a bonus.

14. The VEI teaching staff working a second job may be paid remuneration specified in Part 13 of this Article, based on the compliance with the criteria set by the job description, as well as their professional experience and knowledge in the field they teach.

15. The bonus given for the qualification category shall be cut out if the teaching staff did not fit the position held after the evaluation.

16. The evaluation shall not be applicable to:

- 1) a teacher holding the given position for a period of less than one year;
- 2) a teacher who is pregnant or on leave to take care of a child under the age of three, if he/she has not submitted such an application.

17. A teacher being pregnant or on leave to take care of a child under the age of three shall be subject to evaluation no earlier than one year after returning from leave, if he/she has not previously applied for an evaluation.

18. A teacher who is subject to evaluation, but is on leave, on a business trip, as well as temporarily incapacitated, shall be subject to evaluation within four months after reporting for work.

19. A certified teacher of the VEI, on his/her own initiative, may participate in the process of awarding a qualification category or promotion of the teacher, master or the instructor.

20. The category of the teaching staff is three-level.

21. The decision on awarding a qualification category shall be adopted by the National Committee for Category Awarding to the Teaching Staff by means of documentary verification confirming compliance with the criteria set by Part 24 of this Article.

22. The qualification categories of the teaching staff correspond to the professional criteria for teacher, master, instructor set by the authorized public administration body for education, on the basis of teaching, professional (sectoral), organizational and leadership functions and the following criteria for their provision, including:

- 1) Building and application of teaching capacities:
 - a. development and testing of new methods and tools;
 - b. development and application of practical training and utilized skills;
 - c. publications of thematic materials, reports;
 - d. new skills aimed at forming a student's value system during the implementation of the course programme;
 - e. digital educational technology adaptation and application skills, etc.
- 2) Development and implementation of professional industry skills:
 - a. participating in professional development and other supporting supplementary educational programmes, their localization;
 - b. participating in experience and skills exchange programmes, their localization;
 - c. developing new professional programmes;
 - d. introducing innovative programmes and methods;
 - e. publications and reports on scientific platforms;
 - f. encouraging students' involvement in professional programmes and events, creating participatory opportunities.
- 3) Application of organizational and leadership skills:
 - a. organizing events and competitions;
 - b. organizing trainings or vocational training programmes for the staff and representatives of other organizations;
 - c. development and implementation of social, volunteer, business programmes;
 - d. involving the private sector and promoting continuous cooperation;
 - e. student career promotion actions;
 - f. involvement in international programmes.

23. Based on the results of documentary assessment, the Committee for Category Awarding to the Teaching Staff shall adopt one of the following decisions:

- 1) is subject to be awarded a relevant category;
- 2) is not subject to be awarded a relevant category.

24. Decisions of the Committee for Category Awarding to the Teaching Staff can be appealed to the Authorized Body or in court. In the event of appeal, awarding a category to a teacher or master shall be put off until a final decision is made.

25. The decision of the Committee for Category Awarding to the Teaching Staff shall be the basis for awarding a relevant qualification category to a teacher by the authorized public administration body for education, and setting a bonus. The category shall be awarded for a period of three years.

26. A teacher who has been awarded the qualification category, shall be given a corresponding bonus, from the funds allocated to the VEI, in the amount and manner set by the Government.

27. The bonus given for the qualification category shall be cut out if the teacher did not fit the position held after the evaluation.

28. The category of the teacher moving from the VEI to another VEI shall be preserved.

29. A teacher of a public or a private VEIs may participate in the category awarding process in accordance with the procedure established by the Authorized Body, using the funds of the VEI or own and other financial resources.

CHAPTER 5 ECONOMIC FOUNDATIONS OF VOCATIONAL EDUCATION SYSTEM

Article 36. Ownership relations of vocational education institution

1. To support the activity provided for by the VEI charter, the founder shall provide the VEI with the right of ownership or use in accordance with the law.

2. The VEI has a title to funds, property and other assets transferred to the VEI by individuals and legal entities in the form of a donation, fund or bequest, other sources not prohibited by law, as well as income from own activities and property acquired at the expense of these incomes. towards.

Article 37. A VEI's funding

1. The activities of a VEI are funded from the following sources:

- 1) funding from the state budget;
 - 2) grants;
 - 3) incomes from paid learning services, including tuition fees;
 - 4) reimbursements of scholarships or tuition fees of students included in educational programmes implemented as part of work-based learning and on request of the employer;
 - 5) funds derived from business activity;
 - 6) loan funds, state-owned VEIs exclusive;
 - 7) donations and endowments of individuals and legal entities, including of foreign citizens and international organizations;
 - 8) funding received from other states;
 - 9) funds received from other sources not prohibited by law.
2. VEIs can be financed from the state budget in the following ways:

1) institutional funding allocated to state-owned and public VEIs for the infrastructure maintenance and development, as well as organizing the education and improving the quality of education, regardless of the state scholarships provided to the VEI;

2) provision of scholarships – full or partial reimbursement of the tuition fee in the form of a scholarship based on the VEI admission results or academic performance shown in the course of the study to students who meet the scholarship eligibility requirements and criteria or have concluded an appropriate contract for targeted learning in the manner prescribed by law;

3) student financial incentive – financial support for the best students for other learning expenses or for achieving academic and work outcomes that meet the requirements and criteria set for financial incentives;

4) competitive financing provided by competition to finance innovative and targeted projects aimed at the development of the VEI;

5) targeted financing – financing provided by the State for the implementation of specific measures.

3. Funding shall be provided to state-owned and public VEIs from the state budget to provide reasonable adaptations in the process of organizing the education of students who need special educational conditions, including students with disabilities. The funding procedure shall be established by the Government.

4. State-owned and public VEIs shall be funded based on the financial calculations of the expenses for the operations of VEIs and costs required to implement educational programmes at the corresponding qualification levels, as specified in Article 7, Part 10 of this Law

5. VEIs can perform the following types of business activities not prohibited by law and set out by the VEI charter:

1) organize general and vocational education programmes in compliance with the requirements set by the license;

2) elaborate and implement supplementary educational programmes in the form of vocational training, retraining, extracurricular education, preparatory courses, non-formal learning, etc.

3) create a resource center as per the needs of the education sector and social partners;

4) create a network of mutual services and cooperation between VEIs and the organizations providing other educational programmes;

5) perform creative, research, pilot and expert activities, including on request or in cooperation with state or local self-government bodies;

6) provide services, organize production, product sales in accordance with the qualifications of licensed educational programmes and occupation, as well as within the scope of the apprenticeship in work-based learning model;

7) elaborate and publish literature, manuals, guidelines and other teaching aids;

8) organize public catering for students (trainees), staff, employers collaborating with a VEI and other customers;

9) provide accommodation services, operate dormitories;

10) organize recreational and healthy lifestyle activities for students and the staff;

11) perform educational, cultural, social, sports and other activities and organize events.

6. For performing the types of business activities stipulated in Part 5 of this Article, a VEI may establish an economic company or become its shareholder in the manner prescribed by law and the Authorized Body.

7. VEIs may conduct tests of product and services according to their qualifications or derived therefrom.

8. VEIs perform the accounting of their economic and financial activities in the prescribed manner.

9. The economic and financial activities of the VEI shall be supervised by authorized bodies within their scope of authority.

10. The credibility of the annual financial statements of the VEI may be subject to an independent audit in accordance with the procedure established by the Government.

CHAPTER 6 CONCLUDING PART AND TRANSITIONAL PROVISIONS

Article 38. Concluding part and transitional provisions

1. This Law shall come into effect on the tenth day following the day of its official publication, except for the provisions for which other dates of entry into force shall be set by this Article.

2. The Law No. HO-164 of July 2005 “On Primary Vocational and Secondary Vocational Education” shall be repealed upon the entry into force of this Law, with the exception of Article 7 Parts 1-3, 6, Articles 18, 18.1, , 20, which cease to be in force from the moment of adoption of relevant regulatory legal acts provided for in Parts 3, 5 and 6 of this Article.

3. Subordinate legislation ensuring the implementation of the provisions set forth in Article 7, Parts 1, 7-14, Article 8, Parts 5-7, Article 15, Parts 16-18, Articles 22-29 of this Law shall be subject to adoption in accordance with the action plan and schedule approved by a decision of the Prime Minister, but no later than January 31st 2026.

4. The national educational standards for relevant qualifications of professional education adopted before the entry into force of Parts 7 and 8 of Article 7 of this Law shall continue to be in effect until they are brought into compliance with Parts 7 and 8 of Article 7 of this Law, and the qualifications awarded and to be awarded based on these standards maintain their validity. Until the introduction of the credit system, the credits provided for in Paragraph 3 of Part 8 of Article 7 of this Law shall be calculated by hourly workload.

5. Article 11 of this Law shall enter into force on July 1, 2025. The Government shall ensure the compliance of educational programmes implemented by state-owned and public vocational education institutions with the new requirements and conditions arising from Article 11 of this Law according to the timeline set by the Prime Minister.

6. Subordinate legislation defined by Articles 18 and 19 of this Law, except for those defined in Part 3 of this Article, shall be subject to adoption by July 31, 2025, according to the action plan and schedule approved by the Prime Minister's decision. Until the adoption of the subordinate legislation

defined by Articles 18 and 19 of this Law, the subordinate legislation regulating the corresponding legal relations that entered into force before the adoption of this law shall continue to be in effect.

7. The electronic document system provided for in Part 12 of Article 16 of this Law shall be implemented by January 15, 2027. Until then, the VEI shall provide the diploma and the transcript thereof, certificate and insert to the student in paper form and free of charge.

8. Boards of state-owned VEIs formed before the entry into force of this Law shall continue to function until the formation of new boards in accordance with Article 22 of this law, according to the timeline defined in Part 3 of this Article. Accordingly, one member (with the exception of student community representatives) nominated by each body in the first composition of the new boards formed in accordance with Article 22 of this Law shall hold office for a two-year term, and one member for a three-year term. One member, nominated from the teaching staff shall hold office for a four-year term, and the other - for five-year term.

9. The directors of state-owned VEIs elected before the entry into force of this Law shall continue to hold office until the expiration of their term of office.

10. Teachers or master craftsmen working in a VEIs who have been working in that position for at least three years but do not meet the requirements set out in Part 1 of Article 34 of this Law may continue their tenure if they have obtained a qualification of the corresponding level educational programme by August 20, 2030, and meet the requirements set by law.

11. After the entry into force of this Law, the regulations contained in the subordinate legislation on primary professional (vocational) education adopted before the entry into force of this Law shall apply to the basic vocational education programme specified in Article 7 Part 2 Paragraph 1 of this Law.

PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF ARMENIA

V. KHACHATURYAN

Համարը ՀՕ-250-Ն
Տիպը Օրենք
Սկզբնաղբյուրը Միասնական կայք 2024.06.10-
2024.06.23 Պաշտոնական
հրատարակման օրը 14.06.2024

Տեսակը Հիմնական
Կարգավիճակը Գործում է
Ընդունման վայրը Երևան

Ընդունող մարմինը ՀՀ Ազգային ժողով
Ստորագրող մարմինը ՀՀ Նախագահ
Վավերացնող մարմինը
Ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվը 24.06.2024

Ընդունման ամսաթիվը 22.05.2024
Ստորագրման ամսաթիվը 13.06.2024
Վավերացման ամսաթիվը
Ուժը կորցնելու ամսաթիվը

Օճանուցում

Օրենքն ունի եզրավակիչ մաս և անցումային դրույթներ: Տես 38-րդ հոդվածը:

Կապեր այլ փաստաթղթերի հետ

Փոփոխողներ և ինկորպորացիաներ

ՀՀ ՕՐԵՆՔԸ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Օ Ր Ե Ն Ք Ը

Ընդունված է 2024 թվականի մայիսի 22-ին

ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Գ Լ ՈՒ Խ 1

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Հոդված 1. Սույն օրենքի կարգավորման առարկան

1. Սույն օրենքը կարգավորում է արհեստագործական և միջին մասնագիտական կրթության և ուսուցման (այսուհետ՝ ՄԿՈՒ) համակարգի գործունեության, կառավարման ու ֆինանսատնտեսական հարաբերությունները, ինչպես նաև դրանց մասնակիցների, այդ թվում՝ սոցիալական գործընկերների իրավունքներն ու պարտականությունները՝ ապահովելով մասնագիտական կրթություն ստանալու անձի իրավունքի իրացումը:

2. Սույն օրենքը տարածվում է Հայաստանի Հանրապետությունում գործող արհեստագործական և միջին մասնագիտական կրթական ծրագիր իրականացնող ուսումնական հաստատությունների ու կազմակերպությունների վրա՝ անկախ նրանց կազմակերպչաիրավական ձևից ու հիմնադրից:

3. Սոցիալական գործընկերության հիման վրա որոշակի կրթական ծրագիր իրականացնող կամ դրան մասնակից կազմակերպությունների վրա սույն օրենքը տարածվում է այնքանով, որքանով վերաբերում է կրթության և ուսուցման գործընթացին:

Հոդված 2. Մասնագիտական կրթության և ուսուցման մասին օրենսդրությունը

1. ՄԿՈՒ բնագավառը կարգավորվում է Սահմանադրությամբ, Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրերով, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքով, Հայաստանի

Հանրապետության աշխատանքային օրենսգրքով, «Կրթության մասին», «Պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասին», «Առևտրի և ծառայությունների մասին», «Լիցենզավորման մասին», «Հիմնադրամների մասին» օրենքներով, սույն օրենքով և ոլորտը կարգավորող այլ նորմատիվ իրավական ակտերով:

Հոդված 3. Օրենքում օգտագործվող հիմնական հասկացությունները

1. Սույն օրենքում օգտագործվում են հետևյալ հիմնական հասկացությունները.

1) **մասնագիտական կրթություն**՝ առնվազն հիմնական կրթության հիմքով արհեստավորի (կամ կրտսեր մասնագետի) կամ մասնագետի որակավորում շնորհող մակարդակներում իրականացվող ուսումնառության արդյունքներ ձևավորելու գործընթաց.

2) **մասնագիտական ուսուցում**՝ անձի կամ կազմակերպության գնահատված կարիքներին և ձևավորված պատվերին համապատասխան՝ լրացուցիչ կրթական ծրագրով իրականացվող ուսումնառություն, որով անձը ձեռք է բերում որոշակի աշխատանքի կամ զբաղմունքի նկարագրով սահմանված գիտելիք, կարողություն և հմտություն (այսուհետ՝ կարողունակություն) կամ ունեցածը հարմարեցնում դրանց.

3) **մասնագիտական ուսումնական հաստատություն (այսուհետ նաև՝ ՄՈՒՀ)**՝ իրավաբանական անձի կարգավիճակ ունեցող կազմակերպություն կամ դրա ստորաբաժանում, որն օրենսդրությամբ սահմանված կարգով իրականացնում է մասնագիտական կրթության արհեստագործական կամ միջին մասնագիտական մակարդակի առնվազն մեկ որակավորման ծրագիր, կազմակերպում է մեթոդական և աշխատանքային գործունեություն, շնորհում որակավորում.

4) **քոլեջ**՝ արհեստագործական կամ միջին մասնագիտական կրթական ծրագիր իրականացնող ՄՈՒՀ.

5) **մասնագիտական կրթության ոլորտային որակավորումների շրջանակ**՝ ոլորտային որակավորումների շրջանակի բաղկացուցիչ մաս, որով սահմանվում են մասնագիտական կրթության մակարդակի որակավորումների խումբը (ցանկը) և դրա հետ կապված ուսումնառության ընդհանուր վերջնարդյունքներն ապահովելու պահանջները (բնութագիրը).

6) **կրթական ծրագիր**՝ ուսումնական և աշխատանքային բաղադրիչների ամբողջություն, որն իրականացվում է ուսումնառության որոշակի վերջնարդյունքներով պայմանավորված հաջորդականությամբ, և որով սահմանվում է մասնագիտական կրթության մակարդակը.

7) **ուսումնառության ժամկետ**՝ համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրի համար սահմանված ուսումնառության նորմատիվային տևողություն.

8) **ուսումնական մոդուլ**՝ կրթական ծրագրի բաղադրիչ հանդիսացող դասընթացի ինքնուրույն բաղկացուցիչ մաս, որի համար տրվում է կրեդիտ.

9) **ուսումնառության վերջնարդյունք**՝ դասընթացի կամ կրթական ծրագրի ավարտին պահանջվող գիտելիքի և կարողունակությունների ամբողջություն.

10) **կրեդիտ**՝ դասընթացի կամ ուսումնական մոդուլի, այդ թվում՝ աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառության ծավալի, ուսումնառության (նաև աշխատանքային) վերջնարդյունքներ ձեռք բերելու համար ուսանողի ուսումնական բեռնվածության չափման պայմանական միավոր.

11) **կրեդիտների կուտակման և փոխանցման համակարգ**՝ ուսումնական գործընթացի կազմակերպման, ուսումնառության արդյունքների կրեդիտների միջոցով չափման, հաշվառման և փոխանցման, ուսանողների սահուն շարժունությունը ապահովող գործողությունների ամբողջություն.

12) **սոցիալական գործընկերություն**՝ ՄՈՒՀ-երի, գործատուների, դրանց միավորումների և ոչ առևտրային այլ կազմակերպությունների, արհեստակցական միությունների, հանրային իշխանության մարմինների միջև աշխատաշուկայի և տնտեսության զարգացման կարիքներին համապատասխան կրթության ապահովմանը միտված համընդհանուր համաձայնեցված կրթական, աշխատանքային, գործընկերային ու սոցիալական համագործակցության ձև.

13) **աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառություն (այսուհետ նաև՝ ԱՀՈՒ)**՝ ուսումնառության կազմակերպման ձև, որն իրականացվում է իրական աշխատավայրում կամ դրան համապատասխանեցված աշխատանքային միջավայրում՝ ապահովելով ուսումնառության վերջնարդյունքներին միտված աշխատանքային կարողունակությունների ձեռքբերումը.

14) **հեռավար ուսուցում**՝ հիմնական և լրացուցիչ կրթական ծրագրերի կազմակերպման ձև և համաժամանակյա ու ապահամաժամանակյա (ասինքրոն) իրականացման մեթոդ, որով մանկավարժական աշխատողի (դասավանդողի) և ուսանողների (ունկնդիրների) միջև անմիջական կամ ոչ անմիջական հաղորդակցումն իրականացվում է ուսուցման կառավարման հարթակների և հեռահաղորդակցման տեխնոլոգիաների միջոցներով.

15) **դրսեկություն**՝ հիմնական և լրացուցիչ կրթական ծրագրերը ինքնակրթության կամ աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառության միջոցով կազմակերպելու ձև, որով ուսումնառությունն իրականացվում է մանկավարժական աշխատողի (դասավանդողի) անմիջական և ոչ անմիջական խորհրդատվության, թեմատիկ առաջադրանքների ուղղորդման, ինչպես նաև ուսանողի (ունկնդրի) վերջնարդյունքների ամփոփման միջոցով.

16) **պետական ամփոփիչ ստուգում**՝ մասնագիտական կրթության համապատասխան մակարդակի

որակավորման կրթական ծրագրի ուսումնառության վերջնարդյունքներին շրջանավարտի գիտելիքի, կարողունակությունների համապատասխանության ստուգման և գնահատման գործընթաց, որի դրական արդյունքով շնորհվում է համապատասխան որակավորում:

17) **մասնագիտական կրթության որակավորում (այսուհետ նաև՝ որակավորում)**՝ անձին շնորհվող արհեստավորի (կամ կրտսեր մասնագետի) կամ մասնագետի կրթական աստիճան, որը հավաստում է ՄԿՈՒ համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրի ուսումնառության ավարտը և հաստատվում համապատասխան ավարտական փաստաթղթով:

18) **ՄՈՒՀ-ի հավատարմագրում**՝ որակի արտաքին գնահատման գործընթաց, որով հավաստվում է ՄՈՒՀ-ի կամ դրա կրթական ծրագրի համապատասխանությունը հավատարմագրման սահմանված չափանիշներին:

19) **ուսանող**՝ մասնագիտական կրթության որևէ մակարդակի կրթական ծրագրով և որակավորմամբ ուսումնառող անձ:

20) **ունկնդիր**՝ մասնագիտական կրթության լրացուցիչ կրթական ծրագրում ընդգրկված և ուսումնառող անձ:

21) **աշկերտ**՝ միաժամանակ ՄՈՒՀ-ում և աշխատավայրում (ուսումնագործնական կենտրոնում) աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառություն անցնող և գործատուի հետ աշխատանքային հարաբերության մեջ գտնվող ուսանող (ունկնդիր):

22) **կրթաթոշակ**՝ կրթական ծառայությունների և կրթությանը ուսանողի մասնակցությանը օժանդակող ծառայությունների ծախսերի լրիվ կամ մասնակի փոխհատուցում կամ ուսանողին հատկացվող այլ ֆինանսավորում պետական բյուջեի միջոցների, ՄՈՒՀ-ի, այլ իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց հատկացումների հաշվին կամ միջազգային պայմանագրերի շրջանակում:

23) **կրթության առանձնահատուկ պայմաններ**՝ համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրի վերջնարդյունքների ձեռքբերմանը նպատակաուղղված մոդուլների և ուսուցման մեթոդների, ուսուցման անհատական տեխնիկական միջոցների, մատչելի միջավայրի և խելամիտ հարմարեցումների, ինչպես նաև կրթական գործընթացին անձի մասնակցությանը նպատակաուղղված մանկավարժահոգեբանական և այլ ծառայությունների ամբողջություն:

24) **խելամիտ հարմարեցում**՝ ուսանողի (ունկնդրի) և ՄՈՒՀ-ի կողմից փոխհամաձայնեցված փոփոխություններ կամ հարմարեցումներ (այլընտրանքային մատչելի ձևաչափեր, օժանդակ սարքավորումներ և տեխնոլոգիական միջոցներ, լրացուցիչ ժամանակ, անհատականացված աջակցություն և այլն), որոնք բխում են անձի անհատական կարիքներից և նախասիրություններից, չեն խաթարում ՄԿՈՒ ծրագրի ամբողջականությունն ու վերջնարդյունքները և հնարավորություն են տալիս հաշմանդամություն ունեցող անձին բոլորի հետ հավասար հիմունքներով մասնակցելու մասնագիտական կրթության և ուսուցման գործընթացին և հասնելու գնահատելի և չափելի վերջնարդյունքի:

25) **ներառական կրթություն**՝ յուրաքանչյուր ուսանողի համար, այդ թվում՝ կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող, զարգացման առանձնահատկություններին համապատասխան, անհրաժեշտ պայմանների և հարմարեցված միջավայրի ապահովման միջոցով կրթական գործընթացին առավելագույն մասնակցության և կրթական ծրագրով սահմանված վերջնարդյունքի ապահովում:

26) **մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայություններ**՝ ուսումնամեթոդական, հոգեբանական և մանկավարժական աջակցություն, որը ցուցաբերվում է ուսանողին, նրա օրինական ներկայացուցչին և մանկավարժական աշխատողին:

27) **անհատական ուսուցման պլան**՝ անհատականացված ճանապարհային քարտեզ, որն ուրվագծում է մասնագիտական կրթություն և ուսուցում ստացող ուսանողի կարիերայի ուղին, գնահատում է ուսանողի կարողունակությունները, սահմանում է կարիերայի նպատակներին հասնելու համար անհրաժեշտ կոնկրետ թիրախներ, գործողություններ և ռեսուրսներ, ինչպես նաև օժանդակող կառուցակարգեր (ներառյալ աջակցող ծառայությունները):

28) **ՄԿՈՒ մանկավարժական աշխատող**՝ ուսանողի ուսումնառության մոդուլների յուրացմանը նպաստող կամ համապատասխան որակավորման ուղղվածության բովանդակության պահանջներն ապահովող ՄՈՒՀ-ի աշխատող, ինչպես նաև կազմակերպությունում աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառություն իրականացնող մասնագիտական ուսուցման հրահանգիչ:

29) **դասախոս**՝ ՄԿՈՒ մանկավարժական աշխատող, որը դասապրոցեսի միջոցով ապահովում է ուսանողի (ունկնդրի) կողմից ուսումնառության վերջնարդյունքները յուրացվելու գործընթացը:

30) **գործնական ուսուցման վարպետ (այսուհետ՝ վարպետ)**՝ ՄԿՈՒ մանկավարժական աշխատող, որն ապահովում է ուսանողի (ունկնդրի) կողմից գործնական ուսումնառության արդյունքներն ու արհեստագործական հմտությունները յուրացվելու գործընթացը:

31) **մասնագիտական ուսուցման հրահանգիչ (այսուհետ՝ հրահանգիչ)**՝ սոցիալական գործընկերության կողմ կազմակերպության (այսուհետ՝ գործատու) մասնագետ, որը մանկավարժական աշխատողի կարգավիճակ է ստանում աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառության ծրագրի շրջանակում և ապահովում է գործնական ուսումնառության արդյունքների կիրառական հմտությունների կատարելագործման գործընթացը:

32) **ՄԿՈՒ մանկավարժական աշխատողի օգնական**՝ կրթության կազմակերպման գործընթացում դասախոսին և վարպետին, անհրաժեշտության դեպքում հրահանգչին աջակցող մանկավարժական աշխատող:

33) **ՄԿՈՒ մանկավարժական աշխատողի վերապատրաստում**՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով երաշխավորված վերապատրաստող կազմակերպություններում լրացուցիչ կրթական ծրագրի իրականացում՝ ուղղված

համապատասխան ժամանակահատվածում դասախոսի կամ վարպետի մասնագիտական, այդ թվում՝ ուսումնամեթոդական կարողությունները աշխատաշուկայի պահանջներին համապատասխան լրացնելուն, կատարելագործելուն և արդիականացնելուն՝ պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմնի կողմից վերահանված կարիքի և սահմանված պատվերի հիման վրա.

34) **ՄՈՒՀ-ի մանկավարժական աշխատողի ատեստավորում**՝ դասախոսի, վարպետի կամ հրահանգչի աշխատանքային կարողունակությունների՝ զբաղեցրած պաշտոնին համապատասխանության որոշման գործընթաց.

35) **տարակարգ**՝ դասախոսի, վարպետի կամ հրահանգչի մասնագիտական չափանիշներին համապատասխանող աստիճանակարգ.

36) **մասնագիտական չափանիշ**՝ դասախոսի, վարպետի կամ հրահանգչի մասնագիտական զարգացման և գիտելիքների, աշխատանքային գործունեության, կարողունակությունների, պատասխանատվության նկարագիր.

37) **որակավորումների պետական գրանցամատյան (Էլեկտրոնային ռեգիստր)**՝ ուսանողների ակադեմիական և աշխատանքային առաջխաղացման, շնորհված որակավորման և նրանց տրված ՄԿՈՒ ավարտական փաստաթղթերի վերաբերյալ տեղեկատվության գրանցման միասնական շտեմարան.

38) **մասնագիտական կրթության կառավարման տեղեկատվական համակարգ**՝ տվյալների հավաքման, վերլուծման և տեղեկատվության տարածման միասնական էլեկտրոնային համակարգ, որը ներառում է տեղեկություններ քոլեջների կառավարման, ֆինանսատնտեսական, ուսումնական և հետազոտական գործընթացների, ինչպես նաև ուսանողների, շրջանավարտների, ՄՈՒՀ-ի աշխատողների, գործատուների (համաձայնությամբ) մասին:

Հոդված 4. Մասնագիտական կրթության և ուսուցման բնագավառում պետական քաղաքականության սկզբունքները և անձի կրթության իրավունքի պետական երաշխիքները

1. Մասնագիտական կրթությունը և ուսուցումը համակարգված կրթական գործընթաց են, որոնցով անձի մեջ ձևավորվում են անհրաժեշտ մասնագիտական կարողունակություններ և աշխատանքային փորձ կուտակելու հնարավորություն՝ որակավորված մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու, ներկայի և ապագայի մարտահրավերներին դիմակայելու, փոփոխվող աշխատաշուկային արձագանքելու, նոր պայմաններին հարմարվելու, շարունակական մասնագիտական կատարելագործման ու զարգացման համար:

2. Հայաստանի Հանրապետությունը համընդհանուր ներառական կրթությունը հռչակում է որպես յուրաքանչյուր ուսանողի կրթության իրավունքի ապահովման երաշխիք, իսկ աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնասությունը՝ աշխատաշուկայում մրցունակության ապահովման երաշխիք:

3. ՄԿՈՒ բնագավառում պետական քաղաքականության սկզբունքներն են՝

1) հասարակության մտավոր և գործնական ներուժի, աշխատուժի վերարտադրությունն ու զարգացումը, աշխատաշուկայի մրցունակությունը.

2) ներառական ու որակյալ մասնագիտական կրթությունն ու ուսուցումը բոլորի համար և հարասն կրթության հնարավորությունների խթանումը.

3) ՄՈՒՀ-երի ինքնավարությունը և ակադեմիական ազատությունը.

4) ՄԿՈՒ համակարգի կառավարման թափանցիկությունը և կոլեգիալությունը.

5) պետություն-մասնավոր հատված համագործակցությունը, պատասխանատվությունը և ձեռք բերված վերջնարդյունքների ճանաչումը.

6) սոցիալական գործընկերների հետ համագործակցությունը.

7) մասնագիտական կրթության բնագավառում հայկական ավանդական արհեստների և արվեստների պահպանումը և խթանումը որպես մշակութային ժառանգություն.

8) մասնագիտական կրթության որակավորումների համահնչեցումը միջազգային պահանջներին.

9) հայկական սփյուռքի հետ համակողմանի կապերի զարգացումը և համագործակցությունը:

4. Պետությունը, հաշվի առնելով աշխատուժի շուկայի կազմը և կառուցվածքը, յուրաքանչյուր անձի համար մասնագիտական պետական ուսումնական հաստատություններում երաշխավորում է՝

1) ՄԿՈՒ համակարգի բնականոն գործունեության և զարգացման համար անհրաժեշտ պայմաններ, այդ թվում՝ պատշաճ ֆինանսավորում.

2) մրցութային կարգով մասնագիտական կրթություն պետական բյուջեի միջոցների հաշվին.

3) պետության գնահատված կարիքների և զարգացման առաջընթացի ուղղություններին համապատասխան կամ պետության կողմից գերակա ճանաչված ոլորտներում ՄԿՈՒ ֆինանսավորում.

4) սոցիալական գործընկերների պատվերով ու ֆինանսավորմամբ մասնագիտական կրթություն և ուսուցում.

5) մասնագիտական կրթություն և ուսուցում ստանալու հավասար հնարավորություններ խելամիտ հարմարեցումների և ներառման միջոցով:

5. Պետությունն աջակցում է ՄՈՒՀ-երի ուսանողների, ունկնդիրների մասնագիտական ոլորտներում աշխատանքային կարողունակությունների ձևավորման ծրագրերին և դրանց կազմակերպմանը:

Հոդված 5. Մասնագիտական կրթության և ուսուցման բնագավառի խնդիրները

1. ՄԿՈՒ Բնագավառում պետական քաղաքականության խնդիրներն են՝
 - 1) ապահովել մասնագիտական կրթությամբ անձանց պատրաստումը՝ հաշվի առնելով անձի նախասիրությունները, զարգացման առանձնահատկությունները, պետության և տնտեսության կարիքները, աշխատաշուկայի ժամանակակից պահանջները և զարգացման միտումները.
 - 2) վերացնել անհավասարությունները կրթության ոլորտում և ապահովել հավասար հասանելիություն մասնագիտական կրթության և ուսուցման բոլոր մակարդակներում, այդ թվում՝ հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար.
 - 3) ապահովել մատչելի ու որակյալ մասնագիտական կրթության և ուսուցման հավասար հասանելիությունը կանանց և տղամարդկանց համար.
 - 4) սահմանել աշխատաշուկայի ներկայի և ապագայի կարիքներին միտված որակավորումների ոլորտային շրջանակ՝ առաջնորդվելով պետություն-մասնավոր հատված համագործակցության սկզբունքով.
 - 5) նպաստել պատշաճ մասնագիտական կարողունակություններ ունեցող անձանց զբաղվածություն ունենալուն, արժանապատիվ աշխատանք գտնելուն և ձեռներեցությամբ զբաղվելուն.
 - 6) նվազեցնել որակավորում (միկրոորակավորում) չունեցող անձանց հարաբերակցությունը.
 - 7) ապահովել հայագրի օտարերկրյա քաղաքացիների (հայկական սփյուռքի համար) մասնագիտական կրթություն ստանալու հնարավորությունը.
 - 8) աջակցել պետության գնահատված կարիքների հիման վրա առաջնահերթ համարվող ոլորտներում, ինչպես նաև սահմանամերձ կամ Բարձրլեռնային բնակավայրերի համար մասնագետների պատրաստմանը և կատարելագործմանը.
 - 9) ապահովել ՄԿՈՒ համակարգի շարունակական զարգացումը, ընդլայնել հարասն կրթության հնարավորությունները.
 - 10) ստեղծել կրթական ծրագրերի մակարդակների, որակավորումների ու տնտեսության համապատասխան բնագավառների միջև համագործակցային արդյունավետ ձևաչափեր համատեղ միջոցառումների, փորձարարական ծրագրերի, ծախսարդյունավետության և փոխադարձ աջակցության համար.
 - 11) ներդնել մասնագիտական կրթության և ուսուցման կազմակերպման, մասնագիտական կրթության վերջնարդյունքների ստուգման արդյունավետ ձևեր.
 - 12) ապահովել սովորողների կարիերայի ուղղորդումը և մասնագիտական կողմնորոշումը՝ նպաստելով որակավորման ընտրության, կարիերայի ուղու և մասնագիտական աճի, զբաղվածության և աշխատաշուկայում մրցունակության հարցերում գիտակցված որոշումների կայացմանը.
 - 13) ներդնել կրեդիտների կուտակման և փոխանցման համակարգ.
 - 14) նպաստել մանկավարժական աշխատողների շարունակական կատարելագործմանը.
 - 15) տրամադրել պետական ֆինանսական օժանդակություն կրթաթոշակի ձևով.
 - 16) կառուցել և վերազինել ՄՈՒՀ-երի շենքային հարմարությունները, որոնցում հաշվի են առնված ուսանողների, այդ թվում՝ հաշմանդամություն ունեցող անձանց առանձնահատկությունները և ապահովել անվտանգ, բնությունից զերծ, ներառական և արդյունավետ ուսումնառության միջավայր բոլորի համար.
 - 17) օրենսդրությամբ սահմանված այլ խնդիրներ:

Գ Լ ՈՒ Խ 2

ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ

Հոդված 6. Մասնագիտական կրթության և ուսուցման համակարգը

1. ՄԿՈՒ համակարգի նպատակն է ապահովել մասնագիտական կրթության և մասնագետների պատրաստման պետական քաղաքականությունը՝ սոցիալական գործընկերների միջև փոխշահավետ և շարունակական համագործակցության միջոցով ստեղծելով համապատասխան ենթակառուցվածքներ և կառուցակարգեր:
2. ՄԿՈՒ համակարգը ներառում է՝
 - 1) ՄԿՈՒ Բնագավառում իրավասու պետական կառավարման համակարգի մարմինները և այն կազմակերպությունները, որոնք ՄԿՈՒ համակարգում իրականացնում են օրենսդրությամբ սահմանված լիազորություններ.
 - 2) ՄՈՒՀ-երը և մասնագիտական կրթական ծրագրեր իրականացնող այլ կազմակերպություններ.
 - 3) սոցիալական գործընկերության կողմ կազմակերպությունները.
 - 4) լիցենզավորման գործընթացները և չափանիշները.
 - 5) հավատարմագրման գործընթացները և չափանիշները.
 - 6) որակավորումների ազգային շրջանակը, ոլորտային որակավորումների շրջանակը և դրանց բնութագրերը.

- 7) լրացուցիչ կրթական ծրագրերը.
- 8) ուսումնառության արդյունքների ճանաչմանը, գնահատմանը և որակավորումների շնորհմանն առնչվող չափանիշները և գործընթացները.
- 9) որակավորումների պետական գրանցամատյանը:

Հոդված 7. Մասնագիտական կրթական ծրագրերը և դրանց ներկայացվող ընդհանուր պահանջները

1. Մասնագիտական կրթական ծրագրերը կազմվում են որակավորումների ազգային շրջանակի և ոլորտային որակավորումների շրջանակի պահանջներին համապատասխան:
2. Մասնագիտական կրթությունն իրականացվում է հետևյալ կրթական ծրագրերի մակարդակներով.
 - 1) արհեստագործական հիմնական կրթական ծրագիր՝ արհեստավորի կամ կրտսեր մասնագետի որակավորում.
 - 2) միջին մասնագիտական հիմնական կրթական ծրագիր՝ մասնագետի որակավորում:
3. Սույն հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետով սահմանված որակավորման անվանումը, կախված զբաղմունքի բնույթից, սահմանվում է համապատասխան ոլորտային որակավորման շրջանակի բնութագրով:
4. ՄՈՒՀ-ի կողմից իրականացվող համապատասխան մակարդակի որակավորման ծրագրի հիման վրա ՄՈՒՀ-ը կարող է մշակել և իրականացնել վերջնարդյունք ապահովող միկրոորակավորման ծրագրեր:
5. ՄՈՒՀ-ը կարող է մշակել և իրականացնել նաև լրացուցիչ կրթական ծրագրեր, որոնցով ձեռք բերված ուսումնառության արդյունքները վկայագրվում են և հիմք են միկրոորակավորման համար:
6. ՄՈՒՀ-ը կարող է ըստ որակավորումների իրականացնել նաև փորձարարական կրթական ծրագրեր՝ սույն օրենքի 11-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված պահանջների պահպանմամբ:
7. Մասնագիտական կրթական ծրագրի համապատասխան մակարդակի ոլորտային որակավորումների շրջանակի բնութագրերի հիման վրա կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմինը կազմում և հաստատում է սովյալ մակարդակի յուրաքանչյուր որակավորման շրջանակային նկարագիրը, որը կարող է վերանայվել սույն հոդվածի 8-րդ մասով նախատեսված կրթական ծրագրերի փորձարկման և գնահատման հիման վրա:
8. Սույն հոդվածի 7-րդ մասով նախատեսված յուրաքանչյուր որակավորման շրջանակային նկարագիրը ներառում է՝
 - 1) որակավորման ուղղվածությունը, զբաղմունքի նկարագիրը և ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները.
 - 2) որակավորմանը ներկայացվող մուտքային և ելքային պահանջները, ներառյալ պետական ամփոփիչ ստուգման ձևերը և պարբերականությունը.
 - 3) ուսանողի ուսումնական բեռնվածության ընդհանուր ծավալը՝ արտահայտված կրեդիտներով, և ուսումնառության նվազագույն տևողությունը.
 - 4) ծրագրի բովանդակությունը՝ որակավորումն ապահովող դասընթացների կամ մոդուլների ցանկը և յուրաքանչյուր դասընթացին կամ մոդուլին հատկացվող կրեդիտը.
 - 5) որակավորման առանձնահատկություններով պայմանավորված համապատասխան լաբորատորիաների և ուսումնասիրտադրական տարածքների (արհեստանոցների) գույքի և սարքավորումների նվազագույն պահանջները և չափաքանակը.
 - 6) շնորհվող որակավորումը և հետագա մասնագիտական գործունեության հնարավոր ոլորտը:
9. ՄՈՒՀ-երը համապատասխան գործատուների մասնակցությամբ ու նրանց առաջարկությունների, ինչպես նաև սույն հոդվածի 7-րդ և 8-րդ մասերով նախատեսված փաստաթղթերի հիման վրա մշակում ու հաստատում են համապատասխան մակարդակի որակավորումն ապահովող կրթական ծրագիրը, դրա ուսումնամեթոդական փաթեթը (ուսումնական մոդուլները, ուսումնական պլանները, ծրագրի իրականացման ձևը):
10. ՄՈՒՀ-ը կազմում է համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրի կազմակերպման նախահաշիվը՝ ըստ կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի սահմանած չափանիշների:
11. Որոշակի որակավորման և ուղղվածության կրթական ծրագիրն առաջին անգամ իրականացվում է սույն օրենքի 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ կետով որակավորման կրթական ծրագրերի փորձարկման համար սահմանված կարգով:
12. Սույն օրենքի 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ կետով սահմանված կարգով ներդրված որակավորման կրթական ծրագրերը կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմինը փորձարկման ընթացքում ենթարկում է մշտադիտարկման և գնահատման: Փորձարկման առաջին շրջափուլն ավարտած ուսանողին շնորհվում են սույն օրենքի 16-րդ հոդվածով սահմանված որակավորումը հավաստող դիպլոմ և հավելված:
13. Սույն հոդվածի 11-րդ և 12-րդ մասերով սահմանված կարգով փորձարկումն անցած որակավորման կրթական ծրագրերը այլ ՄՈՒՀ-երը հետագայում իրականացնում են առանց փորձարկման՝ սույն օրենքի 11-րդ հոդվածով սահմանված կարգով:
14. ՄՈՒՀ-ի համապատասխան մակարդակի որակավորման ծրագրերը երաշխավորում են մասնագիտական կրթության տարբեր մակարդակներում ուսանողների ուսումնառության գործընթացը՝ ապահովելով կրեդիտների կուտակման և փոխանցման համակարգի կիրարկումը և որակավորման աստիճանների շնորհումը:
15. Միջազգային պայմանագրերի հիման վրա՝ օրենքներով և ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերով առանձին կրթական ծրագրերի և դրանց որակավորումների համար կարող են սահմանվել իրականացման և

կառավարման առանձնահատկություններ պահպանելով ոլորտային որակավորումների շրջանակի պահանջները:

Հոդված 8. Մասնագիտական կրթության որակավորման աստիճանները, ուսումնառության ժամկետները և ձևերը

1. Մասնագիտական կրթությունն իրականացվում է առանձնացված երկու կրթական մակարդակներում աստիճանաշնորհող հետևյալ հիմնական կրթական ծրագրերով.

1) առաջին մակարդակում՝ արհեստագործական կրթություն, որի ուսումնառությունն ավարտվում է պետական ամփոփիչ ստուգմամբ, և ուսումնառությունն ավարտած անձին շնորհվում է արհեստավորի կամ կրտսեր մասնագետի որակավորման աստիճան.

2) երկրորդ մակարդակում՝ մասնագետի կրթություն, որի ուսումնառությունն ավարտվում է պետական ամփոփիչ ստուգմամբ, և ուսումնառությունն ավարտած անձին շնորհվում է մասնագետի որակավորման աստիճան:

2. Արհեստավորի կամ կրտսեր մասնագետի որակավորման աստիճան ստանալու համար հիմնական կրթական ծրագրի ուսուցման տևողությունը վեց ամսից մինչև երեք տարի է:

3. Մասնագետի որակավորման աստիճան ստանալու համար հիմնական կրթական ծրագրի ուսուցման տևողությունը մեկ տարի տասն ամսից մինչև հինգ տարի է:

4. Որակավորման ծրագրով սահմանված վերջնադրույնները ուսանողի կողմից ձեռք բերվելու ունակություններով պայմանավորված որակավորումը կարող է ուսանողին շնորհվել սույն հոդվածի 2-րդ կամ 3-րդ մասով սահմանված ժամկետներից շուտ կամ ուշ՝ ուսանողի դիմումով, գործատուի և ՄՈՒՀ-ի համաձայնությամբ՝ կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի սահմանած կարգով:

5. Կրթական ծրագրերը, ըստ մասնագիտական կրթության մակարդակների, կարող են իրականացվել լրիվ կամ մասնակի բեռնվածությամբ՝ համադրելով առկա, հեռավար կամ դրսեկրթության մեթոդաբանական ձևերը:

6. Մասնագիտական կրթության ծրագրով մասնակի բեռնվածությամբ ուսումնառող ուսանողը պարտավոր է ՄՈՒՀ-ի տվյալ կրթական ծրագրով սահմանված ուսուցման համար նախատեսված ժամկետում կուտակել տարեկան ուսումնական բեռնվածության առնվազն 50 տոկոսին համապատասխան գումարային կրեդիտներ: Մասնակի բեռնվածությամբ ուսումնառող ուսանողի ուսումնառության ընդհանուր տևողությունը կարող է երկարաձգվել համապատասխան կրթական ծրագրի որակավորման համար սահմանված տևողության մինչև կրկնապատիկի չափով:

7. Մասնագիտական կրթության ուսումնառության ժամկետները սահմանվում են համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրի բաղադրիչով՝ հիմք ընդունելով ուսանողի մինչև այդ ստացած կրթությունը կամ կրեդիտների քանակը, տվյալ որակավորման ուսուցման առանձնահատկությունը և կրթության կազմակերպման մեթոդաբանական ձևը:

8. Միաժամանակ մեկից ավելի կրթական ծրագրերում ուսումնառության գույակցումը չի արգելվում, եթե դասընթացների կազմակերպման ռեժիմը չի համընկնում:

9. Մասնագիտական կրթության համապատասխան մակարդակի ավարտական փաստաթուղթ ստացած անձինք իրավունք ունեն կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի սահմանած կարգով շարունակելու ուսումնառությունը հաջորդ մակարդակի կրթական ծրագրով՝ հիմք ընդունելով ձեռք բերած կրեդիտների քանակը կամ համեմատվող ծրագրերի ակադեմիական տարբերությունների ողջամիտ ծավալը:

10. ՄՈՒՀ-ում դասավանդման լեզուն գրական հայերենն է, անհրաժեշտության դեպքում՝ նաև հայերեն ժեստերի լեզուն:

11. ՄՈՒՀ-ի սահմանած կարգով ուսումնական մոդուլներ, դասընթացներ կամ դրանց առանձին թեմաներ կարող են դասավանդվել օտար լեզվով՝

1) եթե կրթական ծրագրի որակավորման ուղղվածությունը եկթադրում է օտար լեզվի ուսուցում.

2) եթե դասընթացն իրականացնում է օտարերկրյա մասնագետը.

3) օտարերկրյա ՄՈՒՀ-ի հետ համատեղ իրականացվող համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրի դեպքում.

4) օտարերկրյա քաղաքացիների համար իրականացվող համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրի դեպքում.

5) եթե ապահովվել է թարգմանություն:

12. Ուսումնական գործընթացի կազմակերպման սկիզբը և ավարտը, դասերի կազմակերպման ռեժիմը (ժամերը և գրաֆիկը), ինչպես նաև ուսանողի արձակուրդի տևողությունը սահմանում է ՄՈՒՀ-ը՝ հաշվի առնելով համապատասխան կրթական ծրագրի կազմակերպման, այդ թվում՝ գործնական աշխատանքային ուսուցման առանձնահատկությունները և սահմանված ուսումնառության նվազագույն տևողությունը:

Հոդված 9. ՄՈՒՀ-երը և դրանց տեսակները

1. ՄՈՒՀ-երը, ըստ հիմնադրի, կարող են լինել՝

- 1) պետական ՄՈՒՀ, որը հիմնադրվում է Կառավարության որոշմամբ կամ միջազգային պայմանագրի հիման վրա.
- 2) հանրային ՄՈՒՀ, որը հիմնադրվում է պետության և ոչ պետական կազմակերպության միջև (այդ թվում՝ օտարերկրյա) համագործակցության պայմանագրի հիմքով.
- 3) մասնավոր ՄՈՒՀ, որը հիմնադրում են իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձինք (այդ թվում՝ օտարերկրյա):
2. Պետական ՄՈՒՀ-ը ոչ առևտրային կազմակերպություն է: Պետական չհանդիսացող ՄՈՒՀ-ը կարող է ունենալ օրենքով նախատեսված ցանկացած կազմակերպական-իրավական ձև:
3. Մասնագիտական կրթության համակարգում սահմանվում է ուսումնական հաստատության «քոլեջ» տեսակը:
4. Հանրային ՄՈՒՀ-ի հիմնադրման համագործակցության պայմանագրով սահմանվում են հիմնադիր կողմերի իրավունքներն ու պարտականությունները, կառավարման և կրթության կազմակերպման առանձնահատկությունները, սեփականության իրավունքի և այլ գույքային ու անձնական ոչ գույքային իրավունքների հետ կապված հարցերը:
5. Օտարերկրյա ուսումնական հաստատությունների մասնաճյուղերի ստեղծումն ու գործունեությունը կարգավորվում են «Կրթության մասին» օրենքով, սույն օրենքով և Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերով:

Հոդված 10. ՄՈՒՀ-ի հիմնական գործառույթները

1. ՄՈՒՀ-ը, սույն օրենքին, իր կանոնադրությանը, ինչպես նաև սովյալ ոլորտը կարգավորող այլ նորմատիվ իրավական ակտերին համապատասխան, իրականացնում է՝
 - 1) սոցիալական գործընկերների և գործատուների ներգրավմամբ ու համագործակցությամբ համապատասխան մակարդակի որակավորումն ապահովող կրթական ծրագրի ուսումնամեթոդական փաթեթի մշակումն ու հաստատումը, իրականացումը և վերջնաորոշումների գնահատումը.
 - 2) ընդունելության գործընթացի կազմակերպումը, ներառյալ օտարերկրյա քաղաքացիների՝ ըստ կրթական ծրագրի մակարդակի որակավորման.
 - 3) մասնագիտական կողմնորոշման և կարիերայի ուղղորդման խորհրդատվության տրամադրումը.
 - 4) համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրով ուսումնական գործընթացի կազմակերպումը, ուսուցման անհրաժեշտ մեթոդների և տեխնոլոգիաների ընտրությունը, ընթացիկ և պետական ամփոփիչ ստուգման կազմակերպումը՝ ըստ կրթական ծրագրի և որակավորման պահանջների.
 - 5) ՄԿՈՒ որակի շարունակական բարելավումը, դասավանդման, ուսումնառության արդիական մեթոդների ներդրումը, դրանց բազմազանության և արդյունավետության ապահովումը.
 - 6) լրացուցիչ կրթական ծրագրեր.
 - 7) ուսանողների ուսումնառության դադարեցումը, տեղափոխումը և ուսանողական իրավունքների վերականգնումը՝ կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի սահմանած կարգով.
 - 8) կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող անձանց անհրաժեշտ ծառայությունների, այդ թվում՝ խելամիտ հարմարեցումների ապահովումը՝ մյուսների հետ հավասար հիմունքներով կրթության արդյունավետ և որակյալ կազմակերպման համար.
 - 9) ուսանողների կողմից կրեդիտների կուտակման կարգի, ուսումնառության վերջնաորոշումների գնահատման, պետական ամփոփիչ ստուգման ձևերի ու պարբերականության սահմանումը՝ ըստ սովյալ կրթական ծրագրի որակավորման.
 - 10) կրթական ծրագրով նախատեսված որակավորումների շնորհումը.
 - 11) ուսումնական, վարչական, ֆինանսական և տնտեսական գործունեությանն առնչվող, ներառյալ իր աշխատողների ընտրության և նշանակման կարգերի սահմանումը.
 - 12) ուսումնասօժանողակ, մանկավարժական և վարչական կազմի մասնագիտական կատարելագործմանն ուղղված դասընթացների կազմակերպումը կամ դրանցում ընդգրկվածության ապահովումը.
 - 13) ՄՈՒՀ-ի տարեկան ծախսերի նախահաշվի կազմումը.
 - 14) ՄՈՒՀ-ի գարգացման ռազմավարական ծրագրի, այդ թվում՝ գործունեության առաջնահերթ ուղղությունների հաստատումը և ապահովումը.
 - 15) սոցիալական գործընկերության խթանման, կողմերի միջև երկխոսության և համագործակցության հարթակների գործարկումը.
 - 16) ըստ մասնագիտական կրթական ծրագրի և որակավորման՝ ուսման վարձերի սահմանումը.
 - 17) ուսանողական ինքնակառավարմանը աջակցումը, ՄՈՒՀ-ի ծրագրերում ուսանողների ընդգրկվածության ապահովումը.
 - 18) հիմնարկների, մասնաճյուղերի և կառուցվածքային միավորների, այդ թվում՝ օտարերկրյա պետություններում, ինչպես նաև հանրակրթական, արհեստագործական և միջին մասնագիտական կրթական ծրագրեր իրականացնող կառուցվածքային միավորների ստեղծումը՝ օրենքով սահմանված կարգով.
 - 19) կազմակերպության գույքի տիրապետումը, օգտագործումը կամ տնօրինումը՝ օրենքով և կանոնադրությամբ սահմանված կարգով.
 - 20) օրենքով և ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ չարգելված այլ գործունեություն:
2. ՄՈՒՀ-ում արգելվում է քաղաքական, կուսակցական, կրոնական կազմակերպությունների և միավորումների

գործունեությունը:

Հոդված 11. Մասնագիտական կրթական ծրագրի իրականացման իրավունքի և որակավորման լիցենզավորումը

1. Մասնագիտական կրթության համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրին իրականացվում է արհեստագործական կամ միջին մասնագիտական կրթական աստիճանում կրթական ծրագրի իրականացման իրավունքի, ինչպես նաև յուրաքանչյուր որակավորման լիցենզիայի հիման վրա` Կառավարության սահմանած կարգով և պայմաններով:

2. Սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված կրթական ծրագրի իրականացման իրավունքի և որակավորման լիցենզավորումն իրականացնում է պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմինը (այսուհետ` լիազոր մարմին)` կրթական ծրագրերի լիցենզավորման հանձնաժողովի որոշման հիման վրա` «Լիցենզավորման մասին» օրենքին, սույն օրենքին, մասնագիտական կրթության կրթական ծրագրերի լիցենզավորման կարգերին և այլ նորմատիվ իրավական ակտերին համապատասխան:

3. Մասնագիտական կրթության համապատասխան մակարդակներում կրթական ծրագրի իրականացման իրավունքի տրամադրման պայման են`

1) կրթական գործունեություն իրականացնելու համար անհրաժեշտ շենքի և ուսումնական տարածքի առկայությունը, որի նկատմամբ ՄՈՒՀ-ն ունի սեփականության, վարձակալության կամ անհատույց օգտագործման իրավունքներ:

2) ուսումնական գործընթացին օժանդակող մարզական տարածքի կամ դրա օգտագործման կամ ծառայությունների մատուցման պայմանագրի առկայությունը և գրադարանային համապատասխան հագեցվածությամբ տարածքների առկայությունը` լիազոր մարմնի սահմանած սանիտարահիգիենիկ և տեխնիկական անվտանգության նորմերին համապատասխան:

3) լսարանային, գործնական ուսուցման գործընթացին օժանդակող ուսումնասարտադրական, լաբորատոր տարածքների և բազաների առկայությունը` սանիտարահիգիենիկ և տեխնիկական անվտանգության նորմերին համապատասխան:

4) ՄՈՒՀ-ի հինգ տարվա զարգացման ռազմավարական ծրագրի առկայությունը:

5) ուսանողներին ֆինանսական աջակցություն տրամադրելու պարտավորությունը հանրային և մասնավոր ՄՈՒՀ-երի դեպքում:

4. Սույն հոդվածի 3-րդ մասի 2-րդ և 3-րդ կետերով սահմանված պայմաններին համապատասխանությունը հավաստվում է լիազոր մարմնի տեղեկանքի հիման վրա:

5. Նոր ստեղծվող պետական ՄՈՒՀ-ի դեպքում սույն հոդվածի 3-րդ մասի 4-րդ կետով նախատեսված զարգացման ռազմավարական ծրագրի առկայության պահանջն ապահովվում է հիմնադրման օրվանից հետո` մեկ տարվա ընթացքում:

6. Մասնագիտական կրթության համապատասխան մակարդակի յուրաքանչյուր որակավորման համար լիցենզիայի տրամադրման պայման են`

1) համապատասխան կրթական ծրագրի մակարդակի որակավորումն (ուղղվածությունը) ապահովող ուսումնամեթոդական փաթեթի առկայությունը (ուսումնական մոդուլները, ուսումնական պլանները, ծրագրի իրականացման ձևը):

2) տվյալ կրթական ծրագրի աստիճանի (մակարդակի) կամ որակավորման ուղղվածությանը համապատասխան լաբորատորիաների և ուսումնասարտադրական տարածքների (արհեստանոցների) գույքի ու սարքավորումների, գրադարանային-տեղեկատվական ֆոնդի առկայությունը կամ դրանց օգտագործման կամ ծառայությունների մատուցման պայմանագրի առկայությունը` հիմք ընդունելով սույն օրենքի 7-րդ հոդվածի 8-րդ մասի 5-րդ կետով, 9-րդ և 10-րդ մասերով սահմանված պայմանների ապահովումը:

3) սույն օրենքի 15-րդ հոդվածի 9-րդ մասի 1-ին և 2-րդ կետերով նախատեսված աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառության ձևերի կիրառման դեպքում` գործատուի հետ համագործակցության շրջանակը սահմանող փաստաթղթի (հուշագրի, պայմանագրի) և դրա իրագործումն ապահովող համապատասխան մարդկային ու նյութատեխնիկական ռեսուրսների վերաբերյալ տեղեկությունները:

4) համապատասխան կրթական մակարդակում մասնագիտական կրթական ծրագրով ուսուցում ապահովելու համար անհրաժեշտ մանկավարժական և ուսումնաօժանդակ աշխատողների առկայությունը, որից հիմնական աշխատանքային պայմանագրով աշխատող մանկավարժական աշխատողների ընդհանուր թիվը կազմում է մանկավարժական աշխատողների թվի առնվազն 30 տոկոսը:

7. Մասնագիտական կրթության ծրագրերի մակարդակներում որոշակի որակավորման ուսումնառությունը հիմնական կրթության հիմքով կազմակերպելու դեպքում տվյալ ծրագրի լիցենզավորման փաթեթում ընդգրկվում է միջնակարգ կրթության երրորդ մակարդակի պետական բաղադրիչն ապահովող կրթական ծրագիրը:

8. Նոր ստեղծվող ՄՈՒՀ-ի կրթական ծրագրի իրականացման իրավունքը տրվում է առնվազն մեկ որակավորման համար լիցենզիայի հետ միաժամանակ:

9. Կրթական ծրագրի իրականացման իրավունքը և համապատասխան որակավորման լիցենզիան ՄՈՒՀ-ին տրվում

են անժամկետ:

10. ՄՈՒՀ-ին տրված համապատասխան մակարդակի կրթական ծրագրի իրականացման կամ որակավորման լիցենզիայի գործողությունը կարող է դադարեցնել լիազոր մարմինը՝ «Լիցենզավորման մասին» օրենքով սահմանված հիմքերով և կարգով:

11. Լիցենզիայի գործողությունը դադարեցնելու մասին լիազոր մարմինը պատշաճորեն տեղեկացնում է ՄՈՒՀ-ին որոշման կայացման օրվան հաջորդող երեք աշխատանքային օրվա ընթացքում՝ ուղարկելով նաև լիցենզիայի գործողության դադարեցման մասին որոշման բնօրինակը:

12. Լիցենզիայի գործողության դադարեցման մասին լիազոր մարմնի որոշումը կարող է բողոքարկվել դատական կարգով:

13. Մասնագիտական կրթության համապատասխան մակարդակի՝ որակավորման (ուղղվածության) ծրագրի իրականացման լիցենզիայի գործողությունը դադարեցվելու դեպքում կրթական ծրագրում ընդգրկված ուսանողներն իրավունք ունեն շարունակելու ուսումնառությունը համապատասխան կրթական ոլորտում՝ ընդգրկվելով տվյալ պետական կամ ոչ պետական հավատարմագրված մեկ այլ ՄՈՒՀ-ի կրթական ծրագրերում կամ մասնակցելու այդ ՄՈՒՀ-ի կրթական ծրագրերով պետական ամփոփիչ ստուգմանը՝ լիազոր մարմնի սահմանած կարգով:

14. Նորմատիվ իրավական ակտերի փոփոխության արդյունքով սույն հոդվածի 3-րդ և 6-րդ մասերով սահմանված լիցենզավորման պայմանները փոփոխվելու դեպքում կրթության լիազոր մարմինը 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում տեղեկացնում է համապատասխան լիցենզիա ունեցող ՄՈՒՀ-երին:

Հոդված 12. Մասնագիտական կրթության որակի գնահատումը

1. Մասնագիտական կրթության որակի գնահատումը ՄՈՒՀ-ի, դրա կրթական ծրագրերի, ուսանողի կարիերայի հետազոծի և հնարավորությունների, մշտադիտարկման, գնահատման և բարելավման շարունակական գործընթաց է, որն իրականացվում է ներքին և արտաքին գնահատման՝ Կառավարության սահմանած չափանիշներին համապատասխան:

2. Մասնագիտական կրթության որակի գնահատման համակարգը ներառում է՝

- 1) ներքին գնահատումը,
- 2) արտաքին գնահատումը,
- 3) որակի գնահատման կամ հավաստման կառույցները:

3. Ներքին գնահատումը ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ սահմանված կարգով իր գործունեության և սահմանված նպատակներին ու վերջնարդյունքներին կրթական գործընթացի համապատասխանության վերլուծությունն է: Ներքին գնահատումն իրականացվում է տարեկան մեկ անգամ՝ մինչև նոր ուսումնական տարվա սկիզբը: Ներքին գնահատմանը մասնակցում են վարչական և մանկավարժական աշխատողները, ուսանողները, ԱՀՈՒ-ի իրականացմանը մասնակից գործատուների ներկայացուցիչները:

4. Արտաքին գնահատումը, պետության սահմանած չափանիշներին համապատասխան, ՄՈՒՀ-ի կառավարման և գործունեության արդյունավետության գնահատումն է նախորդ ժամանակահատվածի արդյունքների, ներդրված փորձարարական ծրագրերի կամ մյուս ՄՈՒՀ-երի համեմատ: Որակի արտաքին գնահատմանը կարող են մասնակցել ՄՈՒՀ-ի շրջանավարտները և ուսանողները, կրթության և այլ մասնագիտական ոլորտների կառավարման պետական լիազոր մարմինները, ՄՈՒՀ-ի սոցիալական գործընկերության կողմ հանդիսացող կազմակերպությունների ներկայացուցիչները:

5. Որակի գնահատման կամ հավաստման կառույցները Կառավարության ստեղծած կամ սահմանած կարգով ճանաչված, իրենց գործառնություններում անկախ մասնագիտացված մարմիններ են, որոնց հիմնական նպատակը մասնագիտական կրթության որակի արտաքին գնահատման գործընթացների իրականացումն է:

Հոդված 13. ՄՈՒՀ-ի հավատարմագրումը

1. ՄՈՒՀ-ի հավատարմագրումն իրականացնում են որակի գնահատման կամ հավաստման կառույցները (այսուհետ՝ մասնագիտացված կառույց)՝ օրենքով սահմանված կարգով: ՄՈՒՀ-ի հավատարմագրման կարգը, չափանիշները և հավատարմագրի գործողության ժամկետները հաստատում է Կառավարությունը՝ կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի ներկայացմամբ:

2. Պետությունն ապահովում է ՄՈՒՀ-երի և դրանց կրթական ծրագրերի հավատարմագրման չափանիշների և տվյալների միջազգային փոխճանաչելիությունը և համադրելիությունը, ինչպես նաև հավատարմագրված ՄՈՒՀ-երի և դրանց կրթական ծրագրերի վերաբերյալ տվյալների հասանելիությունը միջազգային հարթակներում:

Հոդված 14. ՄՈՒՀ ընդունելությունը

1. ՄՈՒՀ ընդունելությունն իրականացվում է մրցութային հիմունքներով՝ ըստ կրթական ծրագրի մակարդակների և

որակավորումների:

2. ՄՈՒՀ-ն իրավունք ունի ընդունելություն հայտարարելու միայն կրթական ծրագրի համապատասխան մակարդակի իրականացման իրավունքի և որակավորման լիցենզիայի առկայության դեպքում:

3. Կառավարությունը առաջիկա ուսումնական տարվա և դրան հաջորդող երկու ուսումնական տարվա համար հաստատում է ըստ կրթական ծրագրի մակարդակների և ոլորտային որակավորումների նախատեսվող պետական կրթաթոշակների տոկոսային համամասնությունը՝ ելնելով երկրի տնտեսական, սոցիալական, առողջապահական, մշակութային զարգացման կարիքներից և համապատասխան որակավորմամբ (ուղղվածությամբ) մասնագետների պատրաստման անհրաժեշտությունից ու պետության ֆինանսական հնարավորություններից: Պետական բյուջեից տրվող կրթաթոշակների հաստատված տոկոսային համամասնությունը տարեկան կարող է փոփոխվել ոչ ավելի, քան 20 տոկոսով, բացառությամբ ոլորտային պետական ռազմավարական ծրագրերում գերակայությունների էական փոփոխության դեպքի:

4. Կառավարության կողմից տվյալ տարվա համար ըստ կրթական ոլորտների համապատասխան համամասնությամբ հաստատված բյուջետային հատկացումների շրջանակներում կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի ղեկավարը մինչև տվյալ տարվա մարտի 1-ը, համապատասխան լիազոր մարմնի սահմանած կարգի համաձայն, հաստատում և հրապարակում է արհեստագործական և միջին մասնագիտական կրթության մակարդակում պետության կողմից ըստ կրթական ծրագրի տրամադրվող կրթաթոշակների նախնական քանակը, իսկ վերջնականը՝ մրցույթի արդյունքների հիման վրա:

5. Կրթական ծրագրերի մակարդակներին և որակավորումներին համապատասխան՝ սույն հոդվածի 4-րդ մասով հասկացված ընդհանուր տեղերի շրջանակում կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի ղեկավարը, հիմք ընդունելով ՄՈՒՀ-երի նախնական հիմնավորված հայտերը, ըստ ՄՈՒՀ-երի հատկացնում է փոխհատուցման ենթակա ընդունելության տեղերը: ՄՈՒՀ-երը կարող են յուրաքանչյուր որակավորման (ուղղվածության) համար լիցենզիայով հասկացված սահմանային տեղերի շրջանակում կատարել վճարովի ընդունելություն:

6. Ընդունելության մրցույթն անցկացվում է տվյալ ՄՈՒՀ-ի որակավորումների և մասնագիտական ուղղվածությամբ սահմանված տեղերի, կրթության կառավարման տեղեկատվական համակարգում գրանցված դիմորդների հայտերի հիման վրա՝ ընդունելության պայմանների վերաբերյալ հայտարարության հրապարակման օրվանից մինչև ընդունելության կարգով սահմանված վերջնաժամկետը:

7. Մշակույթի, սպորտի ոլորտի որակավորման կրթական ծրագրերի մակարդակներում և ուղղվածությամբ ընդունելություն իրականացնող ՄՈՒՀ-երը համապատասխան ուսումնական տարվանից ոչ ուշ, քան մեկ տարի առաջ հրապարակում են ընդունելության համար անհրաժեշտ մասնագիտական քննությունների պայմանները: Հրապարակված պայմանները փոփոխման ենթակա չեն, բացառությամբ եթե դա պայմանավորված է հայտարարված արտակարգ կամ ռազմական դրությամբ:

8. ՄՈՒՀ ընդունելության կարգը սահմանում է լիազոր մարմինը՝ նախատեսելով ընդունելության ժամկետները, հրապարակվող տեղեկությունների ցանկը և դրանց հրապարակման կարգը, մուտքային պահանջ հանդիսացող միավորների հաշվարկման, սույն հոդվածի 9-րդ մասով սահմանված ոլորտային որակավորումների համար քննությունների և մրցույթի անցկացման ընթացակարգը:

9. Մասնագիտական կրթության համապատասխան մակարդակում մշակույթի, սպորտի, բժշկության ոլորտների և լիազոր մարմնի սահմանած այլ որակավորումների համար ՄՈՒՀ ընդունելության պահանջները ներառում են ստեղծագործական և կատարողական արվեստի կամ ֆիզիկական կարողությունների ստուգում (քննություն), իսկ բժշկության ոլորտի առարկայական քննության դեպքում՝ հանրակրթական համապատասխան առարկայի (բնագավառի) ծրագրի գիտելիքների և կարողունակությունների ստուգում:

10. Ընդունելության մրցույթի արդյունքները հրապարակվում են ՄՈՒՀ-ում համապատասխան մակարդակի որակավորման մրցույթի արդյունքների ամփոփումից անմիջապես հետո:

11. Հայաստանի Հանրապետության այն երկքաղաքացիները կամ այն քաղաքացիները, որոնք վերջին երեք տարում սովորել են օտարերկրյա պետությունների ուսումնական հաստատություններում և ավարտել դրանք, կարող են իրենց ընտրությամբ ՄՈՒՀ ընդունվել Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների կամ օտարերկրյա քաղաքացիների համար սահմանված կարգով և պայմաններով, սակայն պահպանելով սույն հոդվածի 9-րդ մասով սահմանված ընդունելության պահանջները: Այն օտարերկրյա քաղաքացիները և քաղաքացիություն չունեցող անձինք, որոնք վերջին երեք տարում սովորել են Հայաստանի Հանրապետության ուսումնական հաստատություններում և ավարտել դրանք, ՄՈՒՀ ընդունելությանը մասնակցում են Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների համար սահմանված կարգով և պայմաններով:

12. ՄՈՒՀ-ն ուսանողի (նրա օրինական ներկայացուցչի) հետ կնքում է պայմանագիր, որի տեքստը հրապարակվում է ՄՈՒՀ-ի ընդունելության հայտարարության հետ միաժամանակ:

13. ՄՈՒՀ-ի և ուսանողի (նրա օրինական ներկայացուցչի) միջև կնքված պայմանագրում ամրագրվում են ուսումնառության առավելագույն տևողությունը, տվյալ մասնագիտության կրթական ծրագրի համար նախատեսված ուսման վարձի տարեկան չափը և կրեդիտների ընդհանուր քանակը, որակավորումից և համապատասխան զբաղմունքից բխող գործնական ուսուցման առանձնահատկությունները, ինչպես նաև օրենքով ու ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ սահմանված այլ պայմաններ: Ուսանողի հետ կնքված պայմանագրի պայմանները ուսումնառության ամբողջ ընթացքում փոփոխման ենթակա չեն, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ փոփոխությունը բարենպաստ է ուսանողի համար:

14. Ուսումնառությունը դադարեցրած անձի ուսանողական իրավունքը կարող է վերականգնվել՝ անկախ ուսումնառությունը դադարեցնելու պատճառներից և ժամկետներից:

15. Ուսումնառությունը դադարեցրած կամ մեկ հաստատությունից այլ հաստատություն տեղափոխվելու կամ մեկից ավելի կրթական ծրագրով կրթություն ստանալու միջոցով կրթական ծրագրի համապատասխան մակարդակի որակավորման որոշակի փուլ մուտք գործելու և ուսումնառությունը շարունակելու ցանկության դեպքում հիմք են՝

- 1) համապատասխան որակավորման (ուղղվածության) համար լիցենզիայով հատկացված սահմանային տեղերի առավելագույն քանակը.
- 2) առկա կրեդիտների, կրթական ծրագրով և ուսումնական պլանով սահմանված մոդուլների ծավալի, բովանդակության համապատասխանությունը և ակադեմիական տարբերությունը, որոնք ստուգվում են տվյալ ուսանողի ուսումնառած և այդ պահին գործող կրթական ծրագրով սահմանված վերջնարդյունքների համեմատ.
- 3) սույն հոդվածի 9-րդ մասով սահմանված պահանջների ապահովումը:

16. Ուսումնառությունը դադարեցրած անձի ուսումնառությունը հետագայում շարունակվելու դեպքում ՄՌԻՀ-ի սահմանած կարգով քննարկվում է ուսանողի կողմից համապատասխան կրեդիտների կուտակման անհրաժեշտությունը՝ հիմք ընդունելով տվյալ կրթական ծրագրի վերջնարդյունքների փոփոխությունը:

17. Կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմինը սահմանում է սույն հոդվածի 15-րդ մասով նախատեսված հիմքերով դիմորդների միջև մրցույթի անցկացման կարգը:

18. Ուսանողի տեղափոխությունը պետական ՄՌԻՀ կարող է իրականացվել միայն մեկ այլ պետական, հանրային և մասնավոր հավատարմագրված ՄՌԻՀ-ից:

Հոդված 15. Մասնագիտական կրթության կազմակերպումը և աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառությունը

1. Մասնագիտական կրթության համապատասխան մակարդակի որակավորման կամ միկրոորակավորման (որոշակի ձեռք բերված ուսումնառության արդյունքների) կրթական ծրագիրը կարող է իրականացվել քոլեջում, մասնագիտական կրթության մակարդակների որակավորումներով կրթական ծրագիր իրականացնող բարձրագույն ուսումնական հաստատության ստորաբաժանումում, քրեակատարողական հիմնարկում, այլ կազմակերպությունում՝ լիցենզիայի առկայության դեպքում:

2. Քրեակատարողական հիմնարկներում պահվող անձանց համար մասնագիտական կրթության և ուսուցման ծրագրերի կազմակերպման կարգը սահմանվում է Կառավարության որոշմամբ՝ Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական օրենսգրքի հիման վրա:

3. Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող ուսանողների ուսումնառությունը կազմակերպվում է նրանց կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատման, դրան համապատասխան մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների սահմանման, իսկ անհրաժեշտության դեպքում՝ անհատական ուսուցման պլանի հիման վրա:

4. Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող ուսանողի (նրա օրինական ներկայացուցչի) պահանջով կամ համաձայնությամբ հանրակրթական ուսումնական հաստատությունը ՄՌԻՀ-ին է տրամադրում անձի գնահատված կարիքին համապատասխան հավաքված մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների մասին տեղեկատվությունը:

5. Կրթության կազմակերպման մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների տրամադրման, կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատման վրա տարածվում են «Հանրակրթության մասին» օրենքի դրույթները այնքանով, որքանով դրանք իրենց էությանը կիրառելի են մասնագիտական կրթության նկատմամբ:

6. Մասնագիտական կրթությունը կազմակերպվում է համապատասխան ՄՌԻՀ-ի և տվյալ որակավորումների ոլորտի սոցիալական գործընկերների հետ համատեղ մշակված ու ՄՌԻՀ-ի հաստատած ուսումնառության մոդուլների և ուսումնական պլանների ժամանակացույցին համապատասխան:

7. Եթե համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրով ուսումնառությունը կազմակերպվում է հիմնական կրթության հիմքով, ապա տվյալ ծրագրում ընդգրկվում է միջնակարգ կրթության երրորդ մակարդակի առնվազն պետական բաղադրիչն ապահովող ծրագիրը (արդյունքները)՝ հանրակրթության պետական չափորոշիչ պահանջներին համապատասխան, որը սահմանվում է ուսումնական պլանով և դրա իրականացման ժամանակացույցով:

8. ՄԿՌԻ կրթական ծրագրի համապատասխան մակարդակի որակավորման մոդուլային ծրագրով սահմանված գիտելիքների ու կարողունակությունների զարգացման, դրանք գործնականում կիրառելու հմտությունները կատարելագործելու նպատակով ՄՌԻՀ-ը սոցիալական գործընկերների համագործակցությամբ և մասնակցությամբ իրականացնում է գործնական աշխատանքային ուսուցում՝ սույն հոդվածի 9-րդ մասով սահմանված ձևերով: Սույն հոդվածի 9-րդ մասով սահմանված ձևերը կարող են կիրառվել լրացուցիչ կրթական ծրագրերի համար:

9. Աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառությունը կազմակերպվում է հետևյալ ձևերով.

1) դուրս ուսումնառություն՝ կրթական ծրագրի մակարդակում ըստ որակավորման առանձնահատկության ուսումնառության կազմակերպման ձև, որն իրականացվում է միաժամանակ ՄՌԻՀ-ում և գործատուի մոտ (այդ թվում՝ ուսումնագործնական կենտրոններում) կամ իրական աշխատավայրին համապատասխանեցված աշխատանքային

միջավայրում ուսումնառության համադրմամբ՝ ապահովելով որակավորմանն ու զբաղմունքին համապատասխան աշխատանքային կարողունակությունների ձեռքբերումը.

2) պրակտիկա՝ աշխատանքի վայրում ուսումնառության փուլ, որը լրացնում է հիմնական կրթական ծրագրի ճանաչողական և գործնական բաղադրիչը, և որի ընթացքում ուսանողն առավելապես դիտարկում է աշխատանքային գործընթացը, կատարում որոշակի աշխատանքներ՝ ըստ սահմանված ժամանակացույցի.

3) աշխատանքի ընթացքում ուսումնառություն՝ կազմակերպվում է ընթացիկ աշխատանքային միջավայրում: Այն իրականացվում է առավելապես դրսեկության ձևով կրթության կազմակերպման միջոցով և ապահովում է աշխատանքային իրավահարաբերության մեջ գտնվող անձի միաժամանակյա կրթությունը և որակավորումը աշխատանքային գործունեության ընթացքում:

10. Դուրս ուսումնառության կազմակերպման պարագայում աշխատանքային միջավայրում ուսումնառությունը կազմում է կրթական ծրագրի գերակշռող մասը, որի վերջնաբյուրեղներն ստուգվում են գործնական միջավայրում՝ գործատուների ներգրավմամբ:

11. Աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառության՝ սույն հոդվածի 9-րդ մասի 1-ին և 2-րդ կետերով նախատեսված ձևերով գործնական աշխատանքային ուսուցումը կազմակերպվում է գործնական աշխատանքային ուսուցման ծրագրի հիման վրա: Սույն հոդվածի 9-րդ մասի 3-րդ կետով նախատեսված դեպքում, եթե առկա է գործնական աշխատանքային ուսուցման ծրագրի և ուսանողի ընթացիկ աշխատանքային գործառնությունների միջև ծրագրային տարբերություն, ապա գործնական աշխատանքային ուսուցման ծրագրով լրացվում է միայն այդ տարբերությունը:

12. Սույն հոդվածի 9-րդ մասով նախատեսված ձևերով ուսումնառությունը կազմակերպվում է ՄՈՒՀ-ի և գործատուի միջև կնքված՝ աշխատանքի վրա հիմնված ուսուցման կազմակերպման վերաբերյալ համագործակցության շրջանակը սահմանող պայմանագրի հիման վրա:

13. Սույն հոդվածի 9-րդ մասի 1-ին կետով նախատեսված ձևով ուսումնառության կազմակերպման դեպքում գործատուի և ուսանողի (աշկերտի) միջև Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսգրքով սահմանված կարգով կնքվում է աշխատանքային պայմանագիր (աշկերտության պայմանագիր), որով սահմանվում են նաև՝

1) կրթական ծրագրի համապատասխան մակարդակի որակավորումը և գործնական աշխատանքային ուսուցման նպատակը.

2) գործնական աշխատանքային ուսուցման կազմակերպման վայրը.

3) կողմերի իրավունքներն ու պարտականությունները.

4) աշխատանքի ծավալը, աշխատանքն սկսելու և ավարտելու ժամկետները և տևողությունը.

5) անվտանգության ապահովման և առողջության պահպանման հարցերը:

14. Եթե կրթական ծրագրի որակավորման համապատասխան բնագավառում աշխատանքը օրենսդրությամբ սահմանված է որպես ծանր, վնասակար, առանձնապես ծանր, առանձնապես վնասակար կամ մինչև 18 տարեկան անձանց համար ծանր և վնասակար համարվող, ապա մինչև 18 տարեկան աշկերտը կարող է ներգրավվել գործնական աշխատանքային ուսուցման մեջ, եթե ապահովված են անչափահասի առողջության, անվտանգության և բարոյականության պահպանման համապատասխան պայմաններ և անհատական պաշտպանության միջոցներ, ինչպես նաև գործատուն նախապես տրամադրել է հնարավոր ռիսկերի, անվտանգ աշխատանքային գործունեության վերաբերյալ տեղեկություններ, անցկացրել է ուսուցում և հրահանգավորում: Աշխատանքը պետք է իրականացվի ոլորտում մասնագիտական բավարար գիտելիքներ և փորձ ունեցող չափահաս անձի (մասնագիտական ուսուցման հրահանգչի) հսկողության ներքո: Սույն մասով նախատեսված ոլորտներում մինչև գործնական աշխատանքային ուսուցման կազմակերպումը ուսանողն ուսումնական հաստատության միջոցների հաշվին անցնում է բժշկական գնություն, եթե այլ բան նախատեսված չէ գործատուի հետ կնքված պայմանագրով:

15. Դուրս ձևով ուսումնառող աշկերտին գործատուն (այդ թվում՝ ՄՈՒՀ-ի, եթե գործատուն ՄՈՒՀ-ն է) տալիս է փաստացի աշխատած ժամանակին կամ կատարված փաստացի աշխատանքին համապատասխան վարձատրություն, իսկ այդ ժամանակահատվածը համարվում է մասնագիտական փորձառություն և հաշվարկվում աշխատանքային ստաժում: Դուրս ուսումնառության ընթացքում աշխատանքային հարաբերությունների վրա տարածվում են Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսգրքի դրույթները:

16. ՄՈՒՀ-ը կրում է մասնագիտական կրթական ծրագրով աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառության շրջանակում սահմանված որոշակի աշխատանք կատարող ուսանողի՝ աշխատանքի վայրում դժբախտ դեպքերից և մասնագիտական հիվանդություններից ապահովագրության պարտավորություն, եթե այլ բան նախատեսված չէ գործատուի հետ կնքված պայմանագրով:

17. Մասնագիտական կրթական ծրագրով աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառության շրջանակում գործնական աշխատանքային ուսուցում անցնող ուսանողի օրապահիկը, տեղափոխման և կեցության հետ կապված ծախսերը հատուցում է ՄՈՒՀ-ը, եթե այլ բան նախատեսված չէ գործատուի հետ կնքված պայմանագրով: Հատուցման ենթակա ծախսերը և չափը սահմանում է Կառավարությունը:

18. Մասնագիտական կրթության համակարգում գնահատված կարիքների հիման վրա պետության առաջնահերթ համարվող որակավորումների համար պետական բյուջեից Կառավարության սահմանած կարգով և չափով տրամադրվում է աշկերտի՝ սույն հոդվածի 15-րդ մասով նախատեսված աշխատավարձի լրիվ կամ մասնակի փոխհատուցում՝ ուսանողի մասնագիտական կատարելագործմանը համապատասխան աստիճանական նվազման սկզբունքով՝ սույն օրենքի 32-րդ հոդվածի 3-րդ մասի շրջանակում:

19. Աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառություն կազմակերպելու նպատակով ՄՈՒՀ-ը, իր կողմից իրականացվող կրթական ծրագրերի որակավորումներին և զբաղմունքին համապատասխան, կարող է միայնակ կամ համագործակցությամբ ստեղծել տնտեսական ընկերություն կամ դառնալ մասնակից՝ սույն օրենքի 37-րդ հոդվածի 5-րդ և 6-րդ մասերով սահմանված դեպքերում և կարգով:

20. Սույն հոդվածով նախատեսված մասնագիտական կրթության կազմակերպման ձևերի կիրառությունից անկախ՝ մասնագիտական կրթական ծրագիրը պետք է ապահովի սույն օրենքի 7-րդ հոդվածի 8-10-րդ մասերով սահմանված պահանջներին համապատասխանությունը:

21. Ուսումնառության ընթացքում ՄՈՒՀ-ը կարող է փոխել աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառության կազմակերպման ձևը՝ լիազոր մարմնի սահմանած կարգով:

Հոդված 16. Պետական ամփոփիչ ստուգումը, որակավորումն ու ավարտական փաստաթղթերը

1. Մասնագիտական կրթության համապատասխան մակարդակի կրթական ծրագրի ավարտին պետական ամփոփիչ ստուգման դրական արդյունքի հիման վրա ՄՈՒՀ-ն ուսանողին շնորհում է որակավորումը և կրթական աստիճանը հավաստող պաշտոնական փաստաթուղթ՝ դիպլոմ և դրա հավելված:

2. Պետական ամփոփիչ ստուգման ժամանակ գնահատվում է գործնական աշխատանքային իրավիճակում մասնագիտական խնդիրներ լուծելու և առաջադրանքներ կատարելու ուսանողի կարողունակությունը համապատասխան որակավորման ուղղվածության համար սահմանված ուսումնառության վերջնարդյունքների շրջանակում:

3. Պետական ամփոփիչ ստուգումը կարող է անցկացվել փուլային եղանակով:

4. Պետական ամփոփիչ ստուգումը չանցած ուսանողը չի գրկվում պետական ամփոփիչ ստուգումը վերահանձնելու իրավունքից՝ օրենսդրությամբ և ՄՈՒՀ-ի հետ կնքված պայմանագրով սահմանված պայմաններով:

5. Պետական ամփոփիչ ստուգումն իրականացնում է պետական որակավորող հանձնաժողովը: Պետական ամփոփիչ ստուգումն իրականացնող հանձնաժողովի կազմի առնվազն մեկ երրորդը սոցիալական գործընկերության կողմ կազմակերպությունների ներկայացուցիչներից է:

6. Պետական ամփոփիչ ստուգման կազմակերպման, վերահանձնման, պետական որակավորող հանձնաժողովի ձևավորման կարգը սահմանում է կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմինը:

7. Կրթական ծրագրի համապատասխան մակարդակի որակավորման ուսումնառությունը աշխատանքի վրա հիմնված դուրս ուսումնառության ձևով ավարտած ուսանողին շնորհվում են նաև ձեռք բերված և ոլորտային հանձնաժողովի գնահատած ու ճանաչած աշխատանքային կարողունակությունների վերաբերյալ հավաստագիր և ներդիր՝ «Կրթության մասին» օրենքի 26.1-ին հոդվածով սահմանված ընթացակարգերին համապատասխան:

8. ՄԿՈՒ ավարտական փաստաթղթերն են՝

1) արհեստագործական կրթության դեպքում՝ «արհեստավոր» կամ «կրտսեր մասնագետ» որակավորման դիպլոմը և դրա հավելվածը.

2) միջին մասնագիտական կրթության դեպքում՝ «մասնագետ» որակավորման դիպլոմը և դրա հավելվածը.

3) մասնագիտական ուսուցման կամ մասնակի որակավորման (միկրոորակավորման) վկայականն ու ներդիրը.

4) աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառության դեպքում՝ նաև գնահատված և ճանաչված կարողունակությունների հավաստագիրն ու ներդիրը:

9. Ուսումնառությունը չավարտած անձին տրվում է ուսումնասիրած դասընթացների ու մոդուլների և կուտակված կրեդիտների վերաբերյալ ակադեմիական տեղեկանք:

10. Եթե ուսանողը չի հաղթահարել համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրի համար սահմանված ամբողջական ծրագիրը, ապա ուսանողի դիմումի հիման վրա նրան կարող է տրվել նաև մասնագիտական ուսուցման կամ մասնակի որակավորման (միկրոորակավորման) վկայական՝ համաձայն ձեռք բերած ուսումնառության արդյունքների:

11. Սույն հոդվածի 9-րդ և 10-րդ մասերով նախատեսված փաստաթղթերը հիմք են մասնագիտական կրթական ծրագրերով անձի ուսումնառության շարունակության համար՝ հաշվի առնելով նախընտրած կրթական ծրագրի որակավորման բովանդակության և կրեդիտների համապատասխանությունը:

12. Դիպլոմը և դրա հավելվածը, հավաստագիրը և ներդիրը տրամադրվում են էլեկտրոնային փաստաթղթի տեսքով:

13. Սույն հոդվածի 9-րդ մասով սահմանված ակադեմիական տեղեկանքի ձևը, ինչպես նաև ՄՈՒՀ-ի ավարտական փաստաթղթերի պատվիրման, բաշխման, լրացման, հաշվառման, գրանցման, պահպանման, կրկնօրինակի տրամադրման կարգը սահմանում է կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմինը:

14. Մասնագիտական կրթության մակարդակներով շնորհվող որակավորումները հավաստող դիպլոմի և հավելվածի ձևերը կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի ներկայացմամբ հաստատում է Կառավարությունը:

15. Անձին շնորհված մասնագիտական կրթության օտարերկրյա որակավորումները ճանաչվում և գնահատվում են այդ բնագավառում Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած կոնվենցիաների, Հայաստանի Հանրապետության և այլ պետությունների միջև կնքված միջազգային պայմանագրերի և այլ իրավական ակտերի համաձայն՝ իր գործառույթներում անկախ մասնագիտացված կառույցի տված տեղեկատվության (խորհրդատվության) հիման վրա: Այն դեպքերում, երբ անձի ձեռք բերած որակավորումը չի կարող ապացուցվել փաստաթղթի միջոցով, ապա որակավորման

ճանաչման գործընթացն իրականացվում է կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի սահմանած կարգով:

Գ Լ ՈՒ Խ 3

ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ

Հոդված 17. Մասնագիտական կրթության և ուսուցման կառավարման համակարգը

- 1. ՄԿՈՒ համակարգի կառավարումն իրականացնում են՝
 - 1) Կառավարությունը.
 - 2) կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմինը.
 - 3) պետական կառավարման համակարգի այլ լիազոր մարմինները, այդ թվում՝ տարածքային կառավարման մարմինները, ինչպես նաև տեղական ինքնակառավարման մարմինները.
 - 4) ՄՈՒՀ-ի կառավարման մարմինները.
 - 5) սոցիալական գործընկերները, այդ թվում՝ սույն օրենքի 20-րդ հոդվածի 3-րդ և 5-րդ մասերով նախատեսված ոլորտային կառույցները:

Հոդված 18. Մասնագիտական կրթության և ուսուցման բնագավառում Կառավարության իրավասությունները

- 1. ՄԿՈՒ բնագավառում Կառավարության իրավասություններն են՝
 - 1) հիմնադրում, վերակազմակերպում և լուծարում է պետական ՄՈՒՀ-եր, ինչպես նաև օրենքով սահմանված կարգով որոշում է պետության մասնակցությամբ հանրային ՄՈՒՀ-ի ստեղծման, վերակազմակերպման, մասնակցությունից դուրս գալու և գործունեության դադարեցման հարցերը.
 - 2) հաստատում է պետական ՄՈՒՀ-երի օրինակելի կանոնադրությունը.
 - 3) հաստատում է մասնագիտական կրթության համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրի իրականացման իրավունքի և որակավորման լիցենզավորման կարգն ու պայմանները.
 - 4) հաստատում է ՄՈՒՀ-երի հավատարմագրման կարգը, չափանիշները և հավատարմագրի գործողության ժամկետը.
 - 5) հաստատում է ՄՈՒՀ-երի ներքին և արտաքին գնահատման չափանիշները, որակի ապահովման արտաքին գնահատման կարգը, որակի արտաքին գնահատման կամ հավաստման կառույցների ստեղծման և ճանաչման կարգը.
 - 6) հաստատում է պետական ՄՈՒՀ-ի տնօրենի մրցութային ընտրության կարգը.
 - 7) հաստատում է ՄՈՒՀ-ի ատեստավորված կամ տարակարգ ստացած մանկավարժական աշխատողների դրույքաչափի փոփոխության և հավելավճարի սահմանման կարգը և չափը.
 - 8) հաստատում է պետական և հանրային ՄՈՒՀ-երի՝ պետական բյուջեից ֆինանսավորման կարգը, գործակիցները և նորմատիվները, այդ թվում՝ ըստ ՄՈՒՀ-ի ֆինանսավորման արդյունքային ցուցանիշների.
 - 9) սահմանում է պետության կողմից լրիվ կամ մասնակի կրթաթոշակ տրամադրվելու [կարգը](#), այդ թվում՝ չափանիշները, հիմքերը, դեպքերը և կրթաթոշակի չափերը.
 - 10) հաստատում է պետական և հանրային ՄՈՒՀ-երի՝ յուրաքանչյուր ուսումնական տարվա կրթաթոշակով (լրիվ կամ մասնակի) ընդունելության տեղերի ձևավորման և ըստ ՄՈՒՀ-երի հատկացնելու կարգը.
 - 11) հաստատում է պետական և հանրային ՄՈՒՀ-երի՝ յուրաքանչյուր ուսումնական տարվա լրիվ կամ մասնակի կրթաթոշակի ձևով ընդունելության տեղերը՝ ըստ որակավորումների (ուղղվածության).
 - 12) հաստատում է պետական և հանրային ՄՈՒՀ-երի՝ նպատակային ուսուցման, այդ թվում՝ պետության համար առաջնահերթություն և կարևորություն ներկայացնող որակավորումներով կամ սահմանափակ կամ բարձրլեռնային բնակավայրերի քաղաքացիների ընդունելության ու գործուղման կարգը.
 - 13) հաստատում է մասնագիտական կրթության համապատասխան մակարդակի որակավորումը հավաստող դիպլոմի և դրա հավելվածի ձևերը.
 - 14) հաստատում է միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների բարձր առաջադիմություն ցուցաբերած շրջանավարտների՝ բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում համապատասխան մասնագիտությամբ կրթությունը շարունակելու կարգը.
 - 15) հաստատում է ՄՈՒՀ-եր օտարերկրյա քաղաքացիների ընդունելության կարգը.
 - 16) իրականացնում է օրենքով սահմանված այլ լիազորություններ:

Հոդված 19. Մասնագիտական կրթության և ուսուցման բնագավառում կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի իրավասությունները

1. ՄԿՈԻ քննազավառում կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի իրավասություններն են՝
 - 1) հաստատում է ոլորտային որակավորման շրջանակի մասնագիտական կրթության յուրաքանչյուր որակավորման շրջանակային նկարագիրը.
 - 2) սահմանում է ՄԿՈԻ ոլորտում կրեդիտների կուտակման և փոխանցման համակարգի ներդրման և գործարկման կարգը.
 - 3) սահմանում է աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառության ձևերի իրականացման կարգն ու մեթոդաբանությունը.
 - 4) հաստատում է փորձարկվող կրթական ծրագրերի երաշխավորման պայմանները, նախագծերի փորձարկման, հաստատման, ինչպես նաև վաղաժամկետ դադարեցման հիմքերն ու կարգը.
 - 5) հաստատում է փորձարարական ծրագրերը և նախագծերը, իսկ համապատասխան հիմքերի առկայության դեպքում վաղաժամկետ դադարեցնում է դրանք.
 - 6) իրականացնում է մասնագիտական կրթական ծրագրի իրականացման իրավունքի և որակավորման լիցենզավորումը.
 - 7) սահմանում է պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի անդամին ներկայացվող նվազագույն պահանջները, առաջադրման, փոխարինման և լիազորությունների դադարման ու դադարեցման կարգը.
 - 8) սահմանում է պետական ՄՈՒՀ-ի զարգացման ռազմավարական ծրագրի մշակման, հաստատման և այդ ծրագրի կատարման մասին հաշվետվությունների ներկայացման կարգը.
 - 9) սահմանում է ՄՈՒՀ-ի ղեկավարման իրավունքի հավաստագրման քննության կազմակերպման և հավաստագրման, հավաստագրման հանձնաժողովի կազմավորման և գործունեության կարգը.
 - 10) սահմանում է ՄԿՈԻ համակարգի գործունեության մշտադիտարկման և գնահատման իրականացման կարգը.
 - 11) սահմանում է համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրի կազմակերպման նախահաշվի կազմման չափանիշները.
 - 12) սահմանում է ՄՈՒՀ ընդունելության [կարգը](#).
 - 13) սահմանում է մեկից ավելի մասնագիտական կրթություն ստանալու կարգը.
 - 14) սահմանում է ուսանողների ուսումնառությունը դադարեցնելու, ինչպես նաև ուսումնառությունը դադարեցրած անձի ուսանողական իրավունքի վերականգնման կարգը.
 - 15) սահմանում է ՄՈՒՀ-ից այլ ՄՈՒՀ ուսանողի տեղափոխման կարգը.
 - 16) սահմանում է ՄՈՒՀ-ի ուսանողին ակադեմիական արձակուրդ տրամադրելու հիմքերը, կարգը և ժամկետները.
 - 17) սահմանում է ՄՈՒՀ-ի մանկավարժական և վարչական պաշտոններին ներկայացվող հիմնական չափանիշները.
 - 18) սահմանում է ՄՈՒՀ-ի մանկավարժական աշխատողի թափուր տեղի համար մրցույթի կարգը, մրցույթ չհայտարարելու դեպքերը.
 - 19) հաստատում է ՄՈՒՀ-ի մանկավարժական աշխատողների վերապատրաստումների [կարգն](#) ու ժամանակացույցը, ծրագրային ուղղությունները.
 - 20) սահմանում է ՄՈՒՀ-երի մանկավարժական աշխատողների ատեստավորման, ատեստավորման հանձնաժողովների ձևավորման և դրանց գործունեության [կարգը](#).
 - 21) սահմանում է մանկավարժական աշխատողների տարակարգի շնորհման կարգը, տարակարգի շնորհման հանձնաժողովի ձևավորման, դրա գործունեության և տարակարգերի շնորհման համար անհրաժեշտ փաստաթղթերի ցանկը, տարակարգի բնութագրիչները.
 - 22) սահմանում է պետական ամփոփիչ ստուգման կազմակերպման, վերահանձնման, պետական որակավորող հանձնաժողովի ձևավորման, ինչպես նաև սահմանված ժամկետից շուտ կամ ուշ որակավորում շնորհելու կարգը.
 - 23) սահմանում է սույն օրենքի 16-րդ հոդվածի 9-րդ մասով սահմանված ակադեմիական տեղեկանքի ձևը, ՄՈՒՀ-ի ավարտական փաստաթղթերի պատվիրման, բաշխման, լրացման, հաշվառման, գրանցման, պահպանման, կրկնօրինակի տրամադրման կարգը.
 - 24) սահմանում է հիմնական կրթության հիմքով մասնագիտական կրթական ծրագրերում միջնակարգ կրթության երրորդ մակարդակի պետական բաղադրիչով սահմանված առարկաների նվազագույն ցանկն ու ծավալը.
 - 25) սահմանված կարգով և ձևով տրամադրում է ՄՈՒՀ-ի, այդ թվում՝ վերակազմակերպված կամ լուծարված, ավարտական փաստաթղթի կրկնօրինակը՝ արխիվային հիմքերի առկայության դեպքում.
 - 26) սահմանում է ՄՈՒՀ-ի անվանակոչության կարգը.
 - 27) սահմանում է ՄՈՒՀ-երի «Տարվա լավագույններ» մրցույթի անվանակարգերը, ներկայացվող պահանջները և անցկացման կարգերը, խրախուսման եղանակները.
 - 28) սահմանում է ՄՈՒՀ-երի «Լավագույն ուսանողներ» մրցույթի չափանիշները, անվանական կրթաթոշակների չափը և մրցույթի անցկացման կարգը.
 - 29) սահմանում է ՄՈՒՀ-երում գործածվող փաստաթղթերի ցանկը և հաստատում դրանց լրացման (գործածման) կարգը.
 - 30) կազմակերպում է ՄԿՈԻ արդյունավետության բարձրացմանը, այդ թվում՝ ներառականությանն ուղղված ուսումնամեթոդական գրականության և օժանդակ նյութերի, կրթության մատչելիության ապահովման վերաբերյալ ուղեցույցների մշակումը և համակարգում է ՄՈՒՀ-երին մեթոդաբանական աջակցության տրամադրումը.

31) սահմանում է պետական ՄՈՒՀ-ի ուսանողներին և մանկավարժական աշխատողներին տրանսպորտային ծառայությունների դիմաց փոխհատուցման կարգը.

32) իրականացնում է օրենքով սահմանված այլ լիազորություններ:

Հոդված 20. Մասնագիտական կրթության և ուսուցման բնագավառում պետական կառավարման համակարգի այլ լիազոր մարմինների, տեղական ինքնակառավարման մարմինների և սոցիալական գործընկերների իրավասությունները

1. Կառավարության լիազորած պետական կառավարման համակարգի այլ լիազոր մարմինները ՄԿՈՒ Բնագավառում իրենց իրավասության սահմաններում իրականացնում են՝

1) իրենց իրավասության բնագավառներում մասնագիտական կարողունակությունների կարիքի գնահատում և վերհանում, որոնք անհրաժեշտ են սոցիալական շուկայական տնտեսության սկզբունքների վրա հիմնված հասարակության մեջ անձի ինքնուրույն գործունեության համար.

2) մասնագիտական կրթության մասով՝ ոլորտային որակավորումների շրջանակի, որակավորումների ցանկերի և բնութագրերի, որակավորման շրջանակային նկարագրի, ուսանողների գիտելիքների, կարողունակությունների նկատմամբ պահանջների ձևավորում.

3) շրջանավարտների պետական ամփոփիչ ատեստավորում և որակավորման աստիճանների շնորհում.

4) բնագավառի մանկավարժական աշխատողների որակավորման բարձրացման և կատարելագործման կազմակերպում.

5) աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառության շրջանակներում ուսանողների գործնական աշխատանքային ուսուցման կազմակերպմանը աջակցություն և մասնակցություն.

6) կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմին առաջարկությունների ներկայացում աշխատաշուկայի պահանջարկի ուսումնասիրության և պահանջվող մասնագետների ու նրանց պատրաստման պայմանների վերաբերյալ.

7) իրենց ենթակայությամբ ՄՈՒՀ-երի կանոնադրությունների հաստատում:

2. Տեղական ինքնակառավարման մարմինները ՄԿՈՒ Բնագավառում մասնակցում են սույն հոդվածի 1-ին մասի 1-ին, 2-րդ, 4-րդ և 5-րդ կետերով սահմանված լիազորությունների իրականացմանը, ինչպես նաև աջակցում համայնքում սոցիալական գործընկերության համակարգի գործառնությանը:

3. Սույն օրենքի 15-րդ հոդվածի 9-րդ մասի 1-ին կետով նախատեսված դուրս ուսումնառության համակարգում իրականացնում են կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմինը կամ նրա պատվիրակմամբ՝ ընտրված կազմակերպությունը (դուրս ուսումնառությունը համակարգող պատասխանատու մարմին)՝ մի կողմից, և ըստ ոլորտների մասնավոր հատվածի շահերը ներկայացնող ոչ առևտրային կազմակերպությունները (ոլորտային կառույց)՝ մյուս կողմից: Դուրս ուսումնառությունը համակարգող պատասխանատու մարմնի ձևավորման և գործունեության կարգը սահմանում է կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմինը:

4. Դուրս ուսումնառությունը համակարգող պատասխանատու մարմինը՝

1) սահմանում է գործատուների՝ որպես աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառության ձևով կրթական ծրագրի իրականացնող կողմ հանդես գալու նվազագույն պահանջները և ընթացակարգը.

2) սահմանում է մասնագիտական ուսուցման հրահանգչի ընտրության չափանիշները.

3) կազմակերպում է մասնագիտական ուսուցման հրահանգիչների վերապատրաստումը և շարունակական կատարելագործումը.

4) ստեղծում և վարում է սոցիալական գործընկերության կողմ կազմակերպությունների տեղեկատու.

5) իրականացնում է օրենսդրությամբ սահմանված այլ գործառնություններ:

5. Դուրս ուսումնառությունը համակարգելու շրջանակներում ոլորտային կառույցը՝

1) վերլուծում և դուրս ուսումնառությունը համակարգող պատասխանատու մարմին է ներկայացնում ոլորտի աշխատաշուկայի կարիքները.

2) աջակցում է պետություն-մասնավոր հատվածի համագործակցությանը և երկխոսությանը.

3) խորհրդատվություն է տրամադրում դուրս ուսումնառության ձևով համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրի մշակման, իրականացման և մշտադիտարկման հարցերով.

4) աջակցում է դուրս ուսումնառության ձևով համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրի իրականացման ընթացքում ծագած վեճերի լուծմանը, կողմերի շահերի ներդաշնակեցմանը.

5) համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրի իրականացնող կողմ հանդես գալու համար ընտրում և առաջարկում է գործատուների.

6) խթանում է ՄԿՈՒ ոլորտի գրավչության վերաբերյալ տեղեկատվության տարածումը երիտասարդության շրջանում, կազմակերպում և իրականացնում է մասնագիտական կողմնորոշման միջոցառումներ.

7) կազմակերպում և իրականացնում է դուրս ուսումնառության ձևով համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրով սահմանված ուսումնառության վերջնադրույնների ստուգումը և ճանաչումը՝ կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի, ՄՈՒՀ-ի և գործատուների ներգրավմամբ:

6. Մասնագիտական կրթության մակարդակներով որակավորվող մասնագետների գործատուները կարող են մշակել և

պետական կառավարման համապատասխան լիազոր մարմինն ու կազմակերպությանը առաջարկել ՄՈՒՀ-երի հետ համագործակցության ծրագրեր, կրթության կազմակերպման այլընտրանքային ծախսարդյունավետ մոդելներ և այլ համագործակցության մեխանիզմներ:

7. ՄԿՈՒՌ որակը և աշխատաշուկայում մրցունակությունը բարձրացնելու նպատակով համապատասխան ապրանք արտադրողները, մատակարարները և ծառայություն մատուցող կազմակերպությունները ՄՈՒՀ-երի հետ համագործակցության շրջանակում նրանց են տրամադրում իրենց ապրանքների ու ծառայությունների սպասարկման վերաբերյալ նյութերը, ապահովում անհրաժեշտ խորհրդատվությամբ:

Հոդված 21. Մասնագիտական ուսումնական հաստատության կառավարումը

1. Պետական ՄՈՒՀ-ի կառավարումն իրականացնում են հիմնադիրը, լիազոր մարմինը, ՄՈՒՀ-ի կոլեգիալ կառավարման մարմինը՝ կառավարման խորհուրդ կամ հոգաբարձուների խորհուրդ (այսուհետ՝ խորհուրդ) և ՄՈՒՀ-ի գործադիր մարմինը՝ տնօրենը, պետը, ռեկտորը, ծրագրի կամ ստորաբաժանման ղեկավարը (այսուհետ՝ տնօրեն):

2. Միջազգային պայմանագրի հիման վրա ստեղծված պետական ՄՈՒՀ-ի, հանրային, մասնավոր ՄՈՒՀ-երի, ինչպես նաև կազմակերպության ստորաբաժանում համարվող ՄՈՒՀ-երի կառավարման և այլ մարմինները, դրանց ձևավորման և գործունեության կարգը, լիազորությունները սահմանվում են համապատասխան կազմակերպաիրավական ձևեր կարգավորող օրենքներով, ՄՈՒՀ-ի և հիմնադիր կազմակերպության կանոնադրությամբ և հիմնադիր պայմանագրերով:

3. Պետական ՄՈՒՀ-ի զարգացման ռազմավարական ուղղություններ սահմանելու, մասնագիտական կրթական ծրագրեր մշակելու և ներդնելու, համագործակցության շրջանակը ընդլայնելու, համագործակցության պայմանագրեր կնքելու, ձեռնարկատիրական գործունեության տեսակներն ու դրանց կազմակերպման պայմանները սահմանելու, ՄՈՒՀ-ի ֆինանսատնտեսական գործունեությունը և ծախսային ուղղությունները սահմանելու և այլ կառավարչական որոշումները հիմնավորված կայացնելու նպատակով խորհուրդը կարող է ստեղծել խորհրդակցական մարմիններ, որոնց ձևավորման և գործունեության կարգը սահմանվում է ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ և խորհրդի որոշմամբ:

4. Մշակույթի և սպորտի ոլորտի որակավորման կրթական ծրագրի իրականացնող ՄՈՒՀ-ում կարող են ստեղծվել մասնագիտական (ստեղծագործական կամ գեղարվեստական) խորհուրդներ՝ կանոնադրությամբ սահմանված կարգով և գործառնություններով:

Հոդված 22. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհուրդը

1. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհուրդը մշտապես գործող մարմին է, որի անդամի լիազորությունների ժամկետը հինգ տարի է: Խորհրդի անդամ ուսանողության ներկայացուցչի անդամության ժամկետը սահմանվում է նրա ուսումնառության տևողությամբ:

2. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհուրդը բաղկացած է յոթ անդամից, բացառությամբ սույն հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված դեպքերի:

3. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի անվանական կազմը հաստատում է համապատասխան լիազոր մարմնի ղեկավարը՝ սույն հոդվածի 4-րդ մասով նախատեսված մարմիններից և կառույցներից խորհրդի անդամի թեկնածությունն ստանալու օրվան հաջորդող հինգ աշխատանքային օրվա ընթացքում:

4. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհուրդը ձևավորվում է հետևյալ համամասնությամբ.

1) երկուսին առաջադրում է համապատասխան լիազոր մարմնի ղեկավարը՝ ՄՈՒՀ-ի որակավորումների (ուղղվածության) ոլորտի իրավասու պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, ոլորտը սպասարկող գործատուների ներկայացուցիչներից կամ ոլորտում հեղինակավոր այլ անձանցից.

2) երկուսին առաջադրում են ՄՈՒՀ-ի որակավորումների (ուղղվածության) ոլորտներում մասնավոր հատվածի շահերը ներկայացնող կազմակերպությունները՝ ՄՈՒՀ-ի հետ տվյալ ոլորտում առավել ակտիվ համագործակցող կամ կրթական ծրագրի իրականացնող գործատուներից.

3) երեքին առաջադրում են տվյալ ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ լիազորված մարմինները՝ երկուսին՝ մանկավարժական աշխատողների և մեկին՝ ուսանողության ներկայացուցիչներից:

5. Սույն հոդվածի 4-րդ մասի 3-րդ կետով նախատեսված ուսանողության ներկայացուցիչն առաջադրվում է սույն օրենքի 31-րդ հոդվածով նախատեսված ուսանողական ինքնակառավարման մարմինների կողմից և խորհրդում ներկայացնում է ուսանողական համայնքի շահերը:

6. Ոստիկանության, պաշտպանության և անվտանգության, ինչպես նաև պետության համար ռազմավարական նշանակություն ունեցող այլ գերակա ոլորտներում կրթական ծրագրեր իրականացնող պետական ՄՈՒՀ-երում Կառավարության որոշմամբ և դրա հիման վրա ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ կարող են նախատեսվել սույն հոդվածով սահմանված կառավարման մարմինների և դրանց ձևավորման առանձնահատկություններ:

7. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի անդամները գործունեություն իրականացնում են հասարակական հիմունքներով: Խորհրդի անդամները ՄՈՒՀ-ի միջոցների հաշվին կարող են ստանալ խորհրդի անդամի պարտականությունների կատարման հետ կապված ծախսերի փոխհատուցում: Հատուցվող ծախսերի չափը և փոխհատուցման կարգը սահմանում

է խորհուրդը:

8. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի անդամ չի կարող լինել այն անձը, որը՝

1) դատապարտվել է դատարանի՝ օրինական ուժի մեջ մտած դատավճռի հիման վրա, և դատավաճառությունը սահմանված կարգով հանված կամ մարված չէ, կամ որի նկատմամբ քրեական հետապնդումը դադարեցվել է ոչ արդարացնող հիմքով.

2) դատապարտվել է դիտավորյալ հանցագործության համար կամ ազատությունից զրկելու հետ կապված պատիժ է կրել՝ անկախ դատավաճառությունը մարված կամ հանված լինելու հանգամանքից.

3) դատարանի՝ օրինական ուժի մեջ մտած վճռով ճանաչվել է անգործունակ կամ սահմանափակ գործունակ.

4) որևէ քաղաքական կուսակցության ղեկավար մարմնի անդամ է.

5) զբաղեցնում է քաղաքական պաշտոն.

6) տվյալ ՄՈՒՀ-ում զբաղեցնում է վարչական պաշտոն:

9. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի ձևավորման կարգը, խորհրդի անդամին ներկայացվող նվազագույն պահանջները, առաջադրման, փոխարինման և լիազորությունների դադարեցման կարգը սահմանում է կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմինը:

10. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի անդամները, բացառությամբ սույն հոդվածի 4-րդ մասի 2-րդ կետով նախատեսված անդամների, կարող են խորհրդի անդամի պաշտոնում առաջադրվել և նշանակվել ոչ ավելի, քան երկու անգամ անընդմեջ:

11. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի գործող անդամի լիազորությունների ժամկետի ավարտից առնվազն երկու ամիս առաջ, իսկ խորհրդի անդամի լիազորությունները վաղաժամկետ դադարելու հիմքերի մասին հայտնի դառնալու կամ խորհրդի անդամի լիազորությունները դադարեցվելու դեպքում համապատասխան օրվանից հետո՝ ոչ ուշ, քան հինգ աշխատանքային օրվա ընթացքում, խորհրդի նախագահը կամ նրան փոխարինող անձն այդ մասին գրավոր տեղեկացնում է խորհրդին, ինչպես նաև սույն հոդվածի 4-րդ մասի 1-ին և 2-րդ կետերով նախատեսված անդամի պարագայում՝ լիազոր մարմնին՝ առաջացած թափուր տեղը համալրելու համար:

12. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի անդամի թափուր տեղի համար համալրումը կատարվում է նախկին անդամի համար սահմանված կարգով՝ ոչ ուշ, քան խորհրդի անդամի լիազորությունների դադարման կամ դադարեցման մասին խորհրդի նախագահի ծանուցումն ստանալու օրվանից հետո՝ 30 աշխատանքային օրվա ընթացքում:

13. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի աշխատանքների տեխնիկական սպասարկումը և գործավարությունը կազմակերպում է խորհրդի քարտուղարը:

14. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի նիստն իրավագոր է, եթե դրան մասնակցում է առնվազն չորս անդամ: Խորհրդում քվեարկության ժամանակ ձայների հավասարության դեպքում խորհրդի նախագահի ձայնը վճռորոշ է:

Հոդված 23. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի նախագահը

1. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի նախագահին իրենց կազմից ընտրում են խորհրդի անդամները՝ նիստին ներկա անդամների ձայների մեծամասնությամբ՝ գաղտնի քվեարկությամբ: Խորհրդի նախագահն ընտրվում է երեք տարի ժամկետով, իսկ եթե նրա՝ որպես խորհրդի անդամի լիազորությունների ժամկետի ավարտին մնացել է երեք տարուց պակաս, ապա այդ ժամկետով:

2. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի նախագահ չի կարող ընտրվել ՄՈՒՀ-ի ուսանողը կամ մանկավարժական աշխատողը:

3. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի նախագահը՝

1) կազմակերպում է խորհրդի աշխատանքները.

2) գումարում է խորհրդի նիստերը և նախագահում է դրանք.

3) կազմակերպում է խորհրդի նիստերի արձանագրության վարումը.

4) իրականացնում է ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ սահմանված այլ լիազորություններ:

Հոդված 24. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի անդամի լիազորությունների դադարեցումը և դադարումը

1. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի անդամի լիազորությունները դադարում են, եթե՝

1) նա գրավոր դիմում է ներկայացնում խորհրդի նախագահին.

2) նրա լիազորությունների ժամկետն ավարտվել է.

3) նա մահացել է.

4) սույն օրենքի 22-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 3-րդ կետով առաջադրված անդամների դեպքում դադարել է ՄՈՒՀ-ի մանկավարժական աշխատողի կամ ուսանողի կարգավիճակը.

5) սույն օրենքի 22-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 1-ին և 2-րդ կետերով առաջադրված անդամների դեպքում նրան առաջադրած մարմինը վաղաժամկետ հետ է կանչում նրան խորհրդի անդամի պաշտոնից:

- 2. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի անդամի լիազորությունները դադարեցվում են խորհրդի որոշմամբ՝ լիազոր մարմնի կողմից, եթե՝
 - 1) առաջ է եկել սույն օրենքի 22-րդ հոդվածի 8-րդ մասով նախատեսված հանգամանքներից որևէ մեկը.
 - 2) մեկ տարվա ընթացքում առնվազն երեք անգամ անհարգելի պատճառով չի մասնակցել խորհրդի նիստերին:
 - 3. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի անդամի լիազորությունները դադարեցնելու հարցը լուծելու համար համապատասխան հանգամանքները հայտնի դառնալու օրվանից հետո՝ 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում, խորհրդի նախագահը հրավիրում է խորհրդի նիստ, իսկ նիստ չհրավիրվելու դեպքում այն հրավիրվում է խորհրդի առնվազն երեք անդամի կողմից:

Հոդված 25. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի լիազորությունները

- 1. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհուրդը՝
 - 1) հաստատում է իր աշխատակարգը.
 - 2) ընտրում է ՄՈՒՀ-ի խորհրդի նախագահին և քարտուղարին.
 - 3) կազմակերպում է ՄՈՒՀ-ի տնօրենի ընտրության գործընթացը և ընտրում տնօրեն.
 - 4) որոշում է կայացնում տնօրենի լիազորությունների դադարեցման հարցով լիազոր մարմնի դիմելու մասին՝ սույն օրենքի 29-րդ հոդվածի 11-րդ մասով նախատեսված դեպքերում և կարգով.
 - 5) տնօրենի ներկայացմամբ հաստատում է ՄՈՒՀ-ի զարգացման ռազմավարական ծրագիրը.
 - 6) տնօրենի ներկայացմամբ հաստատում է ՄՈՒՀ-ի գործունեության տարեկան ծրագիրը և ժամանակացույցը.
 - 7) տնօրենի ներկայացմամբ հաստատում է ՄՈՒՀ-ի տարեկան ծախսերի նախահաշիվը կամ դրանում փոփոխությունները կրթության լիազոր մարմնին ներկայացնելու համար.
 - 8) տնօրենի ներկայացմամբ քննարկում է ՄՈՒՀ-ի գործունեության տարեկան ծրագրի և բյուջեի կատարման վերաբերյալ հաշվետվությունը, հավանություն է տալիս դրանց կամ գնահատում անբավարար.
 - 9) հավանություն է տալիս տնօրենի առաջարկությանը ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ սահմանված խոշոր գործարքների վերաբերյալ.
 - 10) տնօրենի ներկայացմամբ հավանություն է տալիս ՄՈՒՀ-ի կողմից տնտեսական ընկերություն ստեղծելուն կամ դրա մասնակից դառնալուն, հաստատում է հիմնադրվող տնտեսական ընկերությունների կանոնադրությունները.
 - 11) ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ չարգելված ձեռնարկատիրական գործունեության տեսակների շրջանակում հաստատում է ՄՈՒՀ-ի ձեռնարկատիրական գործունեության առանձին տեսակները, սահմանում դրանց նկարագիրը, պայմանագրի էական պայմանները, սահմանում է շահույթի օգտագործման նպատակային ուղղությունները.
 - 12) որոշում է մասնաճյուղեր և հիմնարկներ ստեղծելու ու դրանց կանոնադրությունները հաստատելու հարցը (կամ լիազոր մարմնի հավանությանը ներկայացնելու համար).
 - 13) փոփոխություններ է կատարում ՄՈՒՀ-ի կանոնադրության մեջ, բացառությամբ օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքերի.
 - 14) որոշում է խորհրդի անդամի լիազորությունները վաղաժամկետ դադարեցնելու հարցը.
 - 15) վերահսկում է իր որոշումների կատարման ընթացքը.
 - 16) հաստատում է տնօրենի ներկայացրած որակավորման մոդուլային ծրագիրն ու ուսումնական պլանը, այդ թվում՝ աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառության ծրագիրը.
 - 17) տնօրենի ներկայացմամբ քննարկում է ՄՈՒՀ-ի ներքին և արտաքին գնահատման արդյունքները և որոշում է դրանցից բխող գործողությունները.
 - 18) որոշում է համապատասխան մակարդակի որակավորման նոր կրթական ծրագիր մշակելու և իրականացնելու հարցը.
 - 19) սահմանում և շնորհում է ՄՈՒՀ-ի պատվավոր կոչումներ.
 - 20) հաստատում է տնօրենի ներկայացրած՝ ՄՈՒՀ-ի կառուցվածքային միավորների ղեկավարների (ամբիոնի վարիչի, ցիկլի ղեկավարի և այլն) ընտրության կարգը.
 - 21) տնօրենի ներկայացմամբ հաստատում է ՄՈՒՀ-ի կառուցվածքը, հաստիքացուցակն ու աշխատողների պաշտոնային դրույքաչափերը.
 - 22) որոշում է ՄՈՒՀ-ի կառուցվածքային միավորներ ստեղծելու, վերակազմակերպելու և լուծարելու հարցը.
 - 23) տնօրենի ներկայացմամբ հաստատում է ՄՈՒՀ-ի ներքին կարգապահական կանոնները, էթիկայի և վարքագծի կանոնները, ընդունում է ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ նախատեսված ու ՄՈՒՀ-ի գործունեությունը և ուսումնական գործընթացի կազմակերպումը կանոնակարգող ներքին իրավական ակտեր (կանոնակարգեր, կարգեր, ուղեցույցներ և այլն).
 - 24) սահմանում է ըստ կրթական ծրագրերի և որակավորման ուսման վարձերի չափերը.
 - 25) հաստատում է պետական բյուջեի միջոցներից տրամադրվող լրիվ կամ մասնակի կրթաթոշակ ստացող ուսանողների ցանկը.
 - 26) հաստատում է ՄՈՒՀ-ի կողմից ուսանողներին կրթաթոշակների տրամադրման, ինչպես նաև ուսանողների ֆինանսական խրախուսման կարգը, պահանջները և չափանիշները.

- 27) իրականացնում է օրենքով, ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ սահմանված այլ լիազորություններ:
- 2. Բյուջետային ծախսերի 5 տոկոսը չգերազանցող և ընթացիկ ծախսեր հանդիսացող՝ սույն հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետում նշված ծախսերի նախահաշվի փոփոխությունները կարող է հաստատել տնօրենը:
- 3. Մինչև պետական ՄՈՒՀ-ի խորհրդի ձևավորումը սույն հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ, 11-րդ, 16-րդ, 18-րդ, 21-րդ, 23-րդ, 24-րդ, 25-րդ և 26-րդ կետերով սահմանված լիազորությունները ժամանակավորապես իրականացնում է ՄՈՒՀ-ի տնօրենը:

Հոդված 26. ՄՈՒՀ-ի տնօրենը և նրան ներկայացվող պահանջները

- 1. ՄՈՒՀ-ի ընթացիկ գործունեությունը ղեկավարում է տնօրենը:
- 2. ՄՈՒՀ-ի տնօրեն կարող է ընտրվել կամ նշանակվել այն անձը, որը սույն օրենքի 27-րդ հոդվածով սահմանված կարգով ստացել է ՄՈՒՀ-ի ղեկավարման իրավունք (հավաստագիր): Նշված պահանջը չի տարածվում սույն օրենքի 22-րդ հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված պետական ՄՈՒՀ-ի տնօրենի վրա, որի առաջադրման կարգն ու ներկայացվող լրացուցիչ պահանջները սահմանվում են համապատասխան բնագավառները կարգավորող օրենքներով:
- 3. Պետական ՄՈՒՀ-ի տնօրենն ընտրվում է մրցութային հիմունքներով՝ հինգ տարի ժամկետով:
- 4. Անձը չի կարող դիմել ՄՈՒՀ-ի տնօրենի թափուր տեղի համար մրցույթին, ինչպես նաև ընտրվել կամ նշանակվել ՄՈՒՀ-ի տնօրենի պաշտոնում, եթե՝
 - 1) դատարանի՝ օրինական ուժի մեջ մտած վճռով ճանաչվել է անգործունակ, սահմանափակ գործունակ կամ անհայտ բացակայող.
 - 2) դատական կարգով գրվել է մանկավարժական կամ վարչական գործունեությամբ զբաղվելու, ղեկավար պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից.
 - 3) դատարանի՝ օրինական ուժի մեջ մտած դատավճռի հիման վրա դատապարտվել է հանցագործության կատարման համար, և նրա դատվածությունը հանված կամ մարված չէ.
 - 4) դատապարտվել է դիտավորյալ հանցագործության համար կամ ազատությունից գրկելու հետ կապված պատիժ է կրել՝ անկախ դատվածությունը մարված կամ հանված լինելու հանգամանքից.
 - 5) քաղաքական կուսակցության ղեկավար մարմնի անդամ է:
- 5. Սույն հոդվածի 4-րդ մասի 1-4-րդ կետերով նախատեսված հանգամանքների առկայությունը կամ բացակայությունը հիմնավորվում է իրավասու մարմնի տված տեղեկանքով:
- 6. Պետական ՄՈՒՀ-ի տնօրենը չի կարող զբաղեցնել այլ պաշտոն կամ կատարել վճարովի այլ աշխատանք, բացի գիտական, մանկավարժական և ստեղծագործական աշխատանքից:
- 7. ՄՈՒՀ-ի տնօրենն իր պաշտոնավարման ընթացքում պարտավոր է դրսևորել քաղաքական զսպվածություն, իր պաշտոնեական դիրքը կամ աշխատանքային միջոցները չօգտագործել կուսակցությունների կամ հասարակական, այդ թվում՝ կրոնական միավորումների շահերի համար կամ նրանց նկատմամբ վերաբերմունք քարոզելու կամ իր պաշտոնական պարտականությունները կատարելիս այլ քաղաքական կամ կրոնական գործունեություն իրականացնելու համար:

Հոդված 27. ՄՈՒՀ-ի ղեկավարման իրավունքի հավաստագրումը

- 1. Հավաստագիր ստանալու համար կարող է դիմել այն անձը, որն ունի բարձրագույն կրթություն և վերջին տասը տարվա ընթացքում մանկավարժական աշխատանքի առնվազն հինգ կամ կրթության կառավարման ոլորտի առնվազն երեք կամ կառավարման ոլորտի առնվազն հինգ կամ մասնագիտական գործունեության առնվազն հինգ տարվա աշխատանքային ստաժ:
- 2. Անձը չի կարող դիմել հավաստագիր ստանալու համար, եթե առկա են 26-րդ հոդվածի 4-րդ մասով նախատեսված հանգամանքները, ինչպես նաև եթե անձի լիազորությունները ՄՈՒՀ-ի տնօրենի պաշտոնում դադարեցվել են սույն օրենքի 29-րդ հոդվածի 6-րդ մասի 7-րդ կետով (եթե այդ հանգամանքները չեն վերացել) կամ 11-րդ մասի 3-րդ կետով նախատեսված հիմքերով:
- 3. Հավաստագրումն անցկացվում է հետևյալ փուլերով.
 - 1) փաստաթղթերի համապատասխանության ճանաչում՝ համաձայն կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի սահմանած փաստաթղթերի ցանկի.
 - 2) քննություն՝ թեստավորման միջոցով.
 - 3) հավաստագրի շնորհում՝ հինգ տարի ժամկետով:
- 4. Հավաստագրումը կազմակերպվում է տարեկան առնվազն մեկ անգամ:
- 5. Հավաստագրման հանձնաժողովի կազմավորման և գործունեության, հավաստագրման քննությունների և հավաստագրման կազմակերպման, քննության արդյունքների բողոքարկման կարգը սահմանում է կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմինը:
- 6. Հավաստագրման գործընթացի մասին հայտարարությունը և թեստավորման փուլին նախապատրաստվելու

համար անհրաժեշտ նորմատիվ իրավական ակտերի և հիմնությունների հստակ շրջանակը հրապարակվում են կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի և հրապարակային ծանուցումների www.azdarar.am պաշտոնական կայքում՝ հավաստագրման քննությունների անցկացման օրվանից ոչ ուշ, քան մեկ ամիս առաջ:

7. Հավաստագրման քննությունների հարցաշարի բովանդակությունը կազմվում է կրթության բնագավառում իրավական, այդ թվում՝ աշխատանքային իրավահարաբերությունների, ինչպես նաև կառավարչական, մանկավարժական, ուսուցման մեթոդաբանության վերաբերյալ գիտելիքները, կիրառման կարողությունները և փափուկ հիմնությունները ստուգելու նպատակով:

8. Հավաստագրման քննությունը հանձնաձև անձին շնորհվում է հավաստագիր՝ հինգ տարի ժամկետով: Հավաստագիր ստացած անձանց ցուցակը հրապարակվում է կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմինը:

9. Հավաստագրման քննության արդյունքները կարող են բողոքարկվել դատական կարգով կամ կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմին:

10. Հավաստագրի գործողությունը դադարեցվում է հավաստագիր ստացած անձի կողմից հավաստագիր ստանալու համար ներկայացված փաստաթղթերում կեղծ տեղեկատվություն հայտնաբերվելու դեպքում, ինչպես նաև եթե անձի լիազորությունները ՄՈՒՀ-ի տնօրենի պաշտոնում դադարեցվել են սույն օրենքի 26-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 2-4-րդ կետերով, ինչպես նաև 29-րդ հոդվածի 11-րդ մասի 3-րդ կետով նախատեսված հիմքերով:

11. Հավաստագիր ստացած անձը կարող է հավաստագիրն ստանալու օրվանից հետո՝ հինգ տարվա ընթացքում, մասնակցել պետական ՄՈՒՀ-ի տնօրենի պաշտոնի թափուր տեղի համար անցկացվող մրցույթին, իսկ հանրային և մասնավոր ՄՈՒՀ-երի կամ կազմակերպության մասնագիտական կրթական ծրագրեր իրականացնող ստորաբաժանման դեպքում ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ սահմանված կարգով նշանակվել պաշտոնում:

Հոդված 28. Պետական ՄՈՒՀ-ի տնօրենի թափուր տեղի համար մրցույթը

1. Պետական ՄՈՒՀ-ի տնօրենի ընտրության մրցույթը հայտարարվում է տնօրենի պայմանագրի ժամկետը լրանալու օրվանից ոչ շուտ, քան երեք և ոչ ուշ, քան երկու ամիս առաջ: Սույն օրենքի 29-րդ հոդվածի 5-րդ, 6-րդ և 11-րդ մասերով նախատեսված պատճառներով պետական ՄՈՒՀ-ի տնօրենի թափուր տեղ առաջանալու դեպքում տնօրենի ընտրության մրցույթ հայտարարվում է թափուր տեղ առաջանալուց հետո՝ ոչ ուշ, քան մեկ ամսվա ընթացքում:

2. Տնօրենի թափուր պաշտոն առաջանալու դեպքում մինչև սույն օրենքով և ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ սահմանված կարգով տնօրենի ընտրությունը լիազոր մարմնի ղեկավարը տնօրենի տեղակալներից մեկին նշանակում է տնօրենի պարտականությունների ժամանակավոր կատարող՝ սահմանելով տնօրենի վարձատրության հետ տարբերության չափով լրացուցիչ վարձատրություն:

3. Նոր տնօրենն իր պաշտոնն ստանձնում է ՄՈՒՀ-ի գործող տնօրենի լիազորությունների ժամկետի ավարտի կամ մեկ այլ հիմքով տնօրենի պաշտոնը թափուր մնալու դեպքում՝ նշանակման օրվանից:

4. Պետական ՄՈՒՀ-ի տնօրենի մրցութային ընտրության կարգը, այդ թվում՝ ՄՈՒՀ-ի զարգացման ռազմավարական ծրագրի մշակման ձևաչափը և մրցույթի արդյունքների բողոքարկման կարգը հաստատում է Կառավարությունը:

5. Պետական ՄՈՒՀ-ի տնօրենի թափուր տեղի համար անցկացվող մրցույթին մասնակցելու համար տնօրենի թեկնածուն (այսուհետ՝ հավակնորդ) խորհուրդ է ներկայացնում՝

- 1) լիազոր մարմնի սահմանած ցանկին համապատասխան փաստաթղթերը,
- 2) հավաստագիրը,
- 3) ուսումնական հաստատության զարգացման հինգ տարվա ծրագիրը:
- 6. Մրցույթին դիտորդի կարգավիճակով կարող է մասնակցել լիազոր մարմնի ներկայացուցիչը:
- 7. Հավակնորդը խորհուրդ է ներկայացնում ՄՈՒՀ-ի զարգացման հինգ տարվա իր ծրագիրը:
- 8. Պետական ՄՈՒՀ-ի տնօրենին ընտրում է խորհուրդը՝ գաղտնի քվեարկությամբ, անդամների առնվազն հինգ ձայնով: Խորհրդի յուրաքանչյուր անդամ ունի մեկ ձայնի իրավունք: Խորհրդի բացակայող անդամի ձայնը չի փոխանցվում:

9. Մրցույթի արդյունքները կարող են անվավեր ճանաչվել լիազոր մարմնի որոշմամբ, եթե հաստատվել են դիտորդի բացասական եզրակացությունը, հավակնորդի կամ խորհրդի անդամի բողոքում ներկայացված՝ մրցույթի անցկացման կարգի խախտումը, կամ դատական կարգով:

10. Խորհուրդը քվեարկության արդյունքների վերաբերյալ որոշումն ուղարկում է լիազոր մարմին: Խորհրդում քվեարկության արդյունքներով հաղթող ճանաչված հավակնորդի հետ լիազոր մարմնի ղեկավարը հինգ աշխատանքային օրվա ընթացքում կնքում է աշխատանքային պայմանագիր:

Հոդված 29. ՄՈՒՀ-ի տնօրենի լիազորությունները, դրանց դադարումն ու դադարեցումը

- 1. ՄՈՒՀ-ի տնօրենը՝
 - 1) կազմակերպում է կրթական ծրագրի համապատասխան մակարդակի ու որակավորման վերջնարդյունքներն ապահովող կրթության և ուսուցման գործընթացը.

- 2) իր իրավասության սահմաններում ապահովում է ուսանողների առողջության պահպանումը.
 - 3) ապահովում է ՄՈՒՀ-ի բնականոն գործունեությունը.
 - 4) կազմակերպում է խորհրդի որոշումների կատարումը.
 - 5) ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ սահմանված կարգով տնօրինում է ՄՈՒՀ-ի գույքը (այդ թվում՝ ֆինանսական միջոցները), կնքում գործարքներ ՄՈՒՀ-ի անունից, ապահովում գույքի և ֆինանսական միջոցների արդյունավետ կառավարումը.
 - 6) իր իրավասության սահմաններում արձակում է հրամաններ, հրահանգներ, կարգադրություններ, տալիս է հանձնարարականներ և վերահսկում դրանց կատարումը.
 - 7) աշխատանքի է ընդունում և աշխատանքից ազատում ՄՈՒՀ-ի աշխատողներին.
 - 8) աշխատողների նկատմամբ կիրառում է խրախուսանքի և կարգապահական պատասխանատվության միջոցներ.
 - 9) ձևավորում է տնօրենին կից խորհրդատվական մարմիններ, սահմանում դրանց կազմն ու լիազորությունները.
 - 10) աջակցում է ՄՈՒՀ-ի խորհրդակցական մարմինների աշխատանքին.
 - 11) ներկայացնում է ՄՈՒՀ-ը Հայաստանի Հանրապետությունում և օտարերկրյա պետություններում.
 - 12) ՄՈՒՀ-ի անունից հանդես է գալիս առանց լիազորագրի և տալիս է ՄՈՒՀ-ի անունից հանդես գալու լիազորագրեր.
 - 13) իրականացնում է սույն օրենքով և սույլալ ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ իրեն վերապահված այլ լիազորություններ:
2. Պետական և հանրային ՄՈՒՀ-երի տնօրենները առնվազն երեք տարին մեկ պետական միջոցների հաշվին անցնում են պարտադիր վերապատրաստում՝ լիազոր մարմնի գնահատած կարիքներին համապատասխան սահմանված ծրագրով:
3. Պետական ՄՈՒՀ-ի տնօրենը պաշտոնավարում է մինչև իր լիազորությունների ժամկետի ավարտը՝ անկախ հավաստագրի հնգամյա ժամկետը լրանալուց, իսկ հանրային և մասնավոր ՄՈՒՀ-երի տնօրենները կամ կազմակերպության մասնագիտական կրթական ծրագրեր իրականացնող ստորաբաժանման ղեկավարը պաշտոնավարում են մինչև հավաստագրի ժամկետը լրանալը:
 4. Հավաստագիր ստացած անձը կարող է մինչև հավաստագրի ժամկետը լրանալը դիմել և սահմանված կարգով հավաստագրվել:
 5. Պետական ՄՈՒՀ-ի տնօրենի լիազորությունները դադարում են լիազոր մարմնի համապատասխան ակտով, եթե՝
 - 1) լրացել է նրա պայմանագրի ժամկետը
 - 2) նա դիմել է այդ մասին.
 - 3) լրացել է նրա 65 տարին.
 - 4) մահացել է կամ դատարանի՝ օրինական ուժի մեջ մտած վճռի հիման վրա ճանաչվել է մահացած կամ անհայտ բացակայող:
 6. Պետական ՄՈՒՀ-ի տնօրենի լիազորությունները դադարեցվում են լիազոր մարմնի պատճառաբանված որոշման հիման վրա, եթե՝
 - 1) նա նշանակվել է օրենքի պահանջների խախտմամբ, կամ հավաստագիր ստանալու համար ներկայացրած փաստաթղթերում կեղծ տեղեկատվություն է հայտնաբերվել սույն օրենքի 27-րդ հոդվածի 10-րդ մասով նախատեսված դեպքում.
 - 2) առաջ են եկել սույն օրենքի 26-րդ հոդվածի 4-րդ և 6-րդ մասերով նախատեսված հանգամանքները.
 - 3) իր գործառնություններն իրականացնելիս ՄՈՒՀ-ին նրա մեղքով հասցվել է վնաս, որի գումարը գերազանցում է ՄՈՒՀ-ին սեփականության իրավունքով պատկանող գույքի արժեքի մեկ տոկոսը.
 - 4) նա իր գրավոր համաձայնությամբ ընտրվել կամ նշանակվել է այլ պաշտոնում կամ անցել է իր պաշտոնի հետ անհամատեղելի այլ աշխատանքի.
 - 5) ժամանակավոր անաշխատունակության հետևանքով նա ավելի քան չորս ամիս անընդմեջ կամ վերջին ութ ամսվա ընթացքում ավելի քան 120 օր՝ չհաշված հղիության և ծննդաբերության արձակուրդի օրերը, չի ներկայացել աշխատանքի.
 - 6) նա ավելի քան երեք օր անընդմեջ անհարգելի պատճառով չի ներկայացել աշխատանքի.
 - 7) տառապում է այնպիսի հիվանդությամբ, որը կարող է խոչընդոտել կառավարչական և մանկավարժական գործունեության կատարումը (հիվանդությունների ցանկը հաստատում է Կառավարությունը):
 7. Սույն հոդվածի 5-րդ մասի 1-ին և 3-րդ կետերով, 6-րդ մասի 1-ին, 2-րդ և 4-րդ կետերով նախատեսված դեպքերում տնօրենի լիազորությունները դադարեցվում են համապատասխան իրադարձությունը տեղի ունենալու կամ համապատասխան որոշումը, վճիռը կամ դատավճիռն ուժի մեջ մտնելուն հաջորդող օրը:
 8. Սույն հոդվածի 5-րդ մասի 2-րդ կետով նախատեսված դեպքում տնօրենի լիազորությունները դադարեցվում են դիմումում նշանակված օրվանից:
 9. Սույն հոդվածի 5-րդ մասի 4-րդ կետով նախատեսված դեպքում տնօրենի լիազորությունները դադարեցվում են մահվան կամ դատարանի համապատասխան վճիռը օրինական ուժի մեջ մտնելու օրվանից:
 10. Սույն հոդվածի 6-րդ մասի 3-րդ, 5-րդ, 6-րդ և 7-րդ կետերով նախատեսված դեպքերում տնօրենի լիազորությունները դադարեցվում են համապատասխան իրադարձությանը հաջորդող մեկ ամսվա ընթացքում՝ նշելով որոշման իրավական և փաստական հիմքերը:
 11. Պետական ՄՈՒՀ-ի խորհուրդը սույն օրենքով և ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ սահմանված կարգով կարող է

քննարկել տնօրենի հետագա պաշտոնավարման հարցը և տնօրենի լիազորությունների դադարեցման հարցով դիմել լիազոր մարմին, եթե՝

1) ՄՈՒՀ-ի գործունեության տարեկան ծրագրի կամ զարգացման ռազմավարական ծրագրի կատարման հաշվետվությունը խորհուրդը երկու անգամ անընդմեջ չի ընդունել:

2) ՄՈՒՀ-ի ներքին և արտաքին գնահատման արդյունքների հիման վրա տնօրենի գործունեությունը խորհուրդը ճանաչել է անբավարար:

3) պաշտոնավարման ընթացքում թույլ է տվել ուսումնադաստիարակչական գործառույթների հետ անհամատեղելի արարք:

12. Սույն հոդվածի 11-րդ մասով նախատեսված կառուցակարգը 1-ին և 2-րդ կետերով նախատեսված հիմքերով կարող է կիրառվել ոչ շուտ, քան ՄՈՒՀ-ի տնօրենի նշանակումից մեկ տարի հետո, բացառությամբ երբ անձը երկու անգամ անընդմեջ նշանակվել է նույն ՄՈՒՀ-ի տնօրենի պաշտոնում:

13. Սույն հոդվածի 11-րդ մասով նախատեսված հարցով որոշումն ընդունվում է խորհրդի անդամների առնվազն հինգ ձայնով:

14. Պետական կառավարման լիազոր մարմինը սույն հոդվածի 11-րդ մասով նախատեսված դիմումն ստանալու օրվանից հետո՝ 10-օրյա ժամկետում, կարող է պատճառաբանված հիմնավորմամբ մերժել խորհրդի դիմումը:

15. Սույն հոդվածի 14-րդ մասով նախատեսված որոշումը չկայացվելու դեպքում լիազոր մարմինը լուծում է տնօրենի հետ կնքված պայմանագիրը՝ խորհրդի որոշումն ստանալու օրվանից հետո՝ 10-օրյա ժամկետում:

Գ Լ ՈՒ Խ 4

ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՍՈՒԲՅԵԿՏՆԵՐԸ, ՆՐԱՆՑ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 30. ՄԿՈՒ համակարգի ուսանողների և ունկնդիրների իրավունքներն ու պարտականությունները

1. ՄՈՒՀ-ի ուսանողն իրավունք ունի՝

1) ընտրելու կրթական ծրագրի մակարդակը, որակավորումը, դրա ուղղվածությունը, ցանկացած կրթական մակարդակում դադարեցնելու կամ վերականգնելու ուսումնառությունը՝ անկախ դրա դադարեցման ժամկետից:

2) ընտրելու և մասնակցելու իր ուսումնառած որակավորման համար ոչ պարտադիր դասընթացների (մոդուլների) և այլ լրացուցիչ կրթական ծրագրերի՝ ՄՈՒՀ-ի սահմանած կարգով:

3) ներկայացնելու առաջարկներ իր որակավորման կրթական ծրագրի բովանդակության և ուսումնառության կազմակերպման ձևի բարելավման վերաբերյալ:

4) մասնակցելու ՄՈՒՀ-ի կառավարման և ուսանողական ինքնակառավարման համապատասխան մարմինների աշխատանքներին:

5) օգտվելու կրթաթոշակից և ուսանողների ֆինանսական խրախուսման այլ ձևերից, ներառյալ անվանական կրթաթոշակից, նվիրատվություններից և դրամաշնորհներից:

6) շարունակելու ուսումնառությունը տվյալ կամ մեկ այլ ՄՈՒՀ-ի կրթական ծրագրով իր ուսումնառած կրթական ծրագրերից որևէ մեկի դադարեցման դեպքում՝ կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի սահմանած կարգով:

7) նախաձեռնելու և ստեղծելու ուսանողական կառույցներ, միավորումներ՝ ուսանողական ինքնակառավարման մարմիններ, ընդգրկվելու և անդամակցելու դրանց ու հանդես գալու ուսանողական նախաձեռնություններով, ծրագրերով, սոցիալական կամավորական միջոցառումներով:

8) կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունենալու դեպքում ընդհանուր հիմունքներով կրթություն ստանալու և օգտվելու խելամիտ հարմարեցումներից առանց հավելյալ վճարների:

9) մասնակցելու ՄՈՒՀ-ի որակի ներքին գնահատմանը՝ ըստ սահմանված ուղղությունների:

10) բողոքարկելու ՄՈՒՀ-ի ներքին իրավական ակտերը, իր իրավունքները պաշտպանելու դատական կարգով:

11) օրենքով, ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ ուսանողի հետ կնքված պայմանագրով նախատեսված այլ իրավունքներ:

2. Ուսանողը պարտավոր է՝

1) կատարել ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ և ներքին կարգապահական կանոններով սահմանված պարտականությունները:

2) մասնակցել համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրի ուսումնառությանը:

3) ուսումնառության պայմանագրով սահմանված ժամկետներում և կարգով վճարել ուսման վարձը, կատարել պայմանագրային այլ պարտավորություններ:

4) կատարել օրենքներով, ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ ուսանողի հետ կնքված պայմանագրով նախատեսված այլ պարտականություններ:

3. Ուսանողական ինքնակառավարման մարմինները ՄՈՒՀ-ում և դրա համապատասխան կառուցվածքային

միավորներում գործում են որպես ուսանողական ներկայացուցչական մարմիններ:

4. Ուսանողի ուսումնառության դադարեցումը ընդհատման միջոցով կիրառվում է՝
 - 1) հղիության և ծննդաբերության դեպքում.
 - 2) մինչև երեք տարեկան երեխայի խնամքի դեպքում.
 - 3) զինվորական ծառայության դեպքերում.
 - 4) ժամանակավոր անաշխատունակության պատճառներով.
 - 5) ընտանեկան հանգամանքների հիմքով.
 - 6) փոխանակման և համագործակցային ծրագրերում միջանկյալ ուսումնառության դեպքում:
5. Ուսանողի ուսումնառության դադարեցումը ազատման միջոցով կիրառվում է՝

- 1) ուսանողի դիմումի համաձայն.
- 2) այլ հաստատություն տեղափոխվելու դեպքում:
6. Ուսանողի ուսումնառության դադարեցումը հեռացման միջոցով կիրառվում է՝

1) ՄՈՒՀ-ի ներքին կարգապահական կանոններով կամ ՄՈՒՀ-ի և ուսանողի միջև կնքված ուսումնառության պայմանագրով սահմանված պարտականությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու, այդ թվում՝ ՄՈՒՀ-ի սահմանած ժամկետում ուսման վարձավճարը չվճարելու դեպքում.

2) ուսումնառության վերջնարդյունքների ձեռքբերման անբավարար մակարդակի դեպքում՝ անկախ ուսումնառության հիմքից, եթե ՄՈՒՀ-ի սահմանած կարգով և ժամկետում չի լրացրել դրանք:

7. ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ և ներքին կարգապահական կանոններով նախատեսված պարտականությունների խախտման դեպքում ուսանողի նկատմամբ կարող են կիրառվել կարգապահական տույժեր, այդ թվում՝ ՄՈՒՀ-ից հեռացում: Ուսանողի նկատմամբ հավելյալ դրամական վճարի ձևով կարգապահական միջոցներ չեն կարող կիրառվել, բացառությամբ պատճառված վնասի հատուցման դեպքերի:

8. Սույն հոդվածի 4-րդ մասի 1-3-րդ կետերով սահմանված դեպքերում ուսանողին տրամադրվում է ակադեմիական արձակուրդ՝ օրենքով սահմանված ժամկետով, իսկ 4-րդ մասի 4-6-րդ կետերով սահմանված դեպքերում՝ ակադեմիական արձակուրդ՝ հիմնավորված ժամկետով, բայց ոչ ավելի, քան մեկ տարի տևողությամբ: Ակադեմիական արձակուրդի ընթացքում պահպանվում են ուսանողի իրավունքը, ինչպես նաև ուսումնառության պայմանները: Ակադեմիական արձակուրդ տրամադրելու հիմքերը, կարգը և ժամկետները, ինչպես նաև ուսանողի կարգավիճակը վերականգնելու ժամկետները սահմանում է լիազոր մարմինը:

9. Ակադեմիական արձակուրդից վերադարձած ուսանողի կարգավիճակը վերականգնելիս, ինչպես նաև օրենքով սահմանված այլ դեպքերում ՄՈՒՀ ընդունվելու պահին սահմանված ուսման վարձի չափը պահպանվում է (բացառությամբ տվյալ ուսումնական տարում ուսման վարձի նվազման դեպքի), եթե ուսանողն իր կարգավիճակը վերականգնելու վերաբերյալ դիմումը ներկայացրել է լիազոր մարմնի սահմանած ժամկետում:

10. Ուսանողը կարող է մասնակցել (ընդգրկվել) մասնագիտական ոլորտի կամ համապետական նշանակության միջոցառումներին, իր ուսումնառած ծրագրին առնչվող կրթական ծրագրերին, մրցույթներին, փառատոներին և այլ ակադեմիական միջոցառումներին՝ համաձայն լիազոր մարմնի սահմանած կարգի: Ուսանողի կրթական ծրագրի բաց թողնված արդյունքներն առանց լրացուցիչ վճարման պայմանի լրացվում են ՄՈՒՀ-ի աջակցությամբ:

11. Ունկնդիրը մասնագիտական կրթական ծառայություններ ստանալիս օգտվում է ուսանողի իրավունքներից և կրում ուսանողի համար սահմանված պարտականությունները:

Հոդված 31. Ուսանողական ինքնակառավարման մարմինները

1. Ուսանողների նախաձեռնությամբ ՄՈՒՀ-ում կարող են ստեղծվել ուսանողական տարբեր կառույցներ և միավորումներ՝ ուսանողական ինքնակառավարման մարմիններ, որոնց ստեղծման և գործունեության կարգը սահմանում է ՄՈՒՀ-ի խորհուրդը:

2. ՄՈՒՀ-ի ուսանողական ինքնակառավարման մարմինները ձևավորվում և գործում են սույն օրենքով, տվյալ ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ:

3. Ուսանողական ինքնակառավարման մարմինները ՄՈՒՀ-ում և դրա համապատասխան կառուցվածքային միավորներում գործում են որպես ուսանողական ներկայացուցչական մարմիններ:

4. ՄՈՒՀ-ի ուսանողական ինքնակառավարման մարմիններն իրենց գործունեությունն իրականացնելիս առաջնորդվում են հետևյալ սկզբունքներով.

- 1) միանալու ազատությունն ու կամավորությունը.
- 2) համապատասխան մարմնի աշխատանքներին ուսանողների հավասար մասնակցության հնարավորության ապահովումը.
- 3) գործունեության թափանցիկությունն ու հրապարակայնությունը.
- 4) գործելու կոլեգիալությունը, անձնական պատասխանատվությունը և հաշվետվողականությունը.
- 5) բազմակարծության և բազմազանության ապահովումը.
- 6) քաղաքական կուսակցությունների և կրոնական կազմակերպությունների ազդեցությունից անկախությունը:
5. ՄՈՒՀ-ի ուսանողական ինքնակառավարման մարմինները՝

- 1) աջակցում են ուսանողության նախաձեռնություններին, մասնակցում դրանց իրականացմանը.
 - 2) կազմակերպում են ուսանողական քննարկումներ և այլ մասնագիտական միջոցառումներ.
 - 3) աջակցում են աշխատանքի վրա հիմնված ուսուցման կազմակերպման արդյունավետության բարձրացմանը, սոցիալական գործընկերության ծրագրերում ուսանողների ընդգրկվածությանը.
 - 4) աջակցում են կրթության և ուսումնառության արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված ծրագրերի իրականացմանը.
 - 5) աջակցում են ուսանողների հետազոտական աշխատանքների իրականացմանը և դրանց արդյունքների հրատարակմանը.
 - 6) խթանում են ուսանողների կամավորական աշխատանքների իրականացումը և աջակցում դրանց.
 - 7) համագործակցում են համապատասխան միջազգային կազմակերպությունների հետ, անդամակցում համանման կառույցներին.
 - 8) ՄՈՒՀ-ի խորհրդի սահմանած կարգի համաձայն՝ մասնակցում են ֆոնդհայթայթման միջոցառումներին, որոնցից գոյացած միջոցները կարող են ուղղվել բացառապես իրենց գործունեության նպատակների իրականացմանը:
6. Ուսանողական ինքնակառավարման մարմիններին հատկացվող ընդհանուր ֆինանսավորման չափը, գույքի և այլ ռեսուրսների (այդ թվում՝ հավելյալ) տրամադրման դեպքերը, նվազագույն չափը, դրանց օգտագործման պայմանները և հաշվետվողականության կարգը սահմանում է ՄՈՒՀ-ի խորհուրդը:

Հոդված 32. Ուսանողների ուսման վարձը և կրթաթոշակը

1. ՄՈՒՀ-երը կրթական ծառայություններ մատուցելու համար կարող են սահմանել ըստ կրթական ծրագրի յուրաքանչյուր մակարդակի որակավորման (ուղղվածության) ուսման վարձը և որոշել դրա չափը, որը ենթակա չէ փոփոխման ամբողջ ուսումնառության ընթացքում, բացառությամբ սույն հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված դեպքերի, կամ եթե փոփոխությունը բարենպաստ է ուսանողի համար:
2. Ուսանողի կարգավիճակը վերականգնած ուսանողի ուսման վարձի չափը սահմանվում է տվյալ ուսումնական տարվա համար սահմանված չափով, բացառությամբ սույն օրենքի 30-րդ հոդվածի 8-րդ մասով նախատեսված դեպքերի, և ուսանողի հետ կնքվում է նոր պայմանագիր:
3. Պետության կողմից կրթաթոշակը տրամադրվում է Կառավարության հաստատած տեղերի քանակին, չափանիշներին, չափին և կարգին համապատասխան՝ ուսանողի ակադեմիական առաջադիմության, գործնական աշխատանքային ուսուցման ընթացքում ձեռք բերած արդյունքների, հետազոտական աշխատանքների, մասնագիտական նվաճումների, հասարակական ակտիվության, սոցիալական, առողջական վիճակի ու օրենքով սահմանված այլ հիմքերով, ինչպես նաև ուսանողի կեցության, տրանսպորտային ծախսերի, սննդի և օրենսդրությամբ սահմանված այլ դեպքերում: Կրթաթոշակ ստացող ուսանողը ուսումնական տարվա արդյունքներով կարող է ենթարկվել փոխատեղման:
4. Պետության համար առաջնահերթություն և կարևորություն ներկայացնող որակավորումներով կամ սահմանափակ կամ բարձրլեռնային բնակավայրերի կամ նպատակային ուսուցման այլ հիմքերով ընդունված ուսանողներին կրթաթոշակը տրամադրվում է սույն հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված հիմքերից անկախ:
5. Պետական բյուջեից ֆինանսավորում չեն կարող ստանալ այն անձինք, որոնք՝
 - 1) գուգահեռ ուսումնառում են այլ կրթական ծրագրի մակարդակով կամ որակավորմամբ, եթե նրանք այդ կրթական ծրագրի կրեդիտների կեսից ավելին ձեռք են բերել պետական բյուջեի միջոցներով, բացառությամբ Կառավարության սահմանած դեպքերի.
 - 2) միաժամանակ ուսումնառում են նույն կրթական մակարդակի երկու որակավորման կրթական ծրագրով և դրանցից մեկի ուսումնառության համար պետական բյուջեի միջոցներից ստանում են ֆինանսավորում.
 - 3) ուսումնառում են Հայաստանի Հանրապետությունում գործող օտարերկրյա ՄՈՒՀ-երի մասնաճյուղերում, բացառությամբ միջազգային պայմանագրերով սահմանված դեպքերի.
 - 4) Հայաստանի Հանրապետության երկրադաքացի են, սակայն ՄՈՒՀ են ընդունվել օտարերկրյա քաղաքացիների համար սահմանված կարգով:
 6. Արգելվում է կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող անձանց ուսումնառությունը կազմակերպելու նպատակով անհրաժեշտ ծառայությունների մատուցման համար գանձել հավելյալ վճարներ:
 7. Արգելվում է ՄՈՒՀ-երի վճարովի ուսուցմամբ ուսումնառող՝ Վրաստանի Սամցխե-Ջավախք ու Քվեմո-Քարթլի նահանգներում գրանցված և բնակվող հայազգի, Հայաստանի Հանրապետությունում փախստական ճանաչված և ապաստան ստացած անձանց, ինչպես նաև ծագումով հայ այն օտարերկրյա քաղաքացիների համար, որոնց մշտական բնակության օտարերկրյա պետությունում ստեղծվել է նրանց կյանքին կամ առողջությանը սպառնացող արտակարգ իրավիճակ, կիրառել ուսման վարձի ավելի բարձր չափ, քան սահմանված է տվյալ ՄՈՒՀ-ում ուսումնառող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների համար: Սույն մասում նշված արտակարգ իրավիճակի առկայությունը հավաստում է արտաքին քաղաքականության բնագավառի պետական կառավարման լիազոր մարմինը:
 8. ՄՈՒՀ-ը կարող է վճարովի հիմունքով սովորող ուսանողական համակազմի մինչև տասը տոկոսին, հաշվի առնելով ուսանողի սոցիալական վիճակը և բարձր առաջադիմության արդյունքները, իր միջոցների հաշվին ամբողջությամբ կամ մասնակի փոխհատուցել ուսման վարձը լիազոր մարմնի սահմանած կարգով:

9. ՄՈՒՀ-ն ուսանողներին կարող է տրամադրել կրթաթոշակներ և ուսանողական ֆինանսական խրախուսում, ինչպես նաև կարող է սահմանել ուսման վարձի վճարման պարբերականությունը:

Հոդված 33. Ուսանողների առողջության պահպանումը

1. ՄՈՒՀ-ն ապահովում է ուսումնառության անվտանգ և ապահով պայմաններ, բնականոն աշխատանքային ռեժիմ, բժշկական օգնություն և ապաստարկում, ուսանողների ֆիզիկական զարգացման ու առողջության ամրապնդման համար անհրաժեշտ պայմաններ, ձևավորում է անձնական հիգիենայի և առողջ ապրելակերպի հմտություններ՝ համաձայն առողջապահության բնագավառի պետական կառավարման լիազորված մարմնի սահմանած կարգի:

2. Ուսանողների առողջության պահպանման նպատակով յուրաքանչյուր ուսանող տարին առնվազն մեկ անգամ անցնում է բժշկական (պրոֆիլակտիկ) հետազոտություն՝ ՄՈՒՀ-ի բժշկական սպասարկման ծառայությունում, իսկ դրա անհնարինության դեպքում՝ տարածքային սպասարկման առողջապահական կազմակերպությունում պետական բյուջեի միջոցների հաշվին:

Հոդված 34. ՄՈՒՀ-ի աշխատողները, նրանց իրավունքներն ու պարտականությունները

1. ՄՈՒՀ-ի դասախոս կարող է լինել այն անձը, որն ունի՝

1) դասավանդվող մոդուլային ծրագրի համար հիմնարար համարվող որակավորմամբ բարձրագույն կրթություն կամ առնվազն միջին մասնագիտական կրթություն և համապատասխան բնագավառում վերջին տասը տարվա ընթացքում առնվազն չորս տարվա աշխատանքային ստաժ կամ

2) բարձրագույն կրթություն կամ առնվազն միջին մասնագիտական կրթություն և դասավանդվող մոդուլային ծրագրի համար հիմնարար համարվող որակավորմամբ երաշխավորված լրացուցիչ կրթական ծրագրերով մասնագիտական ուսուցման վկայական և համապատասխան բնագավառում վերջին տասը տարվա ընթացքում առնվազն չորս տարվա աշխատանքային ստաժ, իսկ

3) վարպետի դեպքում՝ առնվազն մասնագիտական կրթություն կամ վերջին տասը տարվա ընթացքում տվյալ զբաղմունքի բնագավառում գործունեության առնվազն չորս տարվա աշխատանքային ստաժ:

2. Սույն հոդվածի 1-ին մասի իմաստով՝ հիմնարար է համարվում դասավանդվող մոդուլային ծրագրի բովանդակության առնվազն 30 տոկոսը:

3. Պետական ՄՈՒՀ-ի դասախոսի կամ վարպետի թափուր տեղերը համարվում են կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի սահմանած մրցութային կարգով: Թափուր տեղ է համարվում տվյալ որակավորման ուղղվածության ուսումնական պլանով սահմանված առարկան կամ մոդուլը դասավանդող դասախոսի կամ վարպետի չգբաղեցրած պաշտոնը: Թափուր տեղի համար մրցութ կարող է չհայտարարվել կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի սահմանած դեպքերում:

4. ՄՈՒՀ-ի աշխատողների ընտրության, նշանակման, առաջխաղացման և վերանշանակման չափանիշներն ու պայմանները, իրավունքներն ու պարտականությունները սահմանվում են սույն օրենքով, ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ և ներքին իրավական ակտերով:

5. Մանկավարժական աշխատողների պաշտոնները դասակարգվում են հետևյալ աստիճանակարգությամբ.

- 1) ասիստենտ կամ կրտսեր դասախոս, կրտսեր վարպետ.
- 2) դասախոս, վարպետ.
- 3) ավագ դասախոս, ավագ վարպետ.
- 4) մասնագիտացված ուսուցման հրահանգիչ:

6. Սույն հոդվածի 5-րդ մասով սահմանված պաշտոնները փոխկապակցված են մանկավարժական աշխատողի ատեստավորման արդյունքների կամ շնորհված տարակարգի հետ՝ կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի սահմանած կարգով:

7. Մշակույթի, սպորտի և այլ ոլորտներում ՄՈՒՀ-ի կրթական ծրագրերի մակարդակի և որակավորումների ուսումնառության կազմակերպման առանձնահատկություններից ելնելով՝ ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ կարող են սահմանվել ուսումնաօժանդակ, արտադրական կազմի և այլ պաշտոններ:

8. Վարչական պաշտոն զբաղեցնող կամ կառավարման գործառույթներ իրականացնող և համապատասխան որակավորում ունեցող անձինք կարող են նույն ՄՈՒՀ-ում իրականացնել նաև մանկավարժական գործունեություն՝ ոչ ավելի, քան շաբաթական ութ ակադեմիական ժամ բեռնվածությամբ:

9. Վարչական պաշտոն զբաղեցնող անձը չի կարող զբաղեցնել վարչական կամ կառավարման գործառույթներ իրականացնող այլ պաշտոն:

10. ՄՈՒՀ-ի կրթական կառուցվածքային միավորի ղեկավարի (ամբիոնի վարիչի, ոլորտային հոսքի ղեկավարի և այլն) գործունեությունը համարվում է մանկավարժական:

11. Պետական ՄՈՒՀ-ի ուսումնաօժանդակ, մանկավարժական և վարչական պաշտոններին ներկայացվող մասնագիտական չափանիշները սահմանում է լիազոր մարմինը՝ հաշվի առնելով ՄՈՒՀ-ի, կրթության մակարդակի և

մասնագիտական ոլորտների կրթական ծրագրերի առանձնահատկությունները:

12. ՄՈՒՀ-ի մանկավարժական աշխատողն իրավունք ունի՝

- 1) կրթական ծրագրի շրջանակներում իր հայեցողությամբ կազմելու դասընթացի կամ ուսումնական մոդուլի բովանդակությունը, ընտրելու դասավանդման և ուսումնառության մեթոդները և անհրաժեշտ ռեսուրսները, ուսանողական առաջադրանքների և հետազոտությունների թեմաները և սահմանելու դրանց կատարման մեթոդաբանությունը, ընթացիկ և ամփոփիչ արդյունքների գնահատման միջոցները, որոնք սպառնում են վերջնաարդյունքների հաղթահարման արդյունավետությունը.
- 2) առաջարկներ ներկայացնելու կրթական ծրագրի նկարագրերի, մոդուլների և ուսումնառության նյութերի բարելավման վերաբերյալ.
- 3) մասնակցելու մասնագիտական կատարելագործման դասընթացների և մասնագիտական փոխանակման ու գիտամանկավարժական այլ միջոցառումների.
- 4) մասնակցելու արտահերթ ատեստավորմանը, դիմելու որակավորման համապատասխան տարակարգ ստանալու համար.
- 5) մասնակցելու փորձարարական, նորարարական ծրագրերի և մեթոդների մշակմանն ու ներդրմանը.
- 6) կազմակերպելու և իրականացնելու մասնագիտական ուսուցման և կատարելագործման, ինչպես նաև սոցիալական, կամավորական, ձեռներեցության ծրագրեր.
- 7) մասնակցելու տեղական և միջազգային ծրագրերի, մրցույթների և ընդգրկվելու աշխատանքային խմբերում.
- 8) ընտրելու և ընտրվելու ՄՈՒՀ-ի համապատասխան պաշտոններում և մարմիններում՝ ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ սահմանված կարգով.
- 9) մասնակցելու ՄՈՒՀ-ի գործունեությանը վերաբերող հարցերի քննարկմանը.
- 10) ունենալու կազմակերպական և նյութատեխնիկական պայմաններ մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու համար.
- 11) օգտվելու ՄՈՒՀ-ի գրադարանի, տեղեկատվական պահոցների ծառայություններից.
- 12) ազատորեն օգտագործելու, տարածելու և փոխանակելու մասնագիտական տեղեկատվություն, տպագրելու և հրատարակելու սեփական հետազոտությունների արդյունքները, եթե դրանք չեն պարունակում օրենքով նախատեսված պետական, ծառայողական, առևտրային և այլ գաղտնիք համարվող տեղեկատվություն.
- 13) պաշտպանված լինելու ուսանողների, մանկավարժական և այլ աշխատողների այնպիսի գործողություններից, որոնք նսեմացնում են իր մասնագիտական վարկանիշն ու արժանապատվությունը.
- 14) օգտվելու ակադեմիական ազատության սկզբունքներից բխող իրավունքներից.
- 15) սահմանված կարգով օգտվելու տրանսպորտային ծառայությունների դիմաց հատկացվող փոխհատուցումից.
- 16) օգտվելու օրենքով և ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ և այլ իրավական ակտերով իրեն վերապահված այլ իրավունքներից:

13. ՄՈՒՀ-ի մանկավարժական աշխատողը պարտավոր է՝

- 1) պահպանել ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ և ներքին իրավական ակտերով սահմանված պահանջները.
 - 2) հարգել և պաշտպանել ուսանողի իրավունքներն ու ազատությունները, պատիվն ու արժանապատվությունը.
 - 3) նպաստել անձի կրթության իրավունքի իրացմանը՝ հաշվի առնելով յուրաքանչյուրի կրթական կարիքների առանձնահատկությունները.
 - 4) նպաստել ուսանողների կողմից ուսումնառության մոդուլների յուրացմանը և ուսումնառության վերջնաարդյունքները ձեռք բերելուն.
 - 5) մասնակցել պարտադիր ատեստավորմանը, իր պաշտոնի նկարագրին համապատասխան՝ մասնակցել վերապատրաստումների՝ համաձայն կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի սահմանած կարգի և ժամանակացույցի.
 - 6) հետևողականորեն կատարելագործել իր առարկայական և մասնագիտական գիտելիքներն ու հմտությունները, իրականացնել ստեղծագործական և հետազոտական աշխատանքներ.
 - 7) համագործակցել գործընկերների հետ փորձի փոխանակման և մասնագիտական գործունեության արդյունավետության բարձրացման նպատակով.
 - 8) ուսանողների մեջ ձևավորել պատշաճ վարքագիծ ու վարվելակերպ, դաստիարակել հայրենասիրություն.
 - 9) ուսանողների մեջ զարգացնել ինքնուրույնություն, նախաձեռնություն և ստեղծագործական ունակություններ.
 - 10) կատարել օրենքով, ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ, այլ իրավական ակտերով և աշխատանքային պայմանագրով նախատեսված այլ պարտականություններ:
14. Մանկավարժական աշխատողների համար ՄՈՒՀ-ը, պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինները, սոցիալական գործընկերները, կազմակերպությունները և անձինք կարող են սահմանել խրախուսման ձևեր:

Հոդված 35. ՄՈՒՀ-ի մանկավարժական աշխատողներին ներկայացվող պահանջները, վերապատրաստումը, ատեստավորումը, տարակարգի շնորհումը

1. Սույն օրենքի 34-րդ հոդվածի 11-րդ մասով սահմանված մանկավարժական պաշտոնների մասնագիտական

չափանիշների հիման վրա ՄՈՒՀ-ը սահմանում է յուրաքանչյուր մոդուլը կազմակերպող դասախոսի կամ վարպետի պաշտոնի նկարագիրը:

- 2. Դասախոսի և վարպետի պաշտոնի նկարագիրը ներառում է՝
 - 1) մասնագիտական խնդիրները.
 - 2) տեսական և գործնական ուսուցման ու դասավանդման ուսումնամեթոդական նկարագիրը.
 - 3) վերլուծական և հետազոտական աշխատանքների ուղղվածությունները.
 - 4) աշխատանքների պլանավորման և կազմակերպման հմտությունների նկարագիրը.
 - 5) խորհրդատվություններ և հետադարձ կապ սպահովելու հմտությունների պահանջը.
 - 6) թվային հմտությունների շրջանակը:

3. Զբաղեցրած պաշտոնին համապատասխանությունն ստուգելու նպատակով կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի սահմանած կարգով երեք տարին մեկ հիմնական աշխատող հանդիսացող դասախոսի կամ վարպետի, իսկ համատեղությամբ աշխատող մանկավարժական աշխատողների և հրահանգիչների դեպքում՝ վերջիններիս ցանկությամբ, իրականացվում է ատեստավորում:

4. Մինչև սահմանված ժամկետը լրանալը ՄՈՒՀ-ի մանկավարժական աշխատողը կարող է դիմել արտահերթ ատեստավորման, բայց ոչ շուտ, քան հերթական ատեստավորումից մեկ տարի հետո:

5. ՄՈՒՀ-ը յուրաքանչյուր ատեստավորման համար ձևավորում է ատեստավորման հանձնաժողով, որի կազմում ընդգրկվում են կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի և գործատուների ներկայացուցիչները:

6. Միջնակարգ կրթության երրորդ մակարդակին համապատասխան առարկայական ծրագիր վարող դասախոսը կարող է ատեստավորվել և տարակարգ ստանալ «Հանրակրթության մասին» օրենքով սահմանված ուսուցչի վերապատրաստման, ատեստավորման և տարակարգի շնորհման ընթացակարգով:

7. Մանկավարժական աշխատողը ՄՈՒՀ-ի միջոցների հաշվին կամ օրենքով չարգելված այլ միջոցներով կարող է անցնել վերապատրաստում՝ պետական կառավարման լիազոր մարմնի սահմանած վերապատրաստման ծրագրի ուղղություններին համապատասխան, որոնք միտված են 34-րդ հոդվածի 11-րդ մասով նախատեսված մանկավարժական պաշտոնների մասնագիտական չափանիշների պահանջների սպահովմանը:

8. ՄՈՒՀ-ի մանկավարժական աշխատողի վերապատրաստումը կազմակերպվում է օրենքով և Կառավարության սահմանած լրացուցիչ կրթական ծրագրերի կազմակերպման և իրականացման ընթացակարգերին համապատասխան՝ մոդուլային ուսուցման ծրագրով, որով տրվում են պետական նմուշի վկայական և ձեռք բերված ուսումնառության արդյունքների վերաբերյալ ներդիր:

9. Ատեստավորման համար մանկավարժական աշխատողի կողմից հավաքվող անհրաժեշտ կրեդիտների անվանացանկը, մասնագիտական չափանիշները սահմանում է կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմինը: Սույն մասով սահմանվող չափանիշները ներառում են նաև սույն հոդվածի 8-րդ մասում նշված փաստաթղթերը և վերապատրաստման ընթացքում կատարած առաջադրանքների հիմքերը, ինչպես նաև ՄՈՒՀ-ի շահակիցների (տնօրենի, ուսանողի, ՄՈՒՀ-ի մանկավարժական աշխատողի) կարծիքները, ներքին և արտաքին գնահատման արդյունքները:

10. Ատեստավորման հանձնաժողովը մանկավարժական աշխատողի ատեստավորման արդյունքով կայացնում է որոշում՝ համապատասխանում է զբաղեցրած պաշտոնին կամ չի համապատասխանում: Ատեստավորման հանձնաժողովի՝ զբաղեցրած պաշտոնին չհամապատասխանելու մասին որոշման հիման վրա մանկավարժական աշխատողի հետ տվյալ պաշտոնի համար կնքված աշխատանքային պայմանագիրը լուծվում է:

11. Ատեստավորման հանձնաժողովի որոշումը կարող է բողոքարկվել դատական կարգով կամ կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմին: Բողոքարկման դեպքում դասախոսի կամ վարպետի ազատումը զբաղեցրած պաշտոնից հետաձգվում է մինչև վերջնական որոշում կայացնելը:

12. Զբաղեցրած պաշտոնին չհամապատասխանելու և զբաղեցրած պաշտոնից ազատվելու դեպքում անձի մանկավարժական գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքը չի սահմանափակվում:

13. Ատեստավորման գործընթացում ՄՈՒՀ-ի մանկավարժական աշխատողների՝ Կառավարության սահմանած կարգով ցուցաբերած համապատասխան արդյունքը հիմք է դրույթաչափի փոփոխության և հավելավճարի սահմանման համար:

14. ՄՈՒՀ-ի համատեղությամբ աշխատող մանկավարժական աշխատողներին կարող է տրվել սույն հոդվածի 13-րդ մասով նախատեսված վարձատրություն՝ հիմք ընդունելով պաշտոնի նկարագրով սահմանված չափանիշներին համապատասխանությունը և դասավանդվող ոլորտում նրանց մասնագիտական փորձառությունն ու գիտելիքները:

15. Տարակարգի համար տրվող հավելավճարը դադարեցվում է, եթե տվյալ մանկավարժական աշխատողը ատեստավորումից հետո զբաղեցրած պաշտոնին չի համապատասխանել:

16. Ատեստավորման ենթակա չէ՝

- 1) տվյալ պաշտոնը մեկ տարուց պակաս ժամկետով զբաղեցնող մանկավարժական աշխատողը.
- 2) հղի կամ մինչև երեք տարեկան երեխայի խնամքի համար արձակուրդում գտնվող մանկավարժական աշխատողը, եթե նա նման հայտ չի ներկայացրել:

17. Հղի կամ մինչև երեք տարեկան երեխայի խնամքի համար արձակուրդում գտնվող մանկավարժական աշխատողը ենթակա է ատեստավորման արձակուրդից վերադառնալուց ոչ շուտ, քան մեկ տարի հետո, եթե նա ավելի վաղ ատեստավորվելու հայտ չի ներկայացրել:

18. Ատեստավորման ենթակա, սակայն արձակուրդում, գործուղման մեջ գտնվող, ինչպես նաև ժամանակավոր

անաշխատունակության մեջ գտնվող մանկավարժական աշխատողը ենթակա է ատեստավորման աշխատանքի ներկայանալուց հետո՝ չորսամսյա ժամկետում:

19. Ատեստավորված ՄՈՒՀ-ի մանկավարժական աշխատողն իր նախաձեռնությամբ կարող է մասնակցել դասախոսի, վարպետի կամ հրահանգչի տարակարգի շնորհման և բարձրացման գործընթացին:

20. Մանկավարժական աշխատողի տարակարգը եռաստիճան է:

21. Տարակարգի շնորհման մասին որոշումն ընդունվում է սույն հոդվածի 24-րդ մասով սահմանված չափանիշների ապահովումը հավաստող փաստաթղթային ստուգման եղանակով՝ մանկավարժական աշխատողի տարակարգի շնորհման հանրապետական հանձնաժողովի կողմից:

22. Մանկավարժական աշխատողի տարակարգերը համապատասխանում են դասախոսի, վարպետի, հրահանգչի մասնագիտական չափանիշներին, որոնք սահմանում է կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմինը՝ մանկավարժական, մասնագիտական (ուլորտային), կազմակերպչական և առաջնորդման գործառնությունների և դրանց ապահովման հետևյալ չափանիշների հիման վրա

1) մանկավարժական կարողությունների ձևավորում և կիրառում.

ա. նոր մեթոդների և գործիքակազմի ձևավորում և փորձարկում,

բ. գործնական ուսուցման և կիրառական հմտությունների ձևավորում, կիրառում,

գ. թեմատիկ նյութերի հրապարակումներ, զեկույցներ,

դ. դասընթացի ծրագրի իրականացման ընթացքում նոր և ուսանողի արժեհամակարգի ձևավորմանը միտված հմտություններ,

ե. թվային կրթական տեխնոլոգիաների հարմարեցման և կիրառման հմտություններ և այլն.

2) մասնագիտական ոլորտային հմտությունների զարգացում և ներդրում.

ա. մասնագիտական կատարելագործման և այլ օժանդակող լրացուցիչ կրթական ծրագրերի մասնակցություն, տեղայնացում,

բ. փորձի և կարողությունների փոխանակման ծրագրերի մասնակցություն, տեղայնացում,

գ. նոր մասնագիտական ծրագրերի մշակում,

դ. նորարարական ծրագրերի և մեթոդների ներդրում,

ե. հրապարակումներ և զեկույցներ գիտական հարթակներում,

զ. ուսանողների մասնագիտական ոլորտի ծրագրերում ու միջոցառումներում ընդգրկվածության խթանում, մասնակցային հնարավորությունների ստեղծում.

3) կազմակերպչական և առաջնորդման հմտությունների կիրառում.

ա. միջոցառումների և մրցույթների կազմակերպում,

բ. վերապատրաստումների կամ մասնագիտական ուսուցման ծրագրերի կազմակերպում անձնակազմի և այլ կազմակերպությունների ներկայացուցիչների համար,

գ. սոցիալական, կամավորական, ձեռներեցության ծրագրերի մշակում և իրականացում,

դ. մասնավոր հատվածի ներգրավում և շարունակական համագործակցության խթանում,

ե. ուսանողների կարիերայի խթանման միջոցառումներ,

զ. միջազգային ծրագրերի ներգրավում:

23. Մանկավարժական աշխատողի տարակարգի շնորհման հանձնաժողովը փաստաթղթային գնահատման արդյունքով ընդունում է հետևյալ որոշումներից մեկը.

1) ենթակա է համապատասխան տարակարգի շնորհման.

2) ենթակա չէ համապատասխան տարակարգի շնորհման:

24. Մանկավարժական աշխատողի տարակարգի շնորհման հանձնաժողովի որոշումները կարող են բողոքարկվել լիազոր մարմին կամ դատական կարգով: Բողոքարկման դեպքում դասախոսին կամ վարպետին տարակարգ շնորհելը հետաձգվում է մինչև վերջնական որոշման կայացումը:

25. Մանկավարժական աշխատողի տարակարգի շնորհման հանձնաժողովի որոշումը հիմք է կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի կողմից մանկավարժական աշխատողին որակավորման համապատասխան տարակարգի շնորհման և հավելավճարի սահմանման համար: Տարակարգը շնորհվում է երեք տարի ժամկետով:

26. Տարակարգ ստացած մանկավարժական աշխատողին տրվում է համապատասխան հավելավճար ՄՈՒՀ-ին հատկացված միջոցների հաշվին՝ Կառավարության սահմանած չափով և կարգով:

27. Տարակարգի համար տրվող հավելավճարը դադարեցվում է, եթե սույն մանկավարժական աշխատողը ատեստավորումից հետո զբաղեցրած պաշտոնին չի համապատասխանել:

28. ՄՈՒՀ-ից այլ ՄՈՒՀ տեղափոխվող մանկավարժական աշխատողի տարակարգը պահպանվում է:

29. Հանրային և մասնավոր ՄՈՒՀ-երի մանկավարժական աշխատողը կարող է լիազոր մարմնի սահմանած կարգով մասնակցել տարակարգի շնորհման գործընթացին ՄՈՒՀ-ի կամ սեփական և այլ ֆինանսական միջոցների հաշվին:

Հոդված 36. Մասնագիտական ուսումնական հաստատության սեփականության հարաբերությունները

1. ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ նախատեսված գործունեության սպասարկման նպատակով հիմնադիրը ՄՈՒՀ-ին սեփականության կամ օգտագործման իրավունքով օրենքով սահմանված կարգով տրամադրում է անհրաժեշտ գույք:

2. ՄՈՒՀ-ը սեփականության իրավունք ունի ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց կողմից ՄՈՒՀ-ին նվիրաբերության, հանգանակության կամ կտակի ձևով փոխանցված դրամական միջոցների, գույքի և սեփականության այլ օբյեկտների, օրենքով չարգելված այլ աղբյուրների, ինչպես նաև սեփական գործունեությունից ստացված եկամուտների և այդ եկամուտների հաշվին ձեռք բերված գույքի նկատմամբ:

Հոդված 37. ՄՈՒՀ-ի ֆինանսավորումը

1. ՄՈՒՀ-ի գործունեության ֆինանսավորման աղբյուրներն են՝

- 1) պետական բյուջեից ստացված ֆինանսավորումը.
- 2) դրամաշնորհները.
- 3) վճարովի ուսուցման ծառայություններից ստացված եկամուտները, այդ թվում՝ ուսման վարձի վճարները.
- 4) աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառության շրջանակներում և գործատուի պատվերով իրականացվող կրթական ծրագրերում ընդգրկված ուսանողների կրթաթոշակների կամ ուսման վարձի փոխհատուցումները.
- 5) ձեռնարկատիրական գործունեությունից ստացված միջոցները.
- 6) վարկային միջոցները, բացառությամբ պետական ՄՈՒՀ-երի.
- 7) ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց նվիրատվությունները և նվիրաբերությունները, այդ թվում՝ օտարերկրյա քաղաքացիների, միջազգային կազմակերպությունների.
- 8) այլ պետություններից ստացված ֆինանսավորումը.
- 9) օրենքով չարգելված այլ աղբյուրներից ստացված միջոցները:

2. ՄՈՒՀ-երը պետական բյուջեից կարող են ֆինանսավորվել հետևյալ ձևերով.

- 1) ինստիտուցիոնալ ֆինանսավորում, որը հատկացվում է պետական և հանրային ՄՈՒՀ-երին ենթակառուցվածքների պահպանման և զարգացման, ինչպես նաև կրթության կազմակերպման և կրթության որակի բարելավման նպատակով՝ անկախ ՄՈՒՀ-ին տրամադրվող պետական կրթաթոշակներից.
- 2) կրթաթոշակների տրամադրում՝ կրթաթոշակի ձևով ուսման վարձի լրիվ կամ մասնակի փոխհատուցում ՄՈՒՀ ընդունելության արդյունքների կամ ուսումնառության ընթացքում ցուցաբերած առաջադիմության հիմքով այն ուսանողներին, որոնք բավարարում են կրթաթոշակի ստացման սահմանված պահանջները և չափանիշները կամ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով նպատակային ուսումնառության համար կնքել են համապատասխան պայմանագիր.
- 3) ուսանողական ֆինանսական խրախուսում՝ ուսուցման հետ կապված այլ ծախսերի կամ ակադեմիական և աշխատանքային արդյունքների ձեռքբերումների համար լավագույն ուսանողներին ֆինանսական աջակցություն, որոնք բավարարում են ֆինանսական խրախուսման սահմանված պահանջները և չափանիշները.
- 4) մրցակցային ֆինանսավորում, որը տրամադրվում է ՄՈՒՀ-ի զարգացմանն ուղղված նորարարական-նպատակային ծրագրերի ֆինանսավորմանը՝ մրցութային հիմունքներով.
- 5) նպատակային ֆինանսավորում՝ պետության կողմից կոնկրետ միջոցառումների իրականացման համար տրամադրվող ֆինանսավորում:
- 3. Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող, այդ թվում՝ հաշմանդամություն ունեցող ուսանողների կրթության կազմակերպման գործընթացում խելամիտ հարմարեցումներ սպասարկելու նպատակով պետական բյուջեի միջոցներից պետական և հանրային ՄՈՒՀ-երին տրամադրվում է ֆինանսավորում: Ֆինանսավորման կարգը սահմանում է Կառավարությունը:
- 4. Պետական և հանրային ՄՈՒՀ-երի ֆինանսավորումն իրականացվում է՝ հիմք ընդունելով ՄՈՒՀ-երի գործունեության և սույն օրենքի 7-րդ հոդվածի 10-րդ մասով սահմանված համապատասխան մակարդակի որակավորման կրթական ծրագրերի իրականացման ծախսերի ֆինանսական հաշվարկը:
- 5. ՄՈՒՀ-երը կարող են իրականացնել օրենքով չարգելված և ՄՈՒՀ-ի կանոնադրությամբ սահմանված ձեռնարկատիրական գործունեության հետևյալ տեսակները.
 - 1) կազմակերպել հանրակրթական և մասնագիտական կրթական ծրագրեր՝ լիցենզիայով սահմանված պահանջների պահպանմամբ.
 - 2) մշակել և իրականացնել լրացուցիչ կրթական ծրագրեր՝ մասնագիտական ուսուցման, վերապատրաստման, արտադպրոցական դաստիարակության, նախապատրաստական դասընթացների և ոչ ֆորմալ ուսուցման այլ ձևերով.
 - 3) ստեղծել ռեսուրս-կենտրոն՝ կրթության ոլորտի ու սոցիալական գործընկերների կարիքներին համապատասխան.
 - 4) ստեղծել ՄՈՒՀ-երի և այլ կրթական ծրագրեր իրականացնող կազմակերպությունների միջև փոխադարձ ծառայությունների և փոխգործակցության ցանց.

- 5) իրականացնել ստեղծագործական, հետազոտական, փորձարարական և փորձագիտական գործունեություն, այդ թվում՝ պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների պատվերով կամ համագործակցությամբ.
 - 6) լիցենզավորված կրթական ծրագրերի որակավորումներին և զբաղմունքին համապատասխան, ինչպես նաև աշխատանքի վրա հիմնված ուսումնառության մոդելով գործնական աշխատանքային ուսուցման շրջանակներում մատուցել ծառայություն, կազմակերպել արտադրություն, արտադրանքի իրացում և վաճառք.
 - 7) մշակել և հրատարակել գրականություն, ձեռնարկներ, ուղեցույցներ և այլ ուսումնամեթոդական նյութեր.
 - 8) կազմակերպել հանրային սնունդ՝ ուսանողների (ունկնդիրների), աշխատողների, ՄՈՒՀ-ի հետ համագործակցող գործատուների և այլ հաճախորդների համար.
 - 9) տրամադրել կեցության ծառայություններ, շահագործել հանրակացարաններ.
 - 10) կազմակերպել ուսանողների և աշխատողների հանգստի, ժամանցի և առողջ ապրելակերպի միջոցառումներ.
 - 11) իրականացնել կրթական, մշակութային, սոցիալական, մարզական և այլ բնույթի գործունեություն և կազմակերպել միջոցառումներ:
6. Սույն հոդվածի 5-րդ մասով նախատեսված ձեռնարկատիրական գործունեության տեսակների իրականացման համար ՄՈՒՀ-ը կարող է հիմնադրել տնտեսական ընկերություն կամ դառնալ դրա մասնակից՝ օրենքով և լիազոր մարմնի սահմանած կարգով:
7. ՄՈՒՀ-երը կարող են իրականացնել իրենց որակավորումներին համապատասխան կամ դրանցից անցնող ապրանքների ու ծառայությունների փորձարկում:
8. ՄՈՒՀ-երը սահմանված կարգով իրականացնում են իրենց տնտեսական և ֆինանսական գործունեության հաշվապահական հաշվառումը:
9. ՄՈՒՀ-ի տնտեսական և ֆինանսական գործունեության վերահսկողությունը իրենց լիազորությունների սահմանում իրականացնում են լիազոր մարմինները:
10. ՄՈՒՀ-ի գործունեության տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունների հավաստիությունը կարող է ենթարկվել անկախ ատդիտի (վերստուգման)՝ Կառավարության սահմանած կարգով:

Գ Լ ՈՒ Խ 6

ԵԶՐԱՓՈՎԻՉ ՄԱՍ ԵՎ ԱՆՅՈՒՄԱՅԻՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Հոդված 38. Եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթներ

- 1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը, բացառությամբ այն դրույթների, որոնց համար սույն հոդվածով սահմանված են ուժի մեջ մտնելու այլ ժամկետներ:
- 2. Սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելու պահից ուժը կորցրած ճանաչել «Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական կրթության մասին» 2005 թվականի հուլիսի 8-ի ՀՕ-164 օրենքը, բացառությամբ 7-րդ հոդվածի 1-3-րդ, 6-րդ մասերի, 18-րդ, 18II-ին, 20-րդ հոդվածների, որոնք ուժը կորցնում են սույն հոդվածի 3-րդ, 5-րդ և 6-րդ մասերով սահմանված համապատասխան ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերի ընդունման պահից:
- 3. Սույն օրենքի 7-րդ հոդվածի 1-ին, 7-14-րդ մասերով, 8-րդ հոդվածի 5-7-րդ մասերով, 15-րդ հոդվածի 16-18-րդ մասերով, 22-29-րդ հոդվածներով սահմանված դրույթների իրականացումն ապահովող ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերը ենթակա են ընդունման՝ համաձայն վարչապետի որոշմամբ հաստատված գործողությունների պլանի և ժամանակացույցի, բայց ոչ ուշ, քան մինչև 2026 թվականի հունվարի 31-ը:
- 4. Մինչև սույն օրենքի 7-րդ հոդվածի 7-րդ և 8-րդ մասերն ուժի մեջ մտնելն ընդունված մասնագիտական կրթության համապատասխան որակավորման պետական կրթական չափորոշիչները շարունակում են գործել մինչև սույն օրենքի 7-րդ հոդվածի 7-րդ և 8-րդ մասերին դրանց համապատասխանեցումը, իսկ այդ չափորոշիչների հիման վրա շնորհված և շնորհվող որակավորումները պահպանում են իրենց վավերականությունը: Մինչև կրեդիտային համակարգի ներդրումը սույն օրենքի 7-րդ հոդվածի 8-րդ մասի 3-րդ կետով նախատեսված կրեդիտները հաշվարկվում են ժամային բեռնվածությամբ:
- 5. Սույն օրենքի 11-րդ հոդվածն ուժի մեջ է մտնում 2025 թվականի հուլիսի 1-ից: Սույն օրենքի 11-րդ հոդվածով առաջացող նոր պահանջներին ու պայմաններին պետական և հանրային մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների կողմից իրականացվող կրթական ծրագրերի համապատասխանությունը ապահովում է Կառավարությունը՝ վարչապետի սահմանած ժամանակացույցով:
- 6. Սույն օրենքի 18-րդ և 19-րդ հոդվածներով սահմանված ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերը, բացառությամբ սույն հոդվածի 3-րդ մասով սահմանվածների, ենթակա են ընդունման մինչև 2025 թվականի հուլիսի 31-ը՝ համաձայն վարչապետի որոշմամբ հաստատված գործողությունների պլանի և ժամանակացույցի: Մինչև սույն օրենքի 18-րդ և 19-րդ հոդվածներով սահմանված ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերի ընդունումը շարունակում են գործել մինչև սույն օրենքի ընդունումն ուժի մեջ մտած համապատասխան իրավահարաբերությունները կարգավորող ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերը:

7. Սույն օրենքի 16-րդ հոդվածի 12-րդ մասով նախատեսված էլեկտրոնային փաստաթղթերի համակարգը ներդրվում է մինչև 2027 թվականի հունվարի 15-ը: Մինչև այդ դիպյումը և դրա հավելվածը, հավաստագիրը և ներդիրը ՄՈՒՀ-ը ուսանողին տրամադրում է թղթային եղանակով և անվճար:

8. Մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելը ձևավորված պետական ՄՈՒՀ-երի խորհուրդները շարունակում են գործել մինչև սույն հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված ժամանակացույցով նոր խորհուրդների ձևավորումը՝ սույն օրենքի 22-րդ հոդվածին համապատասխան: Սույն օրենքի 22-րդ հոդվածին համապատասխան՝ ձևավորվող նոր խորհուրդների առաջին կազմում յուրաքանչյուր մարմնի կողմից առաջադրվող համապատասխանաբար մեկական անդամ (բացառությամբ ուսանողության ներկայացուցիչների) պաշտոնավարում է երկու տարի ժամկետով, մեկական անդամ՝ երեք տարի ժամկետով: Մանկավարժական աշխատողներից առաջադրվող մեկ անդամ պաշտոնավարում է չորս տարի, մեկ անդամ՝ հինգ տարի ժամկետով:

9. Մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելը ընտրված պետական ՄՈՒՀ-երի տնօրենները շարունակում են պաշտոնավարել մինչև իրենց լիազորությունների ժամկետի ավարտը:

10. ՄՈՒՀ-ում աշխատող այն դասախոսները կամ վարպետները, որոնք առնվազն երեք տարի աշխատում են տվյալ պաշտոնում, սակայն չեն համապատասխանում սույն օրենքի 34-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված պահանջներին, կարող են շարունակել իրենց պաշտոնավարումը, եթե մինչև 2030 թվականի օգոստոսի 20-ն ստացել են համապատասխան մակարդակի կրթական ծրագրի որակավորում և ապահովում են օրենքով սահմանված պահանջները:

11. Մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելը ընդունված ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերում առկա նախնական (արհեստագործական) մասնագիտական կրթությանը վերաբերող կարգավորումները սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո տարածվում են սույն օրենքի 7-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետով սահմանված արհեստագործական հիմնական կրթական ծրագրի վրա:

Հանրապետության նախագահ

Վ. Խաչատուրյան

2024 թ. հունիսի 13
Երևան
ՀՕ-250-Ն

Պաշտոնական հրապարակման օրը՝ 14 հունիսի 2024 թվական: